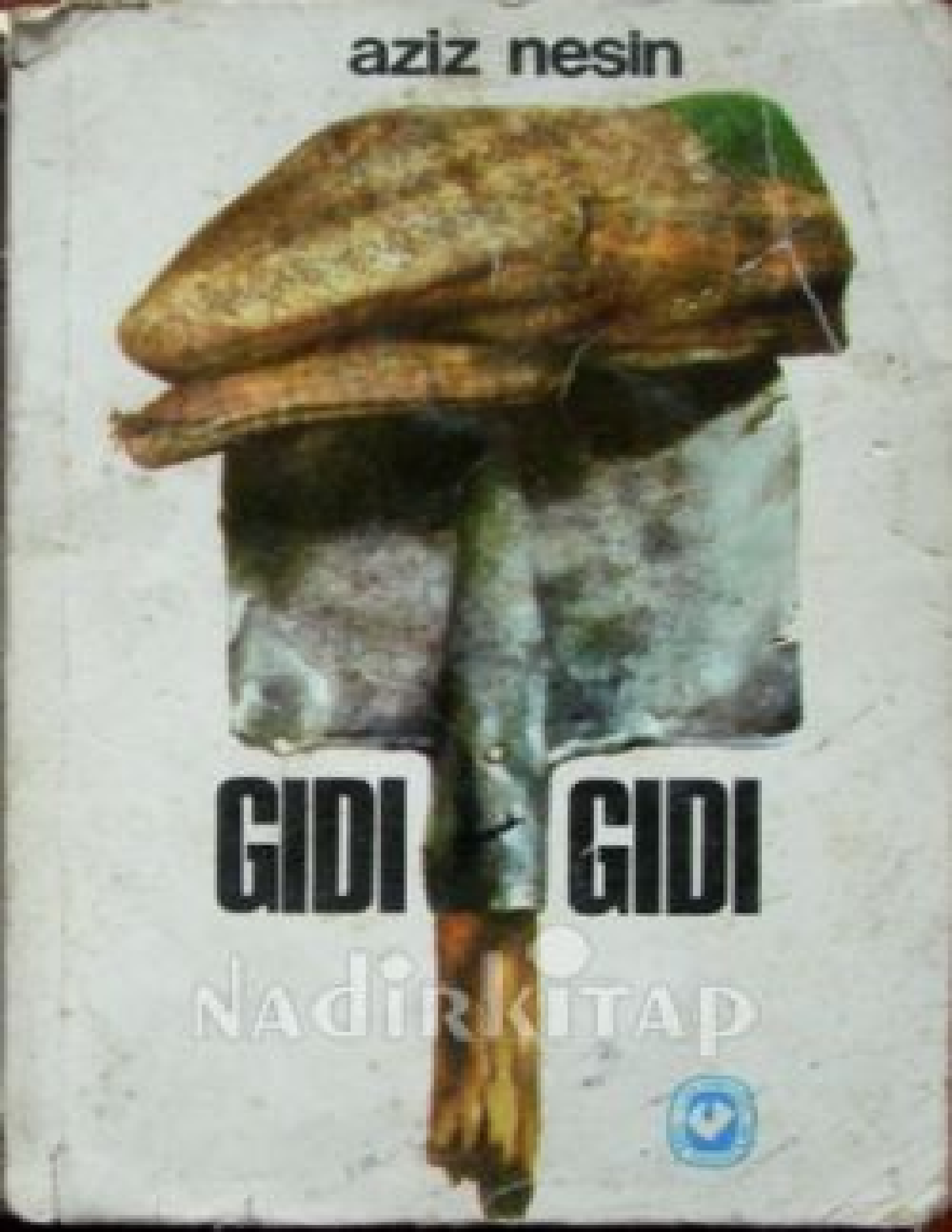
aziz nesin

GIDI GIDI

Nadir Kitap

GIDI GIDI
(AZİZ NESİN)

GIDI GIDI

Taşocağı kullanıla kullanıla, yukardan bakınca bir uçurum, aşağıdan bakınca bir yar olmuş. Ocak, güneşte boncuk boncuk, pırpır ışıyan dağın bağrına içeri, bir üçgenin sivri

ucu gibi girmiş. Dağ, yontula, kesile, yaralı dev kızgınlığıyla Ovaya koca ağzını açmış, yatıyor.
Sert, koca koca kayalar... Güneşe bakan kesik yüzleri bilenmiş balta yüzü gibi parlıyor, bakanın gözü kamaşıyor. Güneşe dönük olmayan kesik yüzler kınalı kırmızı. Kınalı kırmızı dağ kesitinin orasına burasına yer yer, mavi, yeşil, ak renkli koca koca kayalar gömülmüş kendinden. Taş ocağı, bayram yeri gecesinin renkli ışıklarına dönmüş. Dağ kesitinin alevi içinden yanıyor. Güneş, kayaların kaygın kesiklerine çarptıkça, ateş renkli kuşlar kanat çırpıyor sanki...
Sıcak, diş diş kayalara vurunca beş sıcak oluyor. Ses, sivri kayalarda yankıyınca beş ses oluyor. Işık, kayaların kesik yüzünde yansıyınca, beş ışık oluyor.
Otuzdan çok işçi çalışıyor. Yukarıya makaralı halatla bir iskele asılmış. İskelede iki kişi var. Biri, iki avucuyla, ucu sivri çelik mili tutuyor. Mili kayaya dayamış. Öbürü, elindeki varyozu, her kaldırışta göğsünden,

— Hıhh!.. diye ses çıkararak milin tepesine indiriyor. Arada bir mili kayanın oyuğundan çıkarıp açılan yuvaya, yanlarındaki testiden su döküyorlar. Su kaynayıp buğu oluveriyor. Milin sivri ucu, kayanın içinde döne sürte, kayayı ateşe kesmiş.

Aşağıda on işçi, ev büyüklüğünde koca bir kayayı yerinden oynatmışlar, küsküleri manevelâ yapıp, kayayı dağın böğründen koparıp sökmeğe çalışıyorlar.
Amele çavuşu, dünden açılmış taş lâğımının önünde. Dinamit lokumuna fitili yerleştirdi. Sonra üç lokumu

ardarda lâğım yuvasına soktu. Düdüğünü öttürdü:
— Paydooos!..
Öğle paydosunda işçiler yemeklerini yerken, çavuş da fitili ateşleyip, lâğımı atacaktı.
Düdük sesini duyan iskeledeki iki kişi, el
lerindeki varyozu, mili, iskelenin üstüne koydular. Çopur olan,
— Heeey... Irza, makarayı saal!... diye aşağıya seslendi.
Aşağıda üç işçi, bir kazığa bağlı halatı çözüp, yavaş yavaş halatın ucunu boşladılar.
— Goyfer len, goyfer!... Goyfer getsin!...
Halatın ucu boşandıkça, yukarıya asılı demir makaradaki halat dönüyor, iskele aşağıya iniyordu. İskele yere geldi. İki işçi indiler. Kara kurusu, nasır bağlamış avucuyla alnındaki teri sıyırdı. Bir avuç ter... Yanyana sessiz yürüdüler. Sabahleyin kaya kovuğuna bıraktıkları çıkınları alıp, yüz adım, var yok ilerde, akan suyun başına gittiler.
İkisi de akar suda ellerini yüzlerini yıkayıp, suya sümkürdüler. Sonra söğüdün altına oturdular. Çopur olanı yazmasını yaydı. İki baş soğanla gazete kâğıdına sarılı zeytini koydu ortaya. Kara kuru olanı, bir somunla, elli gıram tahin helvasını sovanlarını yanma bıraktı.
Dev leşi gibi yatan koca bir kayayı siper alan amele çavuşu, agorasıyla -fitilin ucunu ateşledi. Dağın kaburgaları sökülür gibi kayalar uçuştu. Koca dağın bağırtısı, canı yanmış ejder sesi gibi bir zaman yankılandı.
Çopur,
— Bilmillâh... çekip somunu ikiye böldü.

Kara kuru da, besmele çekti. Arkadaşına,

— Ben şeherliyim kardaş, dedi, ben şeher- liyim. Ben bu işe dayanamam. Yatkın değilim. Sabahacak kolum kanadım sızım sızım...

Çopur,

— Alışın, dedi, alışın... Sen de alışın hel- bet...

Kara kuru avucunu açtı,

— Bak, yonga yonga nasır duttu avucum. Sıcağı soğuğu, serti, yumuşağı duymuyorum gayri...

Çopur,

— Çok ıscak olunca duyan... dedi, cehennemin ıscağı...

Sustular, Çopur sovana bir yumruk indirdi.

Sen neden evini ocağını boşladın? Diye sordu.

Kara kuru, yumruk kadar ekmeği ağzına atıp,

— Sorma, dedi, hep karı derdinden.

— Amanın, sen de mi karı ataşına yandın?

— Hee... Ben pazarcıydım kardaş. Evlenelim dedik hanı... Evlendik. Bir karıya düştük ki sorma. Karı, kurulu kıramofon gibi durmaz konuşur. Ulan karı sus, yeter, l-ıh, susmaz. Uyurum susmaz, uyanırım susmaz. Canıma tak etti kardaş. Vurrum, sille tepmik çinnerim, susmaz. «Karı sus, seni öldürürüm!» Öldür Allah susmaz. Baktım, elimden cinayet çıkacak kardaş. Karı durdırından evi ocağı boşlayıp kaçtım, gurbetlere düştüm kardaş.

Çopur şaştı,

— Bre arkadaş, dedi, gurban olıyım gonu- şan garıya. Garı gısmı dilli gerek. Garı gu- lağının dibinde vırvır konuşacak, sen uyuyacağın. Garının gonuşmazını at

tepsin. Bak sen şu işe. Ben de garının dilsizinden gurbetliğe düştüm. Sen garının dillisini bulmuşsun, bırakılır mı heyoğlul... Ben bi bubanın bi oğluyum. Bizim köyde Kerem Ağa dirler biri var. Olmayası, unmayası bizim hısımdır. Kerem Ağa'nın Asiye dirler bi de gizi var. Bi dilli, bi dilli giz, cıvıl cıvıl öter. Bi ormanın guşu, Asiye'min içinde. Ben Asiye'ye gönül düşürdüm. Asiye de bana yangın. «Giz, böyle n'öreceğiz?» didim. «Aman beni dillere düşürme. Baban varsın, beni babamdan istesin» didi.

Bubam, Kerem Ağa'dan Asiye'yi istet. Kerem Ağa, «sizden eyisine mi vireceğim, bi çüt oküznen, su başındaki tarlayı, beş yüz de pangınot, bi de bahir bahraçnan, bi bahir mangal vir, gizi al get düğün it.» der.

Herüf bizim ocağımızı batıracak. Vay imanı gırık... Ulan bizi evcek cıbıl bırakıp ortalığa tökecek. Bi gizi var, herüf canımızı alacak besbelli.

Bubam, etme eyleme Kerem Ağa, der pazarlığa oturur. Her pazarlıkta Kerem Ağa başlığı artırır.

— Bi de kazocağı isterim! der.

Devrisi gün bubam, gider, goca gavat,

— Bi de düveynen, iki toklu isterim! der.

Ulan bu nasıl pazarlık, ocağı batası... Pazarlık sürse, herüf gizim virmekliğe melme- keti istiyecek. Bubam,

— Oğul, pazarlığı keselim, olanımızı virip bu gizi alalım, dedi.

Pazarlık daha uzarsa, herüf gızına garşılık dünyayı virsen doymaz az bulacak.

İçim yanıyo emme,

— Buba, ben bu gızdan geçtim, bağrıma daş basar, gurbete düşerim, didim.

Bubam,

— Benim bitek oğlum var, o nasıl sözmüş... deyi beni tersledi.

Asiye'ye vardım. Gizi dere boyuna götürdüm. Asiye bülbül olmuş şakır.

— Giz, bu köylük yirde sen bu dilleri kimden öğrendin? Gonuşup dil döküp beni dellendirme. Bu iş n'olacak? Buban olıcak gavat, bizim ocağımıza incir tikecek.

Asiye,

— Sen, didi, bi yiğit değel misin?

— Yiğitim, n'olmuş yâni?

— Beni zabaha garşı gel gaçır. Ben seniğ- nen, cıscıbıl dünyanın öte ucuna gederim.

— Giz, deli deli gonuşma, didim, buban olıcak gavat, yedi düvelin cendermesini ardımıza üşüşdürür. Beni dama atarlar.

Uzatmıyalım biz nemiz var, nemiz yok sattık savdık, Kerem Ağa'nın didiği oldu. Bubam bin gayme de borca girdi. Bi de tevâtir düğün yaptık. Gerdeğe girdik. Ne gerdeği, odaya girdik. Benim dizlerimin bağı dutmuyo. Asiye’nin yanına sohuldum,

— Giz Asiye!..

Heç ses yok.

— Giz...

Ses yok,

—

Giz hişt... Gonuşsana alçak. Hişsene giz...
Asiye'de ses yok.
— Hişt giz, dilini mi yuttun, dini gırık?
Yahu, put olmuş duruyo. Bunu gaptığım-
nan döşeğe devirdim.
— Gıdı gıdı... Gıdı gıdı gıdı!...
Gonuşmuyo. Çatlıyacağım. Oyun yapıyım,
hani gonuşur didim. Biyandan gülüyom, bi- yandan onu gıdıhlıyom:
— Gıdı gıdı... Gıdı gıdı gıdı!...
Daş olmuş, put kesilmiş namıssız. Yahu, arkadaş, odanın içinde çırpınıp duruyom.
— Giz, goynün bi ormanın guşlarına gafes olmuş gibi cırcır öten sen değe! miydin? Bicik yiğitim deyi, boynuma dolanan sen değel miydin? Giz gonuş...
Gonuşmuyo kardaşım. Ahlım oynıyacak.
— Giz Asiye... Gıdı gıdı!..
Asiye olmuş bi mezar daşı. Gıdı gıdı midi midi derikene arkadaş, biz zabahı ittik. Ben de derman galmadı. Gayfeye vardım, uyuz uyuz düşünüyom. Gerdeğin devrisi gün, bu- basının elini öpmek gerek. Gerdeğe girmedik ki, elini öpsem. Herkeş bana bakıp, n'ol- du deyi işkilleniyo. 'Devrisi aksam oldu. Asi- ye'ynen odaya gapandık.
— Giz, bu gece de konuşmazsan, seni fur- rum.
Heç oralı değel.
— Giz, ırzıma namısıma furrum.
Ses yok.
— Giz bi şiy di. «Furma beni» di. Di ulan, di be... Söğ ulan

ırazıyım.

Bahtım olacağı yok. Buna bi biçim bastım. Gene ses etmedi. Bi biçim daha bastım. Eti elimde galacak, budunu goparacağım. Heç bi ses itmiyo gardaşım. Zaçını başımı yolu- yom hırsımdan. Ulan beni bi köye irezil ettin. Bir ara yumuşayıp,

— Gıdı gıdı… Asiye'm benim… gıdı gıdı… ediyom.

Yoh kardaşım. Biz gene zabahı ettik. Bende uyku yok. Ağzıma bi lokma goduğum yok. Gözlerim gararıyo, başım fır fır dönüyo. Utancımdan gayfeye de varamıyom. Bi gizin hakkından gelememiş deyi adım çıkacak. Üçüncü gece oldu. Baktım olacağı yok, Asiye'ye çaldım şamarı, çaldım şamarı… Furdum tep- miği… Gafasına yumruğu indirdim. Yahu, hık demiyo.

— Ulan hık di be, bi hık çıksın ağzından… Ulan ağla, ulan hıçkır be…

Heç bi ses yok. Döğe döğe zabahı ittim. Dermandan iyicene kesildim. Zabahı sağdıcım Bekir yanıma geldi,

— Sağdıç, nedir bu senin yaptığın? Suratın kirece dönmüş… Kanın kurumuş. Yoğu- sam, Asiye giz çıkmadı mı?

Yahu, yanına varamadım ki giz mı, garı mı bilsem. Elin oğluna sağdıç da olsa, ben bi gizi gonuşduramadım, dinir mi? Bekir beni zorlıyanda, işi bir bir söyledim. Bekir güldü.

— Gonuşmaz besbelli, didi, sen gıza gonuşmalık virdin mi? Bi yüzük, bi bilezik vir. Giz beğenirse gonuşur, beğenmezse gonuşmaz. O zaman gizi gonuşdurana gadar vir. Helbet birini beğenir gonuşur. Yoğusam, etini goparsan, canını alsan gonuşmaz.

—

Yahu Bekir, biz neyimiz varsa bunun bubasına virmedik mi?

— O başka. O virdiğiniz başlık. Giz gısmısı gonuşmalık ister.

— Yahu, bu giz beni gaçır, didi, ya gaçır- saydım?

— O başka. Gaçırsan bülbül kesilir öterdi. Emme gaçırmadın, nikâhı giydin. Şincik bu işin ganunu her neyse yapacaksın.

Gece oldu. Asiye'ye,

— Giz, didim, gonuşmalık virmediğimden sesini çıkarmazmışsın. Valla yok, billâh yok. Buban bizi soydu. Gonuşmalığın her neyse borcum ossun. Vallah vireceğim. Yiter ki bi gonuş.

l-ıh... Gonuşmuyo. Bıçağı çıhardım, bunun gabasına daldırdım. Fış deyi gan fışladı. Yafu, uf demiyo be... Bende yiğitlik miyitlik galmadı. Ne saklıyım arkadaş, gam görünce ben başladım ağlamıya... Asiye'de ses yok.

— Giz, gıdı gıdı... Giz, öleceğim...

Zabah oldu. Ben ayakta duramıyom. Yemeden içmeden kesilmişim. Anam garıya vardım.

— Bu imansız benden gonuşmalık istermiş, bi haftadır gonuşturamadım, didim.

Anam da gızdan yana çıkmaz mı?

— Helbet gonuşmaz, didi.

Sandığından bi beşibirlik çıkarıp virdi. Gece oluncak beşibirliği Asiye'nin önüne atdım.

— Şincik gonuş namıssız! didim.

Beşibirliğe başını dönderdi, gene gonuşmadı. Biz gene gıdı midi deriken zabahı ittik Ben irkenden gasabaya vardım.

Gasabada bi arkadaş var, ona böóle böóle didim. Arkadaş elimden duttu, beni bezeze götürdü. Cebinden yüz elli guruş virip, yeşil boncuklu bi çüt küpe aldı.
— Al, bunu vir, daş ossa gonuşur, didi.
Aldım geldim. Ben bitmişim gardaş. Daha ayakta duramıyom. Adamlıktan çıkmış, hayel olmuşum. Gece odaya girdim.
— Giz Asiye, bak sana ne aldım, didim.
Boncuk küpeği görünce boynuma sarılıp gıkır gıkır gülmez mi? Asiye oldu eski Asiye... Bi ormanın guşu diline gönmüş, öter de öter... Söyler de söyler. Bacır bacır gonuşur. Bunu gaptım. Gapmamnan yere yuvarlandım. Gizi dutacak dermanım galmamış. Gendim zor di- neliyom. Neyse biz döşeğe düşdük. Düşdük emme gardaşım, ben kesilmişim. Bende ir- keklik mirkeklik galmamış. İrkeklikten kesilmişim. Asiye durmaz gonuşur. Ben gan ter içinde galmışım. Zabahacak gıvrandım. Zabah evden çıktım. Koy yirinde dillere düşeceğim. Daha orlarda durulmaz. Geriye bakmadan yürüdüm geldim. O çıkış bu çıkış. Bi daha köye varmadım. Daha da sılaya gideceğim yok. İşte böyle arkadaş. Sen garının dillisini bulmuşsun da, daha öyle garı bırakılır mı?

Amele çavuşunun düdüğü öttü. İkisi de yerlerinden kalktılar. Çopur olanı,
— Garı gısmı dili gerek, dedi.
Taş ocağına geldiler. İskeleye çıktılar. Kara kuru,
Heeey Irza, iskeleyi galdır!... diye bağırdı.

KAZIĞIN BAŞI NASIL OLMALI?

Oteli caddeye bakan büyük camlı salonunda tombul, tombalak bir adam, ayağının birini altına almış, koltukta oturuyordu. Biraz sonra giyinişlerinden taşralı oldukları belli beş kişi daha geldi. Koltukta oturan onlara «Merhaba» dedi. Öbürleri de teker teker «Merhaba!» dediler.
Koltukta bağdaş oturan,
— Bi iş için mi Angara'ya geldiğiz? diye sordu.
Beş kişiden ağzından en çok altın diş bulunanı,
— Biz delegeyik, dedi.
— Delege olduğunuz besbelli. Sakın ola pavlika işi için gelmeyin?..
— Hee, nirden bildin emice?
Bağdaş oturan,
— Bilinmez mi ağa, hep başımızdan geçti, dedi. Delege olunca Angara'ya neye gelinir? Pavlika iştemeye... Bizim de başımız pavlikadan ateşe yandı ya... Tövbe pavlikadan değel, kazıktan bizim derdimiz. Delegeyseniz, hökümattan pavlikayı istemeden beni bir iyice dinleyin ağalar. Şimdi siz gidip pavlika isteriz, diyeceksiniz, he mi? Onlar da istediğiniz pavlika olsun, başüstüne, diyecekler. Ondan sonra başınıza, bir kazık başı derdi çıkar ki kurtulamazsınız.

Biz de buraya sizin gibi beş delege gelmiştik. Arkadaşlar beni delege başı yaptılar. Vardık huzura, «Dileyin ne dilerseniz» dediler. Bizim babadan, atadan bilip

duyduğumuz usûl, «dile ne dilersen» diye üç kere sorulur Sen ikisine, terbiye dairesinde «Sağlığınız» diyeceksin. Üçüncüsünde, dileğin her neyse onu söyliyeceksin. Biz ilkinde usûlü bozmadık, «Sağlığınız» dedikse de, onlar usûlü bozup «Siz de sağolun!» diye sözü kesmez mi?
Berber Emin Ağa boş böğrüme bir dirsek atıp, «Aman, sağlıkla iş mi biter? Bizim pavlika işi ne olacak? Hele davran Ağa!» diye kulağıma fısıldadı. Berber Emin'e «Sus ocağı batası, her işin başı sağlık» dedim ya, bilir miyim koskoca bir hökümet adamının bir kere «Dileyin ne dilerseniz» deyip de arkasını getirmeyeceğini.
Baktım, Bey'in hiç oralı olduğu yok. Nerdeyse sırtımızı sıvazlayıp «Sağlıcakla kalın ağalar, haydi gülegüle...» diye bizi yolcu edecek. Ben sözünün ucunu uygun bir yerden yakalayıp «Aman Bey, bizim bir hâcetimiz var. Memleketten bizi o sebebe delege yolladılar» dedim. Bey: «Buyur Ağa, her neyse hâcetiniz görelim» dedi. «Dağa, taşa, bayıra, kıra, tevâtir pavlikalar yaptığınız dillere destan. Sağ olun, bize de çeşmeler, yollar yaptınız. Pavlikadan yana garip kaldık. Biz de pavlika isteriz. Civara karşı yüzümüzü yere geliyor» dedim.
Bey «O nasıl söz. İş, pavlika işiyse kolay. Pavlikaya kalsın hele. Ne pavlikası istiyorsunuz?» diye sordu.
Yahu ağalar, biz bir akıl edip de, ne pavlikası istiyeceğimizi düşündük mü?
Ben işi köylü kurnazlığına vurup «Estağfurullah... Orası sizin bileceğiniz bir iş. Karışmak haddimiz değil. Herhangi bir pavlika münasipse, onu siz bizden iyi bilirsiniz. Resmî

devair işine karışmak bize düşmez. Bir pavlika olsun, civara karşı yüzümüz yere düşmesin de her ne pavlikası olursa olsun. Mürüvvete endâze olmaz.» dedim. «Hele bir inceleyelim de sizin oraya da evvelallah'ın izniyle bir pavlika kurarız» dedi.
Biz oynaya güle memlekete döndük. Her bir yana haber uçurduk: Pavlika işi oldu...

Şu bizim muhalif milleti anadan doğma muhalif. Buz pavlikası yapılacakmış diye bir lâf çıkardılar ortaya. Canım yapılsın da buz pavlikası yapılsın kardaşım. Hiç olmadıktan iyi değil mi? Buz pavlikası, tuz pavlikası derken iş yavaştan büyür gider. Yok efendim, lokomotif pavlikası yapılmalıymış. Diretnavut pavlikası yapılmalıymış. Muhalif milletine lâf mı yetişir? Yahu, daha buz pavlikası olmayan bir yerde, lokomotif, diretnavut pavlikası olur mu? Ecnebiyyeden biri duysa, vallaha güler.
Bütün bu işler, muhalif milletinin başı olan Sürvenekli Rıza Beyin başının altından çıkıyor. Buz pavlikası yaparmışız ki, yazın sıcağında ateş basıp da buzları yiye yiye muhalifler zatürrie olup dökülsünler, diye. Arkadaş muhalif olmayınca şu söz kimin aklına gelir? Muhalifin bildiğini şeytan bilmez. «Buzlar eriye eriye su olur, milletin parası akar gider...» diyorlar.
Arkadaş, milletin parası neye akıp da gitsin? Milletin parası yine para, cebinde dursun. Bu pavlika hükümetin parasıyla olacak.
Derken, bir lâf daha çıkardılar: Gazoz pav- likası kurulacakmış. İyi, gazoz pavlikası kurulsun canım. Senin

gazoz pavlikası dediğin bir kötü dükkânmış. İçine üç işe yaramaz adam koydun mu, gazoz pavlikası olurmuş.
Derken arkadaşlar, Ankara'dan bir heyet geldi. Çimento pavlikası kurulacağı kesenkes anlaşıldı. Muhalif milletinin de dili deliğine girdi. Bir zaman sonra Sürvenekli Rıza Bey, bir lâf daha çıkardı: «İyikine bir çimento pavlikasıyla bir de şeker pavlikası kurmayı bellemişler. Her nereye varsalar ille bir çimento pavlikası kuracaklar. Bir de çimendifer pavlikası kurmayı belleselerdi ya...»
Seçimler geldi çattı. Seçimler gelince, bir söylenti çıktı: «Pavlikanın yeri nereyse bilelim. Biz de ona göre kimden yana olacağımızı kestirelim.» Bu da nereden çıktı? Pav-likanın yerinden size ne? Siz bir kere muhalif olmuşsunuz.
İşler karıştı. İşleri karıştıran da Sürvenekli Rıza Bey...
Büyüklerden biri geldi. Hep alana toplandık. «Vatandaşlar, pavlika istemişsiniz, yapacağız» dedi. Sürvenekli Rıza Beyin muhalifleri, «Pavlikanın yeri nere, bilelim» diye bağırıştılar. Nutku çeken, elini fırdolayı dört bir yana döndürüp «İşte pavlikayı şuralara yaptıracağız» dedi.
Sürvenekli'nin adamları «Kasaba hep mi pavlika olacak? Yerini bilelim» diye bağırıştı. İş çatallaştı. Aradan bir zaman geçti. Bir de duyduk ki, Sürvenekli Rıza Beyin tarlasının üstüne pavlika yapılacakmış. Yahu şu Sürvenekli azılı bir muhalif olsun da, pavlika onun arsasına yapılsın, bu nasıl iş? Delegeler vardık Ankara'ya. «Şu işi bilelim» dedik. İşi öğrendik. Sürvenekli Rıza Bey arsasını pavlika- ya satınca bizden yana dönmüş. O dönünce tüm muhalif milleti dönmüş. «Siz pavlika istediniz, oldu. Arsayı aldırdık,

muhalefeti de bizden yana dönderdik.» Bir taşla iki kuş… Sonunda iyi oldu, seçimi silme kazandık ya, gelgelelim pavlika bitürlü kurulmaz. Sürve- nekli'nin tarlası yüreği gibi çürük. Bi türlü temel tutmuyor ki, pavlika kurulsun. Pavlika- nın temelini oturtmak için toprak ilkin altı metre kazıldı. Mühendisler buraya pavlika kurulmaz, dedi. Dört metre daha kazıldı. Altı, üstünden çürük. Üç metre daha kazıldı. Kum desen kum değil, kireç desen kireç değil, un gibi bişey… Toprağı kaza kaza hökümetin parası bitecek. Derine indikçe, yandan tepeler oynamağa, yürümeğe başlamadı mı? Kar- daşlar, toprak su olmuş akıp gidiyor. Dayanak duvarları yapmak için bir karışlık sağlam bir yer yok. Mühendisler şaşırdılar, hiçbir olmamış iş. Ulen Sürvenekli, ocağın batsın, kazdıra kazdıra kasabayı bitireceksin.

Beri yandan Ankara'nın muhalifi durur mu? Çimento pavlikası ne oldu, diye söyler yatar. Yahu pavlika hele dursun, kasaba elden gidiyor. Her gün bir tepe kayar. Toprağı tutturacağız, diye yukarıdan betonu döküyorlar, toprak kuyu gibi betonu yutuyor. Aman arkadaşlar, dünyanın dibini deldik besbelli. Betonun bir ucunu tutmanın mümkünü yok. Canım, çimento pavlikası kursak neye yarar, yüz pavlikanın çimentosu buranın betonuna yetmez. Gidi uğursuz Sürvenekli, işimizi bitirdin.

Mühendisler kafa kafaya verdiler, Ankara'ya haber ilettiler: «Buraya temel tutmaaaz!…»

Ankara'dan emir geldi: «Tutacaaaakl…»

Toprağın bir sağlam yerini bulacağız diye dele dele dünyanın öteki başından çıkacaklar. Toprağı eştikçe, tepeler devriliyor. Deprem gibi bişey. Toprağın doruğunda duruyor. Eczaneyi bir sabah yerinde bulamadık. Çeşmeyle iç içe geçmiş, yaylada yan yatmış. Evlere, damlara, ağaçlara can geldi. Yürüyüp gidiyorlar. Durup dururken candarma karakolu gitti, kadınlar hamamının kapısına dayandı. Karılar içeriden feryat eder. Bre aman, kasaba inip çıkıyor. İki kişi yanyana giderken, biri yere hızlı bassa üç metre aşağı çöküyor.

Mühendisler «Kazık çakmaktan başka yolu yok. Yoğusa kasaba beşik gibi gider gelir» dediler.
Kazık İşi başladı. Makineler demirli beton kazık döküyorlar. Koca kazığı yukarıdan koyuyorsun, toprak aspirin gibi yutuyor. O zaman mühendisler arasına bir ayrılık düştü. Kimi «Rozet başlı kazık ister buraya» dedi, kimi: «Hayır, sovan başlı kazık ister» dedi. Yukarıya soruldu: «Sovan başı kazık mı, rozet başı kazık mı?» Ne başı olursa olsun, şu kazıklar bir atılsın da kasaba yerinde dursun.
Senin dediğin olacak, benim dediğim olacak diye mühendisler Ankara’ya döküldü. Kazığın bile muhalifi var kardaşlar. Mühendisin muhalifi, sovan başı kazık ister. İngiltere'de kazık başı uzmanı varmış. Ona danıştılar. O demiş, rozet başı...
Millet, kazığın başıyla uğraşır, Ankara’nın muhalifi bar bar bağırır: «Çimento pavlikası
ne oldu?» Yahu az bişey müsaade et, hele bir, hangi kazık başının işimize geldiğini arı- yalım.

Sovan bazı kazık diyen mühendisler İngiliz kazıkçısına kızdılar. «Elin İngilizi bizim toprağa uygun kazık başını nereden bilsin? O, İngiliz toprağına uygun bir lâf etmiş. Her toprağın kendine uygun bir kazık başı biçimi var.»
Ankara'nın muhalifi insafsız: «Çimento pavlikası ne oldu?»
Millet kazık başının derdinde, onlar ne havada.
Şimdi ağalar, beni dinleyin. Delege olduğunuzu bildim. Pavlika isteyeceğiniz de besbelli. Evelallah bi çimento pavlikası da size kuruverecekler. «pavlika»yı amanın kurdurtma- yın. «Pavlika»yı kurmak iş değel, gelgelelim, döner muhalifin tarlası çürük olursa atılacak kazığın başını bilmek zorlaşır ağalar.

KARŞILAMA ALANINA GİTMEYİZ

Üç atlı, İnecik köyüne girdiler: Önde candarma onbaşısı, arkadaki atlarda iki candarma eri.
Yanyana giden iki candarma gülüşüp konuşuyorlardı ama, onbaşının suratı asıktı. Eğere, saltanat tahtı gibi kurulmuştu. Köye giden yolun ağzına gelince, atı mahmuzladı.
Çeşme başında, çamurlu sular içinde oynayan çocuklar kaçıştılar.
Sıska bir çocuk, şiş karnını önünde torba gibi sallayarak kahveye koştu. İçeri girer girmez,
— Gumandan geliyor, gumandan geliyor!... diye bağırdı.
Kahvede oturanlar konuşmalarını kestiler. Başlarını kapıya çevirip öylece durdular. Haberi veren çocuk, candarmaları

seyretmek için dışarı çıktığında, kahvenin önüne gelen onbaşıyla iki candarma da atlarından iniyorlardı. Candarmalardan biri, atları dizginlerinden tutup, sundurmanın direğine bağladı.
Sonra üçü de kahveye girdi. İçerdekilerde hiç bir davranış olmadı. Yalnız kahveci iki adım ileri yürüyüp,
— Buyur onbaşım! dedi.
Candarma komutanı ona değil, peykelerde, kısa bacaklı hasır iskemlelerde oturanlara baktı. Onları teker teker süzdü. İçerisi karanlık olduğu için, aydınlıktan girer girmez gözü kamaşmış, karşısında kimlerin oturduğunu seçemiyordu.
Bir süre sessiz bakışmadan sonra onbaşı,
— İsyan mı? diye bağırdı.
Ses çıkmadı. Onbaşı bir daha gürledi:
— İsyan mı ediyonuz?
Bir ses duyuldu:
— Estağfurullah...
— Estağfurullah da, ya bu ne? Niden susuyonuz? Muhtar nlrde? Nirde o muhtar olıcak gocakel?..
Muhtarın sesi duyuldu:
— Buyur onbaşım, hele gel otur...
Onbaşının gözü, kahvecinin alaca aydınlığına alışmıştı. Kahve ocağının dibindeki peykeye doğru ilerledi. Muhtarla birlikte ötekiler de ayağa kalktılar. Muhtar onbaşıya yer gösterdi:
— Buyur, otur, ağnatacağımız var...
Onbaşı gösterilen yere otururken, hem de,
—

Oturmam, dedi ağnatın, işin aslı ne?

Öteki iki candarma eri de hasır sandalyelere oturdular.

Muhtar ocakçıya,

— Gomutanlara teze çay blşir, dedi.

Sonra sağ elini üç kere ayrı ayrı göğsüne götürüp, üçüne de,

— Merhaba!... dedi.

Onbaşı bir daha sordu:

— İsyan mı?

— Töbe, o nasıl bi lâf onbaşım?

— İsyan değel de niden beni garşılamadınız? Niden biri çıkıp atımı dutmadı? Her bi vakit köyünüze gelişimde böyle mi olurdu? Dimek isyan?

— Yok vallaha...

— İsyan yoğusa baş mı galdırıyonuz? Ben bi candarma gomutanı değel miyim? Böğüne böğün iresmî elbiseynen gelmedim mi?

Ocakçı onbaşıya çayı uzattı. Onbaşı bardağı alıp bir yudum içti, sonra da,

— Çayınızı da blşiyinizi de İçmem, dedi, ilkin sizden hisap soracağım. Muhtar!

— Buyur!

— Ben sana tilefon itmedim mi?

— Ettin onbaşım.

— Ben sana demograsinin emrini bildirmedim mi?

— Bildirdin onbaşım.

— Ben sana şu candarmaynan haber iletmedim mi?

— İlettin onbaşım.

—

Pekiy, ilettim de sen ne yaptın? Ne de- miye garşılama törenine gelmiyonuz? Hı? Ben size yüz yayan, gırk da atlıynan garşıla- ma meydanına geleceğiniz, orada «yaşasın demokrasi!» deyi bağıracağınız, gelirkene gurban itmeğe bi düveynen iki de goç getireceğiniz deyi haber itmedim mi? Her bi köy «başüstüne!» didi de, siz niden gelmiyonuz?

— Onbaşı, bi düye değel, beş düve vire- lim, iki dene goç değel, yirmi goç vlrelim. He- pisi demokrasiye gurban gitsin. Velâkin biz garşılama meydanına gelmeyiz... Sürüynen davar gönderelim, hepisi gurban ossun.

Aman onbaşı, bizi o garşılama meydanına çağırma...

— Demek siz demograsiye isyan ediyo- nuz?

— Töbe... Bizim demograsiye bi sözümüz yok. Emme o garşılama meydanına gitmeyiz.

— Yoh da höriyete niden baş galdırıyonuz?

— Estağfurullah... höriyete de bir sözümüz yok. Höriyet höriyettir ve her bir dâyim de höriyete garşı başımız iğikdir. Velâkin onbaşım, biz o garşılama meydanına gitmeyiz.

— Yahu Muhtar, biz seni bunun için mi cenderme guvvetiynen bu köye muhtar seçtirdik. Garşılama meydanına gitmeyincek, demograsiye uymak mı olur? Hemi höriyete bi sözümüz yok diyonuz, hemi de «yaşasın» deyi bağırmayız diyonuz.

— Yok, bağırmayız dimedik. Yalanın yok, yanlışın var onbaşı. Biz bağıralım «yaşasın!» deyi bağıralım. Velâkin köyden, burdan bağırırız. Garşılama meydanına gitmeyiz.

Burdan bağıralım, çağıralım, yiri göğü biribirine gatalım. Emme o garşılama meydanına, ı-ıh…

Muhtar onbaşıya cıgara paketini uzattı. Onbaşı bir cıgara alıp, uzatılan ateşten yakarken,

— İçmem, dedi, daha sizin cıgaranızı da içmem. De bana Muhtar, niden garşılama meydanına gitmiyonuz?

— Gitmeyiz onbaşım. Burada bağıralım. «Yaşasın» deyi bi hafta bağıralım. Emme gitmeyiz.

Orda oturanlardan bir yaşlı,

— Canım Muhtar efe, ağnatsana guman- dana!. Ağnat da, niden gitmiyomuşuz, o da bilsin… dedi.

Muhtar,

Ağnatayım, dedi, diğne hey onbaşım. Şimdiyecek, garşılama meydanına gelin didin de geLmedik mi? Geldik. Her bi sefer goştuk geldik. Sen, gırk atlı isterim, didin, biz yüz atlıynan geldik. Sen yüz yaya isterim, didin, biz ebesini bebesini yola düzdük iki yüz yaya geldik. Sen, bi dene gurban goçu, didin, biz iki öküz gönderdik. Emme, gayri yok. Bak, diğne! Bıldır tilefon ittin, garşılama meydanına gelin, didin. Hep töküldük yola. Goştuk geldik. Meydan insandan geçilmez. Biri çıktı orıya: O söyledi, biz el çırptık. Derlken üzerimize pulis yürüdü. Melmekette nirde pulis varsa hepsini orıya toplamışlar. Pulisler bize bir girişti. Bizi zopadan girdi geçirdi. Ben yere yıkıldım. Alagozün ipraam da yerde inniyo.

Alagöz,

— Aman Mıhtar, bu ne iş? deyi sordu.

Ben de,

– Aman İpraam, bilemedik. Biz köyden garşılama meydanına gelesiye, herhâl partiler denişti, başka bir parti hökûmata geçti… dedim.

Dayağı yiyip pestil gibi serilenden sonra işi ağnadık. O gonuşan bizim partiden değelmiş. Biz yağnışlığınan garşı partili bi elin herüfünü «yaşa!» deyi alkışlarmışız.

Harp dönüşü gibi, topal, yaralı köye döndük. Herkes döşeklere serildi. Haftasına sen gene, «garşılama var, goşun, höyüklerden biri geliyo. Tomofilini hamaklarınızın ucunda havaya galdıracaksınız» deyi tilefon ettin. Biz de yediden yetmişe goştuk. Meydanda to- mofllleri görünce bi giriştik. Demeğe galma- dı, garşıdan itfayinln goca gamyonları goşup geldi. İtfayı' hortumuynan bizi bi eyi ıslattılar. Hem de ne ıslatma. Oraları batak oldu. Az kala boğuluyodum.

Bizim Düvenek Hüsiyin, hemi hortumun altında ıslanıyor, hem de el çırpıp, yaşaa, deyi bağırıyo. Bana da

– Aman mıhtar emmi, sen de bağır. Besbelli az bağırdık deyi gızdılar, bizi ondan kelli ıslatıyorlar… diyor.

– Yahu, ondan değel… El çırpmaynan, bağırma yetmlyo. Bu hortum suyu da garşılamanın bi icabı… Suynan şenlik gosteriyolar. Şehere su geldi ya, ondan böyük adam da görsün deyi, bizi hep suya boğdular…

Sudan zor gaçıştık. Bi de öğrendik, biz gene yağnış yapmışız. Bizim parti höyüğünün tomofili deyi, başka partiden birinin tomofilini havaya galdırmışız. Sırsıklam köye döndük. Ben öyle ıslanmışım, on beş gün gurunamadım. Sonra onbaşım, sen gene, devrisi hafta,

tilefon ittin. Garşılama meydanına toplanın didin. Bu sefer, köylü, «ı-ıh, gitmeyiz!» di- di. Ben de onlara,

— Ulan bi dayaktan bi ıslanmadan ne çıkar? Eski idare zamanında heç zopa yimediğiz mi? Heç değelse şincik, gendi partimizden zopa yiyoruz. Yabancı değel o, bizim parti... didim.

Köylüyü toplayıp garşılama meydanına geldik. Daha orada heç bi kimseyi görmeden, heç bi nutuk diğnemeden pulisi, cendermesi üstümüze yürüdü. Cipler bizi altına aldı. Coplar ensemize indi. Allah Allah!... Yahu, bu ne dimeğe galmadı, hızır gibi itfâiyinin hortumları yit'şti. Bizi suya boğdu. Sırsıklam olduk. Deriken onbaşım, bumbalar patlamaya başladı. Meğerlim, biz gene yağnış bir iş yapmışız ya ne yaptığımızı ağnayamadık. O bumbalar gözyaşı bumbasıymış. Hep ağlamağa başladık. Recep, bakıp bakıp hemi gulüyo. hemi ağlıyo... Bumbalar pıtır pıtır patlar. Hortumlardan sular boşanır. Cipler fır fır döner, çöpler gum gum iner. Bizim köylü beri yandan,

— Yaşasın demograsil... deyi bağırır.

Ben gayri,

— Yahu, bağırmayın, sesinizi kesin! Bel- klm idare değişti... dedim.

Ordan gaçıştık. Köye geldik. Gözyaşı bombası bizi bitirmiş. Günlerce hepimizin iki gözü iki çeşme.

Ondan kelli, amanın onbaşım, ocağına düştük, bizi garşılama meydanına çığırma! Gel-- meyiz? Ne istersen yapalım. Gurban gönderelim, bu köyden sabah akşam

«yaşasın!» deyi bağırıp, el çırpıp, yeri göğü inletelim. Emme garşılama meydanına, ı-ıh… Gelmeyiz onbaşım!…

IRZ DÜŞMANLARI

Trenin üçüncü yer koridorundaydılar. Elleri kelepçeli üç delikanlıydılar. İki candarmanın arasında duruyorlardı. Candarma ikidebir onları kompartımana sokmak isteyince içlerinden biri,
— Çavuşum, birez daha dünya görek, şincik gireriz içeri… diyordu.
Koridorun açık penceresinden rüzgârlanıyorlardı. Hava çok sıcaktı, trenin içi cehenneme dönmüştü. Üç köy delikanlısının üçü de çelimsiz; ikisi kara kuru, biri sıska kuru. Candarmaların da, delikanlıların da yüzlerinden, boyunlarından yıvış yıvış yağlı ter sızıyordu.

Candarmalardan birine,
— Bunların sucu ne? diye sordum.
— Giz gaçırma… dedi.
Kara kuru olanı,
— Hee… giz gaçırma, diye candarmayı onayladı.
Sağ eli arkadaşının eline kelepçeli, sol eli boştaydı. Sol eliyle, mintanının içinden, terden ıslanmış, kirli, buruşuk bir gazete parçası çıkardı bana uzattı:
— Gazatalar hep yazdı, okumadın mı?
Gazete parçasında onlar için yazılanı okudum:
IRZ DÜŞMANLARI

«… 24 (Hususî muhabirimizden telefonla) — Dün sabaha karşı saat 3 sıralarında ( )
İlçesinin Gidişan köyünde 14 yaşlarında bir kız evinde uyurken 3 kişi tarafından zorla kaçırılarak ırzına geçilmiştir. Ramazan Kal, Mehmet Tomar, Ali Borçak adlarındaki ırz düşmanı üç zorba yakalanarak tevkif edilmişlerdir.»
Gazete parçasını kendisine uzattım.
— Gördün mü? dedi.
— Gördüm, dedim.
— Bütün gazatalar yazdı. Okumamış miydin?
— Okumamıştım.
— Yalnuz, yaağnış yazmışlar. Benim adım Mehmet Tomar değel, Mehmet Damer.
Sanki bir marifet yapmış gibi de. sırıtıyordu. Elleri kelepçeli, yanlarında da candarmalar olmasaydı belki sesimi çıkarmazdım.
— Yahu ayıp değil mi? dedim, dağ başında mı yaşıyorsunuz? Hangi zamandayız? Kız kaçırılır mı bu zamanda? Allahın emriyle bir kız nikâhlayıp alsanıza…
Karakuru delikanlı,
— Bre emmi, Allahın emrini diğneyen mi var? dedi. Nikâhınan giz virdiler de almak mı didik? Ne söylüyon sen? Allahın emri de, peygamberin gavli de başlık… İki çüt oküznen, bi inek, bi de ikiyüz pangınot vir, dilersen el değmemiş, gun görmemiş gizi al, dilersen torun torba zahabısı garuyu gocasından boşat al…
— Ama ondört yaşında… Sizde hiç insaf

yok mu? Ondört yaşında kız kaçırılır mı?

— Allah Allah yahu ne diyon sen bre emmi? Elin oğlu ondört yaşında giz mı bırakıyo ortalıkta? Koy deliganlılarının gözleri gızlarda. İkiyüz pangınotu denkleştirip, iki çüt te öküz uyduran, giz gapısında. On birine basan gizi gapıyolar. Gapan gaçıyo, gapan gaçıyo... Ortalıkta boş giz mı galdı? Yogusam biz bilmeyik mi on sekizinde fidan almayı... Deliganlı gısmının gözü, giz gapısında, on biri bekleyen bllem yok. Biz temelli otsuz ocaksız, avratsız galdık. Eskere gidesiye töbe bekledim. Emme eskerden dönüşün...
— Sen askerliğini yaptın mı?
— On iki yıl oluyor...
— Ne diyorsun? Kaç yaşındasın?
— Otuz beş.
— Hiç göstermiyorsun.
— Göstermem. N’olacak, köylük yirde he- mi yetim, hemi öksüz büyüdüğümden gavruk gafmışız... Muhtar Hemdi Çavuş söyler; Nirde eski zaman öküzleri... Dalbatan bayırından haydadın mı, gırk çuval tahılı guş olur çeker. Bu zamanın öküzleri uyuz ite dönmüş... Öküzü it, atı kedi olmuş.

Her bişey öküze göre işte... Biz de böyle gavruk galmışız emmi. Eskere giderkene, benim yaşıtım her bi deliganlı evlendi. Hepsinin gizi gısrağı oldu. Bi ben galdım ortalıkta. Ana yok, buba yok, köydeki gızlara bakıyorum, hepsi bebe. Onu, on biri bulan gocaya gidiyo... Ulan birini de biz peyliyek, didim. Kel Cemşid'in gizi ben eskerden gelesiye

tam olacak. Doğuşunu bilirim. Sekizinde olmalı. Kel Cemşid’e habar ilettim, «Pey virmeyincek olmaz» dimiş. «Giz gısmısını bekletemem, gısmatı çıkar viririm» demiş. Kel Cemşit, pey ne ister? Bi düve, bi goç, elli pangınot. Eskerden dönüşün pazarlığa oturacağız. Ulan vicdanı yok, bizim gibi garipte düve, goç, para ne arasın? Bi düve, bi goç, elli de pangınot ossa, Kel Cemşld’i garusuynan gızıylan alırım. Alçak Cemşid’in daha ötede iki gizi var. Hepi- si bebe. Aç gözlü Kel'in gözü doymaz.
Murtaza'ya habar saldım. Onun gizi Gumdere'nin daştığı yıl doğmuştu. Demek yedisinde var, yok... Ben eskerden dönesiye tam kısrak olur. Şincik nişan yapalım, eskerden dönüşün nikâhı gıyarız. Mırtaza, alçaklıkta Kel Cemşit’ten geri mi durur? Pey sürsün demiş, bi camış, elli pangınot istermiş dürzü.

Bu köylük yiri bilmem sen emmi! Bi evlen, ardından giz yap dur. Gayrı sırtın yire gelmez. Garı, Hayvacı Yonus’un garısı... Cins garı ki, eşi yok, İrkeği adam iden garıdır. Yahu garı dört kız doğurdu da, Hayvacı Yonus’u köyde başımıza ağa etti çıktı. Heç der misin, şo Hayvacı Yonus ağa olacak? Oldu bre emmi... Gizin birini everdi, davar aldı, para aldı. Birini virdi, tarla, çif çubuk aldı. Başımıza ağa kesildi. Sözü uzatmıyalım biz giz arar dururkene, eskere çığırdılar. Eskerden dönüşün, bi de baktım köyde giz gısrak galmamış. Kel Cem- şid gizi evermiş. Hemi de gul gibi gizi, değirmenci Çopur Ali’ye virmemiş mi? Çopur Ali evli, bi daha evlenmiş. Nasıl, bildin mi? Çopur Ali'nin gizi onunu bitirmiş. Kendi gizim Hamza'ya virmiş, başlık almış: iki dönüm tarla, bi çüt

öküz, iki davar, üç yüz pangınot... İki çüt öküzünün iki davarı, bir de ikiyüz pangınotu virmiş. Kel Cemşid'in gizim almış. Ağnayacağın deniş tokuş etmiş. Trampada Değermenci Ali kârlı. Hemi gizi almış, hemi de tarlaynan yüz pangınot üste galmış.

Emmi sen köylük yiri bilmen, nirden bileceğn? Bi kerem evlensen, gorkma, gerisi golay. Sen irkekliğini göster, garıya giz doğurt. Gısmatın var da garının cinsine düştün mü, işin iş...

Yahu, köyde giz yok. En gabası yedisinde bebe. O da Morlu İpram'ın gizi. Morlu İpram paraya sıkışmış, benim giz on birinde, der durur. Ulan imansız bunun neresi onbir? Sedire otursa ayağı yere değmez. Sedire anası çıkartır, oturtur.

Morlu İpram,

— Gizin lüfüsü ortada, diyor. Lüfüs ne demek, resmî bir hökûmat işi... Goca hökûmat töbe yalan mı yazmış?.

Şu alçağa bi bak emmi, anasının lüfüsünü, gizin üstüne yapmış. Ulan bu kız doğalı, yedi harman geçti. İnsanoğlu harmandan harmana yaş almaz mı? Gizi ne çabuk on dokuz yaptın?

Bezmeci'nin oğlu Hüseyin, giz aldı. Hüseyin didiğim ne ki? Gızdan ya bi harman, ya iki harman böyük. Bezmeci,

— Beklemeye gelmez, gizi gaparlar. Eyisi mi irkenden almalı. Oğlan melmekette garısız mı galacak? diyor.

Yahu bu Bezmeci biz yaşıt. Herif evlendi de oğluna gelin aldı.

— Ulan Bezmeci giz güççük, diyorlar.

Bezmeci,

—

Zarar itmez, diyor, malım var, gelinimi sütünen, gaymaknan besler Allahın izniyle bayrama galmaz böyütürüm.

Bezmeci bu böyütür. Bi gısmatlı herüf. Uyuz danayı alır, besler, yidirir, ayında iğdiş edip öküz yapar da çifte goşar. N’olacak bizim hâlimiz? Ulan melmekette tohuma gaçtık. «Bre Memmet, nedir hâlin?» diyen, soran yok. Gızlar, ona, on bire gelincek, başlığı viren gapıyo. Alçak giz bubaları ulan, şu gızları viresiye virin. Biz de bir giz bubası olur, borcumuzu öderik. Borç yiyen kisesinden yir.

Yaş oldu otuz. Garı deyi köyde dört dönü- yom. Ataşımdan vuruyom dağa, bayıra. Beni çifte goşsan, ataşım sönmez. Büvelek vurmuş boğaya döndüm. Get o yanna, dön bu yanna, olur iş değel. Gözüm iyicene dönmüş. Ulan Memmet, gaçır be!.. Gizi gaçırsam n’olacak? Zorunan virecekler. Bi kerem gizi alsam gerisi goley… Gözüm gızlarda. Memiş'in gizi ye- tişgin. Duydum ki Memiş gizi, Ak Riceb'in oğluna virecek. Ak Ricep'nen pazarlığa oturmuşlar. Gizi yallah galdırdım evinden. İki gice dağda bayırda galdık. Üçüncü gice bizi köylü bastırdı. Hemencik zopayı çektim.

— Ulan alçaklar, başlık virecek paramız, malımız yok deyi garısızlıktan gavrulup gidecek miyiz? İşte gizi aldım. Borcum borç… Para gazanıp, başlığı her neyse, borcumu vireceğim…

Yahu bre emmi, iki gice benimlen galan gizi alıp ta Ak Riceb'in oğluna virmediler mi?

Gözüm giz evlerinde. Ardından Mâmud’un gizim tarladan gaptım gaçtım. Tam üç gün, üç gice. Sonra bastılar bizi. Onu da aldılar elimden...
Bre emmi, bizim koy gırk hânelik bi koy. Her hanede ergen giz olmaz. Ben gâri, onunda, on birinde giz gördüm mü, gapıp gaçıyom. Ben gizi gapıyom, onlar benden gapiyo. Gızlar gocasız kalmıyo emme, ben gene bi başıma dibek tokmağı gibi galıyom. Beni gızınan bastırıp hatırımı sormuyorlar. Köylü bi olup basıyo zopayı. Beni yire yıkıp eziyorlar. Cansız düşünce gizi alıp gidiyorlar. İrtesi gece gizin düğünü oluyo.
Ben dayağı göze aldım. Alıştım da. Beni gıznan bastırdılar mı, yere yatıp,
Vurun alçaklar, vurun vicdanı yırtıkla"’

diyorum.
Allah yarattı diyen yok, vuruyorlar. Bir, iki, beş değel. Heç bi gizi köyde boş goduğum yok.
— Ya everirsiniz beni, ya döve döve öldürürsünüz. Allah canımı bu yolda alsın.
— Ulan itin Memmedi, başlıksız giz alınır mı? Köyde icat mı çıkaracağın... diyorlar.
Eyi emme, nöreceğez bilâder, bizde başlık yok deyi goca öküz misâli iğdiş mi olak?
İşte böyle emmi... Bizim hekâyeyi gazetalar hep yazdı.
Demek sen okumadın?
— Peki, bu sefer ne oldu? Nasıl yakalandın?
Bunun cevabını, Mehmet Damer’in yerine, candarmalardan biri verdi:

– Helbet yakalanır, ganun var. Hep giz gaçırdık. Her bişiyin usûlü var. Yaban köy

den giz gaçırılır mı? Ben bu gader giz gaçırdım, hep bizim köyden... Bizim koy ne demek? Hepsi hısım, amca, dayı, ebe, nine... Nörecekler? Giz gaçırdım deyi cendermeye mi virecekler? Emme yaban köyden giz gaçırdın mı olmaz. Herkesin nâmısı var. El oğlu seni nâmısıyla oynatır mı? İşte böylecene ganunun pençesine gısılırsın.

Mehmet Damer,

– Doğru, bilememişim, dedi, baktım, ne yapsam giz virmiyecekler. Başlık parası edinmek için, aldım başımı gittim. İşte bu iş yaban yirde başımıza geldi.

Candarma,

– Gârik yiter, heydi içeri!... dedi.

İki candarma, üç ırz düşmanını kompartımana soktu.

OTURACAK YER

Yorgun görünüşlü karı - koca, tramvay caddesi üstündeki «Ateş Emlâk Bürosu»na girdiler. Büronun, tramvay yoluna bakan yüzü, sağlı, sollu, boydan boya camdı. Kapı, üzerlerinde ilân kâğıtları asılmış, iki yanlı büyük camların ortasındaydı. Geniş büyük camlara yapıştırılmış ilânlarda «Satılık arsa», «Kiralık gazino» gibi bir sürü yazılar vardı. Yorgun görünüşlü karı-kocanın girdiği büro böyle yerlerde ne kadar lüks olabilirse o kadar lükstü. Yerde fıstık yeşili plâstik bir Amerikan halısı serili, duvarda da iki yavrusuyla bir kaplan resmi işlenmiş yerli halı asılıydı. İki masa vardı. İkisi de pırıl pırıl, üstleri de camlıydı. İki masada da birer

kişi vardı Duvarda asılı kaplan resimli halının önündeki masada oturan gözlüklü, öbürü cavlak kafalı .bir şişmandı. Gözlüklü olanı, içeri girenlere, gözlük camlarının üzerinden baktı,
— Buyrundedi.
Karı-koca daha seslerini çıkarmadan, iki masada oturan iki komisyoncu bakıştılar. Cavlak kafalı olanı, gözlüklüye «iş yok» gibilerden göz kırptı.
Erkek,
— Bir kat arıyoruz, dedi.
Gözlüklü sordu:
— Satılık mı?
— Hayır, kiralık...
Erkeğin sesi çok yavaş, çok yorgun çıkıyordu. Kadın ondan da ürkekti.
— Ne kadar verebilirsiniz?
— Dört yüz liraya kadar...
Gözlüklü suratını ekşitti, başını yukarı kaldırdı.
Adam,
— Beş yüz de olabilir... dedi.
— Oturun bakalım. Arkadaş bir müşteri götürdü, gelsin de...
Büroda sekiz oturacak yer vardı. İkisi, içine gömülüp oturulacak, kahve rengi meşin kaplı koltuk, ikisi oturanı şöyle böyle rahat ettirecek koltuk, iki sandalya, iki de tabure. Geniş koltuklar karşı duvarın dibinde, tabureler kapıya yakındı.
Karı-koca, bu sekiz oturacak yere, kararsızca baktılar.
Erkek sandalyalara doğru giderken kadın,

Çok yoruldum, dedi, kendini geniş koltuğa bıraktı. Kocası da onun karşısındaki koltuğa oturdu, bir cıgara yaktı. Kadın, köşede, saksısı bakır bir kap içinde duran bir kaktüsün fil kulağı biçimindeki geniş yapraklarına, sonra raftaki bronz bibloya bakıyordu.

Gözlüklü emlâkçi okuduğu gazeteden başını kaldırıp, cavlak kafalıya,

— Altın yine yükselmiş... dedi.

Cavlak kafalı da,

— Belliydi, dedi, yüzde yirmiler meselesi. Bir hafta önce yedi bin liralık altın alsaydık, bugün on bin lira... Ben sana söyledim.

Kapı açıldı. İçeri giren yine bir kadınla erkekti. Erkek, Napolyon pozunda, sağ elini, ceketinin sol yanı içine sokmuştu; cebindeki cüzdanı koruduğu belli... Avucunun altındaki kabarık, dış şişkinlikten de belli oluyordu. Kadın çıtıpıtı bişey.

Önce gözlüklü, sonra cavlak kafalı yerinden fırladı.

— Buyurun efendim.

Eli ceketinin iç cebindeki adam, bürodaki eşyayı süzdü. Karşısındakilere bakmadan,

— Bir kat arıyoruz, dedi.

— Satılık mı efendim?

Çıtıpıtı kadın,

— Kiralık... dedi.

— Başüstüne efendim. Buyrun efendim, oturun. Münasip katlarımız var.

Bunları söylerken, yan gözle geniş koltukta oturan karı-kocaya baktı. Erkek koltuğun içine büzülmüştü. Kadın da öyle.

Eli ceket iç cebinde duran adam, öbür eliyle, «İstemez, oturmıyacağım» işareti yaptı. Cavlak kafalı emlâkçi,

— Kaç oda olsun? dedi.

Kadın,

— Yedi oda, dedi.

— Tabii kaloriferli olacak.

Eli ceket iç cebindeki adam sertçe söylendi:

— Size oturulacak kat diyorum, kalorifersiz olur mu?

Koltukta oturan karı-koca birbirlerine baktılar. Erkek, yavaşça kalktı, kapıya daha yakın olan yandaki koltuğa oturdu.

Cavlak kafalı,

— Var beyefendi, dedi, yedi odalı, kaloriferli bir daire var, yalnız...

Çıtıpıtı kadın sinirli,

— Nedir yalnız? diye sordu.

— 1800 lira istiyorlar.

Eli ceket iç cebinde duran adam,

— Biz size kirasını sormadık, dedi, oturulacak bir kat arıyoruz.

Gözlüklü,

— Seneliği de peşin istiyorlar, dedi.

— Rica ederim, size kirasını, seneliğini sormuyoruz. Ev nasıl?

Oturan adam eliyle karısına «gel» işareti yaptı. Kadın, gözünü eli ceket iç cebindeki adamdan ayırmadan, yavaşça yerinden sıyrıldı, kocasının yanındaki dar koltuğa oturdu.
Gözlüklü emlâkçi, müşterilere,
— Kat fevkalâdedir, dedi, geniş salonu var. Duvarlar hep kâğıtlı.
Çıtıpıtı kadın,
— Şu köşe başındaki apartıman mı, dedi, onu gördük. Altıncı kat değil mi, yüksek...
— Asansörü var hanımefendi.
— Olsun. Bize, ya birinci, ya ikinci kat olmalı.
— Var efendim. İstediğiniz gibi bir daire var. Aylığı iki bin lira.
— Kirası kolay... Daire güzel olsun...
Dar koltukta oturan adam, yandaki sandal- yaya geçti. Karısı da onun yanındaki sandal- yaya oturdu. 3u sırada bir müşteriye ev göstermek İçin gitmiş olan adam da içeri girdi.
— Çok güzel bir dairedir beyfendi, memnun kalacaksınız.
Çıtıpıtı kadın,
— Yoksa durağın karşısındaki apartımanı mı? dedi, orasını gezdik. Salonun parkeleri gıcırdıyor, eskimiş.
Eli iç cebinde duran adam.
— Yeni apartman istiyoruz, dedi.
— Var beyefendi, daha hiç kiracı taşınmadı. O da iki bin lira. Yalnız üç senelik peşin. Sahibinin borcu var da...
— Size peşini sormuyorum. Daire iyi mi?
Bu sefer oturan kadın, kocasından önce

davranıp, kapı önündeki tabureye oturdu. Kocası da yanındaki tabureye geçti.

— Çok güzel bir kat efendim. Deniz de görür. İki cephesinde geniş terası var.

Taburede oturan erkek, başıyla karısına kapıyı gösterdi.

— Gidelim, diye fısıldadı.

Kadın yerinden doğrulurken, gözlüklü, sonradan gelen komisyoncuya,

— Haydi, dedi, beyfendiye Küheylân apartımanındaki katı göster.

Çıtıpıtı kadınla erkek komisyoncuyla birlikte çıktılar.

Hemen arkalarından bir kadın içeri girdi.

Cavlak kafalı adama,

Kiralık ev arıyorum, dedi, on beş gündür dolaşmaktan öldüm. Artık halim kalmadı. Ah, ne olur, bildiğiniz bir kiralık ev var mı?

Bu sözleri duyan taburedeki kadın, pompayla şişirilmiş gibi genişledi. Daracık tabureden geniş butları sarkıyordu.

Kocasına iskemleyi gösterip,

— Şuraya oturalım, dedi.

Karı-koca sandalyalara oturdular.

Cavlak kafalı, içeri giren kadına,

— Kaç oda istiyorsunuz? diye sordu.

— İki oda olsun yeter.

Cavlak kafalı,

— Güç, dedi, geçenlerde öyle bir yer vardı elimizde.

— Büyücek bir oda da olsa razıyım. Mutfağı olsun da...

Gözlüklü,

– Var ama, dedi, uzak...
– Olsun...
– Çok uzak...
– Olsun kardeşim.
Sandalyede oturan adam, dar koltuğa geçti, bir cıgara yaktı, karısına yanındaki koltuğu gösterip.
– Buraya gelsene... dedi.
Kadın da kocasının yanındaki dar koltuğa oturdu.
Gözlüklü,
– Biraz harapçadır, dedi.
– Oturulmaz mı?
– Bilmem, onu siz bilirsiniz.
– Razıyım kardeşim.
Dar koltukta oturan kadın, duvar dibindeki meşin kaplı geniş koltuğa geçti. Kocasına,
– Bir cıgara da bana versene... dedi.
Kocasının verdiği cıgarayı tüttürdü.
Cavlak kafalı,
– Ne kadar verebilirsin hanım? diye sordu.
Ayaktaki kadın,
– Yüz elli lira... dedi.
Cavlak kafalı «hıhl...» diye bir ses çıkararak gülümsedi, başını yukarı kaldırıp indirdi. Kadın,
– Ah, bilseniz onu da ne zorlukla... dedi.
Geniş koltukta oturan erkek, bacak bacak
üstüne attı. Karısı da agorasının dumanını, kaktüsün geniş yapraklarına doğru halka halka savurdu.

Öbür kadın, cavlak kafalının masasının karşısında öylecene duruyordu. Cavlak kafalı önündeki gazeteye dalmıştı.
Neden sonra,
— Yok hanım, yok... dedi, öyle yüz elliye iki yüze ev yok. Biz ne yapalım, yok işte...
Kadın, dudakları kıpırdaya kıpırdaya dışarı çıktı.
Gözlüklü,
— Biraz altın var satsam mı? dedi.
Cavlak kafalısı,
— Daha şimdi değil, dedi, bekliyeceksin. Malûm ya, yüzde yirmi meselesi. On gün sonra.
İçeriye bir kadınla bir erkek girdi. Gözlüklüyle cavlak kafalı fırladılar:
— Buyrun efendim...
Adam,
— Kiralık bir kat istiyoruz, dedi, sıcak su tertibatı olacak. Yedi sekiz odalı. İyi bir yerde...
— Var beyefendi... Taksim taraflarında olur mu?
Kadın,
— Taksim'de bizim kendi apartmanımız var, dedi, çocuğun mektebine uzak geliyor da, bu taraflarda oturmak istiyoruz.
Geniş koltukta yayılmış oturan kadın, iğne batırılmış top gibi söndü, küçüldü.
Gözlüklü komisyoncu, yeni gelenlere,
— Buyurun, oturun efendim, dedi.
Bunu söylerken oturan karı-kocaya sertçe baktı... Oturan erkek, oturduğu koltuktan yavaşça sıyrılıp, yandaki koltuğa

geçti. Karısı da onun gibi yaptı.
Adam,
— Oturmıyacağım, dedi, böyle bir apartman var mı?
— Var beyefendi... 2000 lira aylık, senelik de peşin...
— İyi olsun da...
— Fevkalâde...
Gözlüklü komisyoncu,
— Beyefendi, afedersiniz, akıl vermek gibi olmasın, dedi, neden bu katı satın almıyorsunuz?
Kadın kocasına döndü,
— Sahi şekerim, dedi, neden almıyoruz?
Dar koltukta büzülmüş adam sandalyeye
geçip oturdu. Karısına da «buraya gel» diye el işareti yaptı.
Ayaktaki adam,
— Ne istiyorlar? diye komisyoncuya sordu.
— İki yüz yirmi diyorlar ama, bişey yaparız. Çok iyi kattır. İsterseniz bütün apartmanı alın.
Oturan kadın kocasına fısıldadı.
Adam da karısına, kaşlarını kaldırıp, dudaklarını büzerek,
— Bin... dedi, 220 lira değil, 220 bin...
Ayaktaki adam, elindeki zinciri sallayarak,
— Nerde bu apartman? diye sordu.
— Hemen arkamızdaki sokakta.
— Haa anladım. On altıya on iki değil mi? İki yüz on altı metrekare. Cephesi dar.
Kadın,
— Şekerim, alalım da oturmayız, kiraya veririz, dedi.

Sandalyede oturan adam yavaşçacık yerinden kalktı, kapı yanındaki tabureye geçti. Şişman karısı da, yarı yarıya küçülüp, kocasının yanındaki tabureye tünedi.
Ayaktaki adam,
— Pekâlâ, dedi, onu sonra görüşürüz. Başka bildiğiniz daire var mı?
— Var beyfendi, tam size göre, fevkalâde bir daire. Yirmiye on beş, çok geniş, ferah. Yirmi metre cephe, on beş metre derinlik...
— Ne istiyorlar?
— Kira için mi, yoksa satın almak için mi?.
Kadın,
— Şekerim, istersen alalım, dedi.
Gözlüklü komisyoncu,
— Her katı 280 bin lira... dedi.
— Bir kere görelim de...
Taburedeki adam, karısına kapıyı gösterdi, yavaşça,
— Hadi!... dedi.
İçerdekilere görünmemeye çalışarak kalktılar. Kapıdan çıkarlarken bir adam içeri girdiği için durdular. İçeri giren adam gözlüklü komisyoncuya,
— Kiralık bir yer arıyorum, dedi.
Komisyoncu.
— Ne kadar? dedi.
— Eh, iki yüz, iki yüz elliye kadar.
— Yok!
Adam çıktı. Şişman kadın gitmekten vazgeçip tekrar tabureye ilişti. Kocası da öbür tabureye oturdu.

Cavlak kafalı komisyoncu, ayaktaki adama,

— İsterseniz bütün apartmanı alın, daha kazançlı gelir, dedi, beş kattır.

Karısı,

— Ne dersin şekerim, alalım mı? diye sordu. •

Taburedeki adam kalktı, elinden tutup karısını çekti. Dışarı çıktılar.

Gözlüklü, cavlak kafalı arkadaşına,

— Bunlar kim? dedi.

Arkadaşı,

Çıkanlar mı, dedi, bilmem. Buraya da giren çıkan belli değil ki...

NAGRA PATLATMALI

İki kişi kavga ediyordu. Birinin sesi çıkmıyor, biri direk direk bağırıyordu. Seyredenlerden biri,

— Kavgada esas bağırmaktır, dedi. Sesin çıktığı kadar bağıracaksın.

Adama baktım, sıska, kuru, cılız bişey...

— Benim başımdan geçti de ondan bilirim, dedi.

Kavgacıları çeviren kalabalıktan sıyrıldık. Çelimsiz adamla beraber yürüyoruz.

— Bir zamanlar bir taşra kasabasında çalışıyordum, dedi. İstanbul'a on beş gün izinli gelmiştim. Cebimde de iki bin liradan çok para vardı. Tam İstanbul’dan döneceğim günün sabahı bir kadınla tanıştım. Kaybedecek vaktim olmadığından «benimle evlenir misin?» dedim. O da lâfı

uzatmadı. «Sen benim rüyalarımın erkeğisin» dedi.
Çürüğü çarığı var mı
diye muayene için plaja götürdüm. Ben soyunup kabineden çıktım. O bitürlü çıkmıyor. Bir de kabineye girdim: Kadın da uçmuş, cebimdeki paralar da... Kadının ardına düşsem, izini geçirdi, diye işten atacaklar. Cebimde kalan parayla yarı yola kadar ancak gidilir. Paramın yettiği yere kadar bilet aldım. Trene bindim. Ondan sonrasını yaya gidecektim. Trenden indiğim zaman cebimde simit alacak para yoktu. Önümde de üç günlük yaya yol var. Düştüm yollara...
Yürü yürü bitmez. Yaz ayı olduğundan geceleri yürüyorum. Gündüz bir gölgede blrlki saat uyuyorum.
İkinci günü açlıktan, yorgunluktan dizlerim bükülmeye, gözlerim kararmaya başladı. Yo! boyunca, göz alabildiğine kurak topraklarda bitek ağaç yok. Açlıktan bittim. Susuzluktan kavruldum.

Taa... uzakta bir ağaç göründü. Ah bir ahlat ağacı olsa diye içimden geçiriyordum, isterse meşe ağacı olsun, yapraklarını yiyecektim. Ağaç yüz adım ilerde gibi görünüyor, git git bitmez... Kulağıma su şırıltısı da gelmeye başladı. Hayâl midir, serap mıdır? O yüz adımlık yol yorgunluktan bana, yüz kilometre gibi geldi. Sonunda ağacı tuttum. Hemen dibinde kaynak var. Yere yapıştım, suya ağzımı dayadım. Kana kana su içtikten sonra ağaca baktım, çakal eriği. Felek bir insana gülerse bu kadar güler. Hemen dallara yapıştım... erikler sıcaktan sapsarı olmuşlar. İçleri cılk. Ye de ye. Ağzıma alınca pırt diye çekirdeği pırtılıyor. Karnım kuzu gibi şişti. Ağacın gölgesinde bir de uyku

çektim. Sonra çıktım yola. Şöyle yarım saat gitmiş gitmemiştim. Yol bir köy içine vurdu. Çeşme başındaki köy kahvesinde bikaç ihtiyar oturuyor.

— Uğurlar olsun hemşerim, dediler.

— Sağolun ağalar, dedim.

İçlerinden biri,

— Burdan su içmeden geçilmez. Bir su iç de serinle, öyle git! dedi. [1]

— Belli, köyünüzün suyu iyi su ya, az önce yukardaki pınardan içtim, hiç içesim yok artık... dedim.

Beyaz sakallısı,

— Hangi pınar? dedi, Cılk Erik pınarı mı?

— Evet...

— Eyvah...

Hep şaşırdılar. Kimi dizini, kimi başını dövdü:

— İçinde bir derdin mi vardı? O su, dert suyudur. Bir tas içtin mi, içinde ne varsa döker. Hiç bir dert bırakmaz. Ne taş bırakır, ne kum...

Onları dinleyecek durumum yoktu. Elimi pantolona atıp,

— Aman!... diye koşmam bir oldu.

Vay ne suymuş, vay... Hint yağı ile İngiliz, tuzu kaç para eder? O cılk eriğin üstüne dert döken suyu da içince ben bitmiştim. İçimde, kum, çakıl, taş değil, hiçbir iç organım kalmıyacak. Şöyle doğrucana yüz adım bile gidemiyorum. Bir günlük yolum kalmıştı. Yorgunluktan dizlerimin bağı çözülmüş. Sıcak, açlık, susuzluk bir yandan... Yediğim çakal eriği ile, içtiğim su beni bitirmiş. Yarı sürüne, yarı yürüye bir tepenin doruğuna geldim. Bir de baktım aşağıda bir köy.

Köyün alanı kalabalık. Davullar zurnalar çalmaya başladı. Üç takım davul zurna da bana doğru geliyor. Bir ara ben yine pantolon kayışına davrandım. Ama çabuk ayağa kalktım. Davullar zurnalar bana doğru ilerliyor. Bunda bir iş var ya bakalım. Adamlar geldiler.

— Hoş geldin pehlivan... diyerek beni çevirdiler. Beni önlerine kattılar, arkada davullar zurnalar, tepe aşağı köye indik. Onlar bana «Pehlivan, pehlivan» dedikçe ben bunu «ağa», «efendi», «usta» filân gibi saygı anlatır bir lâf diye alıyordum. Alana geldik. Ben elimi karnıma attım.

— Az müsade ağalar, deyip cami avlusuna yürüdüm.

Avludaki helâda işimi görüp çıktım.

Alana bütün köy toplanmış. İki kişi yanıma geldi. Biri,

— Güleş yenişene kadar. Bir düve de ödül koyduk... dedi.

— Ne? dedim.

— Yenen düveyi alacak, dedi.

Alanın iki yanına iki ocak yakmışlar, kuzuları döndüre döndüre kızartıyorlar. Ağzım sulandı. Şaşırmışım da...

— Sizin köye her uğrayan güreş mi tutar, âdet mi? dedim.

Adam güldü,

— Hele, dedi, pehlivana bak! Bizim köyle alay eder. Tutuşun da görelim.

— Ben güreşmem, dedim.

— Aman pehlivan, o nasıl söz... Bunca hazırlığı senin için yapmadık mı?

— Kisbeti unutmuşum, dedim.

— Canım köyde kisbet mi yok? Her delikanlının bir kisbeti var.

Tam yerine gelmişim ben.
— Soyun, soyun hele...
İkidebir elimi pantolona atıp,
— Aman bana müsaade... diye avludaki helâya koşuyorum.
Arkadan bir lâf duydum:
— Bu pehlivan ne yapar ikidebir ayakyoluna gidip gelip?
— Besbelli yağlanır.
Ben bu adamlara «pehlivan değilim» desem Allah bilir bana yemek de vermezler. Kendi- kendime «Bu güreştir» dedim, «bunda yenmek de var, yenilmek de... Bir İki dolanırım ortada, sonra sırtüstü çayıra uzanıveririm.»

Sağdan soldan konuşulanları duyuyorum:
— Yahu bu nasıl bir pehlivan. Sinek gib! herif. Bizim Kurt Ali bunu yer be...
— Bu herifin bir yellik canı var.
— Sen öyle bellersin. Yiğit olan kepenek altında belli olmaz. Sen onun öyle görünmesine ne bakıyorsun? Sırım gibi bir herif. Namı dünyayı sardı.
— Hee... Sardı ya... Meşhur Akköprülü Yusuf pehlivan dedikleri işte bu...
— Bu herifin çelik gibi parmakları var. Ben bir güreşini gördüm. Dağ gibi herifi dutunca, pestil gibi ezdi bir yana attı.
— Silindir gibi bir adam. Çiğniyor canım.
— Allahın bir hikmeti... Şu boyda bir adamda bu kuvvet olacağını kim bilebilir? Bir yanlışlığa gelmeli, herife çatmaksın da seni ayağının altına alıp kilim gibi çiğneyip ezmeli.

Önüme bir sürü kispet getirdiler. Kisbeti ayağıma geçirince, ben içinde kayboluyorum. Torba gibi uçkurunu başımdan bağlasalar da olur.

Kuzulara baktım, cızır cızır kavruluyor. Artık dönülecek yanı yok. Kisbetin en ufağının içine girdim. Beni bir güzel yağa buladılar. Ortaya çıktık. Güreşeceğim adama baktım, adam değil, bir canavar… Ben onun bir bacağı kadar yoktum. Elimi belime attım, ama helaya gidecek sıra değil. Kendimi bıraktım. Cazgır çıktı ortaya:

— Biri namlı Akköprülü Yusuf Pehlivan… Biri er yetişmiş Kurt Ali Pehlivan… İki yiğit çıktı meydane, birbirinden merdane…

Davullar dövülmeye, zurnalar çalınmaya başladı. Artık kurtuluş yok. Bir zamanlar Kırkpınar'da biriki güreş gördüğümden pehlivanların «Varıyorum haaa!» diye nağra patlattıklarını biliyorum. Şöyle bir nağra patlatayım da herife dalayım. Sonra yere uzanırım. Kendi oyununa gitti filân derler.

Ellerimi birbirine şaplattım.

— Varıyorum haaa;.. diye bir nağra atıp. Kurt Ali'nin üstüne yürüdüm. Yürümemle, Kurt Ali'nin kendini iki adım geri atması bir oldu. Ellerimi butlarımda şaplata şaplata bir daha yekindim. Kurt Ali üç adım öte sıçradı. Herif bana oyun yapıyor, dedim. Üstüne varırken beni kapacak, tamam… Oyun yapması gerekmez, üstüme oturuverse canım çıkar. İçimden, şöyle bir yaklaşayım da, «Aman pehlivan sen benim nağralarıma kulak asma. Gözünü seveyim, beni ezme… Şöyle hafif

ten bir savur, yeter. Ben kendim sırtüstü düşerim» diye yalvarayım diye düşünüyorum. Ama herife sokulamıyorum ki... Ben üstüne vardıkça o kaçıyor. Etraftan benim için konuşulanları da duyuyorum:

— Zorlu pehlivan...

— Elini tutacak yok canım.

— Şu Kurt Ali'ye bak sen, zağar olmuş da kaçıyor.

— Canım kaçılmaz mı, herif tutsa, Allah korusun sakat edip atacak.

Ben aşka gelip,

— Varıyorum haaa!.. diye bir nağra ile üstüne yürüdüm. Adam kaçar, ben kovalarım Ortada fır dönüyoruz. Boyuna ellerimizi butlarımızda şaplatıyoruz. Bilmem böylece ne kadar zaman geçti... Ben gittikçe hızlandığımdan, Kurt Ali geri geri de gidemez oldu, bana arkasını döndü, hem ellerini şaplatıyor, birbirine vuruyor, hem kaçıyor. Bizimki güreş değil, koşu... Sonunda bu herif bana bir iş edecek... Ben bir ters döndüm. Kurt Ali ile çarpıştık. Onun kisbetine tutunmasam yuvarlanacağım. Elimi kisbetinden bırakmıyorum. Herif zangır zangır titriyor. Belli ki kötü sinirlenmiş. Beni öldürecek. Boyuna da yetişemiyorum ki yalvarayım. Yavaşça,

— Eğil pehlivan... dedim.

Eğildi. Sözümona elense çeker gibi ensesine yapıştım. Herifinki ense değil, temel kazığı... Benim elim ensesinde at sineği konmuş gibi duruyor.

— Pehlivan, sana bir çift sözüm var, dedim.

— Aman Ağa, önce ben söyliyeyim, bana kıyma!.. Şu köy

ortasında elegüne beni iki paralık etme... dedi.

Hem çekişiyoruz, hem o bana yalvarıyor:

— Bir yerimi de, kırıp etme... Senin namın dünyayı sarmış. Ben seninle baş edemem. Lâkin buranın başpehlivanıyım diyerek karşına çıkardılar.

Bu söz üzerine ben coştum, pehlivandan iki adım geri sıçrayıp,

—• Varıyorum haaa!... diye bir kükremeyle, pehlivana dalmam bir oldu. Pehlivan iki büklüm eğildi,

Aman, dedi. Aman ustam, sen bilirsin... Şensin, dedim. Ver elini öpeyim. Beni köy ortasında sakat koyma. Daha buralarda barınamam. Beni gurbetlere düşürme. Sen söyle, ne zaman istersen yatayım yere, sırtım yere gelsin. Velâkin beni çiğneme...

Herifi yıldırmışım, artık beni kim tutar:

— Ulan, boyundan bosundan utan. Danışıklı döğüş olur mu? Yürü! Yiğitliğin de adını pisledin. Sus!

Şöyle bir açılıp,

— Varıyorum haaa!... diye bir nağra artımsa da karnıma sancı düştü. Vardım Kurt Ali'nin üstüne:

— Aman, çabuk yıkıl yere!.. Çabuk. Yoksa ezerim seni, bitiririm işini...

Koca adam,

— Peki ağa! demesiyle hemen, yere yıkıldı. Ben de üstüne çöktüm. Sonra fırlamamla cami avlusuna koşmam bir oldu.

Dönünce çayıra serildim. Daha bitmişim. Pehlivan Kurt Ali geldi, ustam, diye elimi öptü. Kazandığım ödül, düveyi

getirdiler. Ben gittim gidiyorum, öldüm ölüyorum...
— Aman ayran ağalar!., dedim.
Ayran biraz can verdi. Derken efendim çayıra çepeçevre oturduk. Ortaya nar gibi kızarmış kuzu geldi. Daha kuzuya el atmadan, karşı tepeden bir atlı koptu, bir solukta yanımıza geldi. Attan indi. Adam değil, dağdan kopmuş taze kaya parçası...
— Merhaba ağalar, dedi.
— Merhaba...
— Ne o, tokluyu güleşten önce mi yiyorsunuz?
— Güreş oldu.
— Allah Allah... Hangi pehlivan güleşti? Siz beni çağırmadınız mı? Ben Akköprülü Yusuf Pehlivanım.
Karnıma bir sancı düştü.
— Az müsaade ağalar, şimdi geliyorum, diye avluya yürüdüm. Yürürken, demin bana pes eden Kurt Ali Pehlivan ensemden tuttu. Beni havaya kaldırdı. Kafama bir yıldırım İndi sandım, gözlerimde şimşekler çaktı. Ayak bileğimden kavradı, salladı salladı, havaya savururken, başkaları tuttu beni.
Pantolonun kemerini tuttum.
— Aman Ağalar, az müsaade! diye fırladım. Cami avlusundaki helanın penceresinden kaçtım gittim.
Sirkeci'ye gelmiştik. Cılız adam,
— İşte böyle, dedi, kavga ederken nağra patlatmalı. Nağrayı patlatıp karşındakinin gözünü yıldıracaksın. Ama arkadan sahici pehlivan bastırırsa işin bitiktir.

ELBET BİR BİLDİĞİMİZ VAR

Tanıştıklarının üçüncü günü evlenmeye karar vermişler. İyi bir ailenin kızı. Anası, babası *da* namus işinde çok titiz. Kız,

— Bu böyle sürüp gitmez. Gel beni ailemden iste! diyor.

Yumuşak başlı bir adam. Hiçbirşeye karşı durmaz.

— Peki, yarın akşam evinize gelir, seni babandan isterim, diyor.

Kız, durumu annesine açıyor. Anne de kotasına söylüyor.

Ertesi gün, damat adayını bekliyorlar.

Akşam üzeri, çat kapı geliyor. Buyur ediyorlar. Oturuluyor, kahveler içiliyor, konuşuluyor. Ama delikanlının evlenmeden hiç söz açtığı yok. Kalkıp gitmiyor da. Akşam oluyor. Sofraya çağırıyorlar. Yemek yeniyor. Yemekten sonra kahve içiliyor. Delikanlıda hiç evlenme ağzı yok. Vakit gece yarısını geçiyor. Kovacak değiller ya...

— Buyurun, yatağınız hazır... diyorlar.

Kızı da koluna alıp yatak odasına girerken kızın babasının kan tepesine sıçrıyor:

— Ne oluyor oğlum?

Bizimki hiç telâşsız, kızın babasına,

— Dur canım sen... diyor.

— Dur olur mu?.

— Dur sen, nene lâzım, dur... Allah Allah... Dur yahu... Elbet bizim de bir bildiğimiz var. Dur bakalım.

Hem böyle söyler, hem kızı kolundan yatak odasına çekermiş. Bunları öyle de güvenli söylüyor ki, kızın babası şaşırmış.

— Allah Allah... Elbet bizim de bir bildiğimiz var canım. Durun bakalım. Bekleyin hele...

Yatak odasının kapısı kapanıyor. Ana, baba şaşkın:

— Dur bakalım, bildiği neymiş... diye bekliyorlar.

Onun ilk vak'ası buymuş. Belki de tıpkı tıpkısına böyle olmamıştır da başka türlü olmuştur. Ama bizim kulağımıza böyle geldi.

Sabahleyin yatak odasından çıkıyor. Ana, baba uyumamış. Kızın babası yüzünü kızdırıp soruyor:

— Eee, ne olacak bakalım?..

— Durun canım, telâş etmeyin siz. Allah Allah... Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Sabah kahvaltısı da çıkarıyorlar. Sonra evdekllere,

— Allahaısmarladık... diyor.

Bu sefer kız iki gözü iki çeşme amana düşüyor.

— Yahu dur sen, dur. Ağlama. Ağlama bakalım. Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Acaba bildiği nedir, diye bekleye dursunlar, delikanlı bir daha görünürlerde yok. Ara da bulasın.

Kendisi hapishaneye gelmeden önce, maceraları geldi. Girermiş kumaş mağazasına,

— İndir şu topu!., dermiş.

Topu kolunun altına alır, çıkarmış. Neye uğradığını şaşıran kumaşçı, o otomobile binerken koluna yapışırmış.

— Yahu bırak kolumu, bırak sen. Bırak canım. Kumaşını yemedik ya... Allah Allah... Nene lâzım senin... Dur bakalım. Dur, dur bakalım. Bekle! Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Bu sözleri kendisine o kadar güvenli, kesin söylüyormuş ki, karşısındaki ister istemez donup kalıyor, hattâ,

– Dur bakalım, bildiği neymiş? diye meraka bile düşüyormuş.

Bunlardan hiçbiri merakını gidememiş. Çünkü bir gören onu bir daha göremiyor.

Onun dilden dile dolaşan İşleri bir değil, bin değil. Ama yaptığı işlerin hepsinin de yolu yöntemi bir.

Hele bigün bir zavallı tramvay biletçisine yaptığını anlattılar. Dinleyenler güle güle katıldı.

Bigün tramvaya binmiş, biletçiye,

– Ver şu para çantasını! demiş.

– Neye?

– Ver sen, ver!..

– Neye vereyim canım?

– Allah Allah... Ver sen yahu, ver sen... Ver diyorum sana. Nene lâzım senin? Ver bakalım bir kere, biz ne yapacağız gör. Elbet bizim de bir bildiğimiz var.

Şaşkına dönen biletçi, boynundan para çantasını çıkarıp veriyor. Öbürü çantayı soğukkanlılıkla alıp iniyor tramvaydan.Öyle kaçtığı, koştuğu da yok. Ağır ağır yoluna gidiyor.

Tramvaydaki yolcular donup kalmışlar. Gidiş o gidiş...

Bize, onun belki yüz vak'asını anlattılar. Hiç de yakalanıp cezaevini boylamamış ama, yaptıkları dillerde dolanıyor. Belki de anlatırken bire bin katıyorlar. Herneyse...

Derken, bir akşam üzeri cezaevine getirdiler. Ufak tefek bir oğlan. Otuzbeş yaşında ama, yirmibeş ancak gösteriyor. Gözleri iğne başı kadar küçük, cin gibi bişey. Öyle

konuşkan da değil. İki gün koğuşta sesi soluğu çıkmadan durdu.
Üçüncü gün bombası patladı.
Mahkûmlardan hiç tanımadığı, ama gözüne kestirdiği birine gitmiş. Birdenbire adama,
— Elli lira ver! demiş.
— Ne yapacaksın?
— Ver sen... Ver yahu! Ver diyorum.
— Peki, ne olacak?
— Allah Allah... Ver be kardeşim. Nene lâzım, ver sen! Hâlâ duruyor. Versene birader! Elbet bizim de bir bildiğimiz var.
Adam da, acaba bildiği nedir, diye merak etmiş, elli lirayı vermiş:
— Al bakalım ne olacak...
Parayı alıp gitmiş. Artık cezaevinde onun numarasını öğrenmiyen kalmadı. Mahkûmlar, gardiyanlar, müdür herkes biliyor.
Cezaevine girişinin haftasına ortadan kayboldu. Derken iş anlaşıldı.
Akşam üzeri nöbetçi gardiyana gidiyor,
— Aç şu kapıyı! diyor.
Ama, demeden demeye fark var. Başkası dese gardiyan suratına iki de tokat atar. Ona,
— Ne olacak? diye soruyor.
— Allah Allah... Aç sen yahu... Elbet bizim de bir bildiğimiz var. Aç bakalım.
Gardiyan, koğuş kapısını açıyor.
—

Gel benimle beraber!
— Ne olacak?
— Gel sen yahu, gel!
O önde, gardiyan arkada bahçeye çıkıyorlar.
— Aç şu kapıyı!
— Neden?
— Aç yahu sen… Nene lâzım senin? Aç bakalım, ne olacak… Elbet bizim de bir bildiğimiz var, aç sen!
Gardiyan açıyor. Acaba ne olacak diye merak ediyor. Öbürü, elini kolunu sallayarak yürüyüp gidiyor.

DELİYLE GEÇEN GECE

Anlatacağım bir hikâye değil, bir anıdır. Başımdan geçtiği için yazıyorum. Şimdi, kendi halkı tarafından yurdundan kovulan eski Mısır Kralı Faruk var ya… Bir sıra o çok azmıştı. Erkek çocuk doğurmuyor diye karısını boşamıştı. Bu bir, ikincisi de İran Şahı. Onun da, şimdi çocuk doğuramıyor diye boşadığı ikinci karısıyla evlenme sıralarıydı. Bakın şu işe siz. Birisi, erkek çocuk doğuramıyor diye karısını boşuyor. Öbürü o sıralarda Süreyya ile evlenecek de, onun hiç çocuğu olmayacak.
Ben tuttum, karısını boşayan Mısır Kralı, bir de, sonradan kısır olduğu anlaşılacak olan Süreyya ile evlenecek Şah Hazretleri için küçük bir yazı yardım.
Mısır Kralı ile İran Şahı beni mahkemeye verdiler. İnanılmayacak gibi ama, olay gerçektir. Mahkemede evrak okundu. O zamanki Mısır'ın Ankara Elçisi ile, yine o

zamanki İran'ın Ankara Elçisi, bir otomobille bizim Dışişleri Bakanlığına geliyorlar. Benim yazımı gösterip, bu yazının «iki memleket arasındaki dos* tane münasebetleri bozucu mahiyette olduğunu» söylüyorlar. Böylece benim aleyhimde dâva açılıyor.
Hiç aklıma gelir mi, bir Kralla, bir Şahın beni mahkemeye verecekleri. Ve hiç aklıma gelir mi, o Kralın günün birinde yurdundan kovulacağı...
Oysa ben o sıra, içerdeki olaylar, içerdeki kişiler için yazı yazamıyordum, ne yazsam mahkemeye veriyorlardı da, dâvalardan kurtulmak için dışardakileri yazmıştım.
Mahkemeye girdik. Bir Krala, bir de Şaha hakaret etmişim. Etmedim. Ettin. Etmedim. Ettin. Bir pazarlık... Sonunda altı aya mahkûm oldum.
işte anlatacağım olay bu mahkûmiyetim sırasında başımdan geçti. Durun ama, lâf arasına bişey daha sıkıştırayım.
Doğrusu, o zamandan beri, Kral Faruk'u kovan Mısırlıların, onun yüzünden benim hapis yattığımı bilip bilmediklerini çok merak ederim. Mısır'da bile Kral Faruk yüzünden hapse giren yazar yokken, ben sanki ne diye burda onun yüzünden hapse girdim.
Girdim ama, çok kötü girdim. Cepte me
telik nanay, dön şinanay şinanay... Gelen yok, giden yok, arayan yok, soran yok... Hapishane ağzıyla buna «Yirmiye yoğurt!» derler. Benim de öyle: Yirmiye yoğurt... Hapishane gibi yerde, altı ay için sızlanmak da olmaz. Eloğlunun sırtında yirmi yılı, otuz yılı var. Adamı ayıplarlar.
– Altı ay mı? Yatağa girip, sağından soluna dönene kadar

altı ay geçer.

Öyledir, bikez mapus koğuşuna girdin mi, sağından soluna ağır ağır, yavaaaş yavaş döneceksin. Sen bir yan değiştiresiye, bir mevsim değişecek. Sağına yatacaksın yaz, bir de sola döneceksin, kış olmuş. Başka türlü, o dört duvar arasında dört mevsim geçer mi?

(yi ama cigara parası yok, çay parası yok. Yok işte, hiç bişeyin parası yok. Hapishanede kızılay aşı çıkar. Kızılay aşına salla kaşığı. Ya dışardakiler? Dışarda çoluk var, çocuk var.

Kendikendime,

— Krallar, Şahlar senin neyine, a düdük?, diyorum ama ne desem boş. O sıra haber geldi: Af dilersem çıkabilirmişim. Size bişey söyliyeyim mi, bir Kraldan af dilemek de insanın ağırına gidiyor. Af dileyip, yiğitliği Krala bırakacağımıza, yatalım, çekelim de, yiğitlik olsun bize kalsın, dedik. Başka bişeyimiz kalmadı, yiğitliğimiz kalsın.

Gelgelelim yiğitliğin para etmediği bir zamandayız. Yazı yazayım da tanıdık gazetelere, dergilere göndereyim, dedim. Bu kez de yazıları dışarı bırakmazlar.

— Bırakın. Ben dışarda olsam yazmıyacak mıyım? Bırakmazlar. Ben başladım yazıları gizli gizli dışarı kaçırmaya.

Yazılar her ne kadar imzasız yayınlanıyorsa da, benim yazdığımı anlayıp huylanıyorlar.

Olay Sultanahmet Cezaevinde geçiyor. Bir gece, Cezaevi Müdürü odasına çağırdı, iyi de bir adam. Bir kızı, bir oğlu varmış. Biri üniversitede, biri lisede okurmuş. Ben, dışarı

yazı kaçırdığım için. Müdürü bana göz yumuyor sanırlarmış. Sonra kızarlar, onu bir taşra cezaevine müdür yaparlarmış. Çocuklarının öğrenimi yarıda kalırmış...
Müdür,
— Çocuklarıma acıyın! diyordu.
Hey Tanrım, Müdürün çocuklarına mı acıyayım, kendi çocuklarıma mı? Hadi ben Müdürün çocuklarına acıdım diyelim, benim çocuklarıma kim acıyacak?
Yazı kaçırırsam. Müdürün çocukları güme gidecek, kaçırmazsam, benim çocuklarım güme gidecek.
Gecenin bu vakti, müdürün odasında ikimiziz. O bana,
— Çocuklarıma acı! diye yalvarıyor, ben
ona,
— Çocuklarıma acı! diye yalvarıyorum.
İkimizin de dediği bir ama, anlaşamıyoruz.
Doğrusunu söyliyeyim mi, benim coçuklar baskın geldi, ben müdürün çocuklarına acıyamadım. Bunun üzerine, yazı kaçıramıyayım diye, beni iyice sıkıştırmaya başladılar
Ekmek parası bu, sıkı mıkı dinler mi? Ben yine yazı kaçırıyorum. Hani insanın «Kaçırıyorum» demeye de dili varmıyor. Kaçırıyorum dediklerim, bir macera romanı, bir kaç aşk hikâyesi...
Beni sıkıyorlar, sıkıştırıyorlar, yine yazılar çıkıyor. Yazıları nasıl kaçırıyorum diye merak etmişler. Bigün cezaevinin infaz savcısı gülümseyerek.
— Yazılarınızı nasıl dışarı çıkarıyorsunuz? Çok merak ediyorum... dedi.
— Ben de bişeyi çok merak ediyorum, dedim.
—

Nedir?

— Bu hapishaneye eroin, afyon, bıçak nasıl giriyor?

O zaman da hapishanede esrarın, eroinin pazarı kuruluyor. Ayda bir-iki de içerde adam vuruyorlar.

Onlar, yazıların nasıl çıktığını merak ediyor, ben de eroinin, afyonun, silâhların nasıl girdiğini...

— İnsaf Beyefendi, dedim, şu adamlar buraya eroin sokarlar da ben burdan yazı çıkaramaz mıyım?

Güldüler. Güldüler ama, beni de odaya kapadılar. içeri eroin sokanları bir odaya kapaya- mazlar, onlar çok çünkü. Dışarıya yazı kaçıran bir benim. Bir kişiyi de bir odaya kapamak kolay.

Yalnız ziyaret günleri, bir ziyarettik zaman dışarı çıkarıp sonra yine odaya kapıyorlar. Bana da ya ziyaretçi hiç gelmiyor, ya da gelen

olursa eli boş geliyor. Bir gün, iki gün, bir ay... Deli olacağım. İnsanın kendikendisiyle kalmasını siz bilir misiniz? Hele benim gibi, geveze demiyelim, konuşkan olursa... Küçük odanın içinde aşağı yukarı volta atıyorum. Koridora çık, helâya gir, geçmez saatler. Hay Allah... Para yok, bişey yok. Şarkı söylüyorum, şarkı bitiyor. Bağırıyorum, bağırma bitiyor. İçimden dua ediyorum: Şuraya birisi gelse, canavar gelse, Azrail gelse razıyım, iki lâf etse insan, yeter. Akşamları gardiyan gelip bakıyor. Onu lâfa tutmak istiyorum. O da yoklama yapacağım diye gelip, sonra kapıyı sürgüleyip, arkadan kol demirini, zinciri, kilidi vurup gidiyor.

Bu odadaki yalnızlığım tam üç ay olmuştu. O gün de bir ziyaretçim gelmiş. Nasıl olmuşsa eli boş değil. Bir sürü şey getirmiş. Cigara, üzüm, kavun, zeytin, peynir, domates, reçel, ooh!.. Hepsini karyolamın altına koydum. Bir iyi de karnımı doyurdum. Odanın bir köşesi manav dükkânına dönmüş. Bakıp bakıp keyifleniyorum. Bana bunlar bir ay gider diyorum. Burası hapishane, yavaş yavaş idare edeceksin.

Yiyecek geldi, bir de şuraya biri gelse de arkadaşlık etsek. Gece yarısı oldu. Hava da serince. Yatağa girmişim, sırtımda battaniye, şiir yazıyorum. Dı- şarda bir gürültü oldu. Kapının zinciri şıngırdadı. Bu saatte dışarda ses olmaz. Derken kol demirinin kalktığını duydum, sürgü çekildi. Demir kapı da gıcırdayarak açıldı. Ben de yerimden doğruldum. Bu saatte buraya kim gelir? Koridora çıktım. Koridor karanlık olduğundan içeri giren iki kişiyi seçemedim. İki gölge yaklaşınca, arkadakinin gardiyan olduğunu anladım. Gardiyan,

— Burda kalacak! dedi, önündeki gölgeyi ileri itti. Sonra dönüp gitti. Demir kapı kapandı, sürgü çekildi, zincir takıldı. Yanıma bir can yoldaşı geldi diye, ben artık sevinçliyim. Adama,

— Buyur! dedim.

Adam içeri girdi ki, bir canavar. Yalınayak, üst baş dökülüyor. Kısa, tıkız, kalın bir yaratık. Besili Dağlıç koçu gibi yanpala yanpala yürüyor. Boyun hiç yok, kelle gövdenin içine kakılmış. Enseyle kafa bir genişlikte. Fincan iriliğinde patlak ak gözlerini devire devire bana bakıyor.

—

E, geçmiş olsun arkadaş, hoş geldin dedim.
Eyvallah...

Aman çok iyi, demek ki konuşuyor, öyleyse insandır.
Boğuk, çatlak, derinden gelen kalın bir sesi var.
— Otur bakalım, dedim.
Yer gösterdim. Ne oturacak, ne yatacak bir şeyi var.
— Geçmiş olsun. Ne oldu arkadaş? dedim.
— Bir hergeleyi temizledim, dedi.
Öyle bir gözüme bakıyor ki, beni bir titreme aldı.
— Adınız nedir?
— Benim adım Benli Taci.
— Taci bey. Aldırma, boş ver.
— Abi, bana Bey deme, bozulurum. Benim adım Benli Taci...
— Aldırma Taci Efendi.
— Abi, bana Efendi deme, bozulurum. Benim adım Benli Taci...
Sol yanağında iri kara bir beni var.
— Nerde oldu bu iş?
— Tımarhanede...
Tirtir titremeye başladım.
— Ne zaman oldu?
— Bugün, akşam üzeri. Hergeleyi temizledim, buraya gönderdiler.
— Vah vah...
— Ne vah vahi be...
— Yani, iyi olmuş, elinize sağlık.
Sustuk. Göz kuyruğuyla adamı sözüyorum,
kötü çok kötü.

Biraz konuşup da yumuşatayım, dedim.

— Neden oldu bu İş?

— Bugün tımarhanenin ziyaret günü. Ona dışardan sucuk getirmişler. O da sucuğu yastığın altına koydu. Birisi yatağının altına bişey koydu mu, ben bozulurum. Dışardan her ne gelirse, ortaya dökülmeli, millet yemeli. Ben fena bozuldum. Hergele yatağa uzandı, uyudu. Ben de, uyurken şişledim.

— İyi iyi, çok iyi yapmışsınız.

Hemen karyolanın altına davranıp sepeti çıkardım:

— Buyurun Taci Bey, üzüm ister misiniz? Peynir de var Sucuk da var...

— Abi, bana bey deme, bozulurum.

Bir süre sessiz durduk. Aman Allahım... Herifi nasıl yumuşatsam?

— Demek tımarhanede oldu?

— Evet...

— Ook şaşılacak şey.

— Neden şaştın?

— Siz maşallah, aklı başında bir arkadaşsınız. Tımarhanede ne işiniz vardı? Yoksa orada görevli miydiniz?

— Burdan gönderdiler. Bu hapisanenin zindanındaydım. Bir hergeleyi temizlemiştim.

O yüzden beni tımarhaneye göndermişlerdi.

— Vah vah... Haksızlık etmişler. Affedersiniz o hergeleyi neden temizlemiştiniz?

— Beni zindana attılar burda. Ayağıma pranga zincirini vurdular. Her gülle yüz okka. Sonra bu hergeleyi yanıma

attılar. Ona da pranga vurdular. Birgün buna ziyaretçisi reçel getirmiş. Reçeli yatağının altına koydu. Ben buna bozulurum. Dışardan ne gelirse ortaya dökülmeli, millet yemeli. Hergeleyi gece uyurken şişledim.

– Pek güzel yapmışsınız. Elinize sağlık Taci Efendi.

– Abi, bana Efendi deme, bak, bozulurum.

Hemen reçel kavanozuna davranıp,

– Buyur Allahaşkına, yabancı gibi durma, dedim.

Yine susmuştuk. Yüreğim küt küt atıyor. Şurdan «İmdat» diye bağırsam, onlar yetişesi- ye, Taci beni temizler.

– Sizin gibi bir insan zindana atılır mı hiç... Yazık!

– Hapishane koğuşunda bir hergeleyi temizledim de ondan zindana atmışlardı.

– Yaaaa?

– Nasıl yaa?

– Yâni iyi yapmışsınız. Allah bileğinize kuvvet versin. Sorması ayıp olmasın ama, o hergeleyi neden temizlemiştiniz?

– Ziyaret günü karpuz getirmişler. Karpuzu...

– Yatağın altına koymuş.

– Sen nerden biliyorsun?...

– Yoo hani yâni... söz gelişi...

—... Gece uyurken şişledim.

Ranzanın altından karpuzu, kavunu ortaya çıkardım.

– Neden yemiyorsunuz? Yiyin Allahaşkına ...Şu dünyaya bak! Sizin gibi bir insanı hapse atsınlar... Olur şey değil.

– Dışarda bir hergeleyi temizlemiştim de ondan hapse attılar. Bir han odasında beraber kalıyorduk. Hergele

yatağının altına...
— Siz de uyurken...
— Şişledim. Peki, sen nerden biliyorsun?
— Yani, meselâ...
Ben, bu canavarla sabaha kadar ne yapacağım? Doğrusu ya, aklıma geleni söyliyeyim: Bu deliyi benim yanıma, beni de temizlesin diye vermişlerdir, diye düşündüm. Koca hapishanede yer bulamadılar da buraya mı koydular? Benli Taci, beni şişlerse ne çıkar? Bir yazı kaçırmak yüzünden şu başımıza gelenlere bak, kelleyi vereceğiz.
— Buyrun!.. Neye öyle duruyorsunuz? Yesenize!..
Beş aydır ziyaretime gelenler hep eli boş gelirken bir bugün öteberi getirdiler. Onları da sözüm ona burdan çıkasıya idare edecektim.
— Yiyin rica ederim. Yabancı gibi durmayın!
Bir gece önce uyulmamıştım. Uyku gözlerimden akıyor. Ama bir uyusam, Benli Taci beni şişler. Kendikendime hesaplıyorum: Benli Taci üzerime atılırsa ne yaparım? Sepeti kafasına geçiririm ilkin. Arkadan çarşafı, battaniyeyi. Sonra odanın içinde sabaha kadar fır fır döneriz. Ben bununla baş edebilir miyim? Levend baldırı gibi kolları var. Bir kolunda deniz kızı döğmesi, bir kolunda iskelet kafası döğmesi.
Yorganımla minderimi verdim.
— Siz de burada uyuyun! dedim.
— Ben uyumam, sen uyu! dedi.
Uyumasam daha kötü. Yatağa uzandım
ama tetikteyim.
—

Topu topu dört hergeleyi geberttim, benden hesap soruyorlar. Harpte binlerce kişiyi öldürürler, kimse kimseden hesap sormaz. Dört kişi be... Dört hergelenin hesabı mı olur?

Ben de bilgiçlik ettim.

Harp başka. Harpte adam öldürenler haklı...

— Yapma be âbi... İki taraf birbirine girmiş, adam öldürüyor. Hadi bir taraf haklı, iki taraf da mı haklı? Kim hesap soruyor? Beni garip buldular, hesap soruyorlar. Topu topu dört kişi be...

Sustuk. Sonra o bana sordu:

— Sen neden yatıyorsun âbi?

— Ben mi? Hiç... önemsiz... Bir hergeleyi şişledim de...

Benli Taci duraiadi:

— Neden âbi?

— Hiiç... Şişledim işte.

— Durup dururken mi?

— Durup dururken olur mu? Önce babasını şişlemiştim. Sonra o da işime karışınca kafam kızdı, onuda şişledim.

Benli Taci'nin o patlak gözleri büsbütün yuvalarından fırladı.

— Babasını neye şişledin?

— Hiiç... öyle işte... Şişleyim şunu dedim, şişledim.

— Durup dururken mi?

— Yoo. Önce karısını şişlemiştim. Kocası gelince, onu da karısının yanına gönderdim.

Benli Taci yerinden kalktı:

— Karıyı neye şişlemiştin âbi?

– Valla geçmiş gün, unuttum.
– Abi, topu topu kaç kişi?
– Bilmem... On beş, yirmi var.
– Sen harp etmişsin be abi...
Taci yorganı aldı, gitti, odanın köşesine çekildi. Ben de sabaha kadar ona kaç hergele şişlediğimi, nasıl, neden şişlediğimi anlattım.
Sabah oldu. Benli Taci demir kapıyı yumruklamaya başladı. Gardiyan geldi. Fısıldaşarak bişeyler konuştular. Gardiyan Taci'yi aldı götürdü. Ben de rahata kavuştum.
Aradan yıllar geçti, sonra duydum ki 1954 yılında Sinop Cezaevinde Benli Taci'yi tabancayla delik-deşik ederek öldürmüşler.

ZÜBÜR AMCA KAÇ KEZ GÖMÜLDÜ?

KÜÇÜKKEN dilim dönmez, «Zübeyr» diyemezmişim de «Zübür Amca» dermişim. Aile içn- de adı «Zübür Amca» diye kalmıştı.
Yıllık iznimi Zübür Amcanın yanında geçirmek istemiştim. İstasyondan bir faytona binip, Zübür Amcanın evine giderken, eve beş dakika kala yükselen feryatları duymaya başladım.

Zübür Amca, demiryolu cer atelyesinde çalışıyordu. Bir akşam üzeri atelyede düşüp ölmüş. Demiryolu doktoru muayene etmiş, kalpten öldü diye rapor vermiş.

Zübür Amca, geride bıraktığı mirasçıları, oldukça karışık, birbirleriyle bağdaşamaz beş insandı. Ölen ilk karısından olan kızı Birsen'le oğlu Oğuz, ikinci karısı Cemile Hanım, ikinci ka rısının başka kocadan kızı Aynur, bir de on altı yaşında son çocuğu Metin... Bunları bağdaştıran Zübür Amca ortadan çekilir çekilmez, bu de birbirlerine girmişlerdi. Ama bu başka türlü bir çekişmeydi. Beşi de, Zühür Amcayı daha çok sevdiklerini isbat için birbirleriyle yarış ediyorlardı.

Zübür Amcam hiç para bırakmamış. Ondan bir ev kalmıştı, bir kaç parça da eşya... Bu evle bir kaç parça eşyada daha çok hakları olduğunu göstermek için, beş kişi Zübür Amcayı nice çok sevdiklerini göstermek istiyorlardı. Kim daha çok seviyorsa, evle eşyanın ona kalacağı gibi ortada bir hava esiyordu.

Cemile Hanım kendini yerden yere atarak, gözyaşları içinde,

— Bizi bırakıp da nereye gidiyorsun? diye bağırıyordu.

Zübür Amca, karısının bu sorusuna cevap veremiyor, alt kattaki odada, beyaz çarşafın altına sırtüstü keyifle uzanmış yatıyordu.

Cemile Hanımın başka kocadan olan kızı Aynur öyle ağlıyor, saçını başını yoluyor, kendini duvarlara çarpıyordu ki, bana kalırsa, Zübür Amcadan kalan her şeyi, onu bu kadar çok setren bu kıza vermeliydiler.

Beşi de,

— Bizi nereye bıraktın da gittin? diye Zübür Amcaya bağırmaktaydılar. Zübür Amca bunların hiç birine kulak

asmıyordu.
Bütün bu acılı durum, dönüp dolaşıp bir gerçeğe dayandı: Cenaze töreni için para.
Çok güzel bir cenaze töreni yapılması için de bir yarış başladı. Cemile Hanım, cenazenin hemen kaldırılmasını istemiyordu. Hiç olmazsa bir gececik daha kendi evinde misafir edilmeliydi. Oğuz, üveği annesinin bu önerisine çok kızdı, bir gece olur muymuş, merhum iki gece olsun, kendi yatağında yatmalıydı. Cemile Hanımın başka kocadan olan kızı Aynur iki geceyi az buldu, üveği babası üç gece burada kalmalıydı. Merhumu hiç gömmemek imkânsız olduğundan başka bir öneri ileri sürülmedi.
Sonra merhumun başında bekleyecek hafız sayısında yeni bir tartışma başladı. Metin bir hafızı az buldu, Üveği annesi, kendisine koskoca bir ev bırakmış olan babasına karşı cimrilik ediyordu. İki hafız, cenaze kalkana kadar, sürekli babasının başında bulunmalıydılar. Aynur iki hafızı da az buldu. Birsen hafızların sayısını beşe kadar çıkardı. Beş hafız nöbetleşe merhumun başında bekleyeceklerdi. Zübür Amcanın, bir yoksul cenazesi gibi kaldırılmasını hiç biri istemiyordu. Her biri, bir öbürünün söylediğini az buluyordu.
Yakın akraba olarak bu durum içinde onları bırakıp gidemiyordum. Zübür Amcama pek az insana yapılabilen büyük bir cenaze töreni yapıldı. Cenaze, belediyenin lüks tarifesi üzerinden kaldırıldıktan başka, yirmi tane de otomobil tutulmuş, otuz kadar hafız, mezarın başında yarım

gün Kur’an okumuşlardı. Aileden her biri, daha pahalı çelenk yaptırmak için de birbirlerinden geri kalmamışlardı. Bütün bunlar borç parayla yapıldığından, şimdi iş bunları ödemeye kalmıştı. Ev satılıp, parasıyla borç ödenecek, geriye kalan para da paylaşılacaktı. İki katlı, üç odalı küçük eski eve on bin lira veriyorlardı. Tam bu ev satışı işiyle uğraşırlarken, başımıza yeni bir iş çıktı. Zübür Amcam'ın gömülmesinde hükümet tabibinden «defin ruhsatı» alınmamış. Demiryolları doktorunun verdiği rapor, belediyece sayılmazmış. Bu durum karşısında, Zübür Amcamı mezardan çıkartıp, belediye doktoruna muayene ettirmek gerekiyordu.

Zübür Amcamın mezardan çıkarılıp eve getirilmesi, yeni bir sevgi gösterisine sebep oldu. Zübür Amca ikinci kez ölmüş gibi, yeni bir ağlama, bağırma başladı. Cemile Hanım, mezardan çıkarılan Zübür Amcayı belediye doktorunun ille de evde muayene etmesini istiyordu.

Gömülüşünden dört gün sonra, belediye memurlarıyla beraber mezarlığa gittik. Zübür Amca'nın tabutunu mezardan çıkarıp eve getirdik. Yatak odasına koyduk. Herkes ağlamaktan öyle perişan olmuştu ki, kimse içeri girip Zübür Amca’yı bir kez daha göremiyordu.

İki saat sonra belediye doktoru olan bir hanım geldi. Doktor hanım çok şıktı.

Odayı gösterdik. Zübür Amcanın yanına kimse giremediği için, doktor bayanı ben içeri soktum. Ama, ben de bakamadım, başımı çevirdim. Belediye doktoru bayan, ölünün yanına gitmeden.

– Haa, ölmüş!., dedi.
Ben de ona,
– Yaa, ölmüş!, dedim.
Odadan çıktık. Bayan doktor,
– Gençmiş, dedi, kaç yaşındaydı?
– Yetmiş iki...
Bayan doktorun yüzünde bir şaşkınlık belirdi.
– Evli miydi?
– Evet...
Bayan doktor bana döndü:
– Sizin mi karınıızdı?
– Cemile Hanım atıldı:
– Benim kocamdı.
Bayan doktor büyük şaşkınlıkla yüzümüze baktı. Zübür Amcanın yanına bir daha girip çıktı. Sonra bize.
– Hastalığı neydi? diye sordu.
– Hasta değildi, dedik.
– İçer miydi?
– Pek az...
Bayan doktor,
– Ölmüş, dedi, hediyeye gelin de «defin ruhsatı»nı alın.
Akşam üzeri «defin ruhsatı»nı aldık. Cemile Hanım, Zübür Amcam'ın geç vakit gömülmesini istemedi. Bunun üzerine Birsen de,
– Gece, başında bir hafız beklesin, dedi.
Aynur, gözyaşları içinde,
– İki tane... dedi.

Hafızlar geldi. Evin içinde yeniden çığlıklar başladı. Beşi de.

— Bizi nereye bıraktın da gidiyorsun? diye bağırmaya başladılar. Ertesi gün, birincisinden hiç de aşağı kalmayan yeni bir cenaze töreniyle Zübür Amca bir daha gömüldü.

Zübür Amcanın İkinci gömülüşünden on gün sonra, evin satış işi yeniden ele alındı. Cenaze törenini yapılması için borç para verenler alacaklarını istiyorlardı. Birinci törende ikibin, İkincisindeyse ikibindörtyüz lira harcanmıştı. Ev, onbin liraya satılıp borçlar verildikten sonra, geriye kalan beşbinaltıyüz lira mirasçılara bölünecekti. Biraz da eşya vardı. Bu sırada Birsen,

— Zavallı babama bir mevlit de mi okutmıyacaksınız? dedi.

Cemile hanım bozuldu. Üveği kızına,

— Okutmaz olur muyuz, dedi, biz senin kadar düşünmüyor muyuz?

Cemile hanım bozuldu. Üveği kızına, mevlit okunmasını istiyordu. Oğuz.

— Evde olmaz, dedi. Herşeyi baştan savma yapıyorsunuz. Büyük camide en ünlü sekiz hafız, Zühür Amcam için mevlit okudu. Altı yüz külâh şeker dağıtıldı. Herkes de mevlidi beğendi. Mevlide de harcanan paradan sonra, evin satışından elde dörtbin lira bişey kalıyordu. Ama Cemile Hanım duyduğu bu haberden sonra savcılığa bir dilekçe verdi. Zühür Amcanın öldüğü gün, cer atelyesinin kazanı patlamıştı. Zübür Amca da bu patlamada ölmüştü. Ölümün bu yüzden olduğu anlaşılırsa, Demiryolu İdaresi tazminat verecekti. Dava açıldı. Demiryolu İdaresi, kazanın Zübür Amcanın ölümünden altı saat önce patladığını iddia etti. Biz de buna bişey demedik. Kazan, Zübür Amca öldükten sonra patlıyacak değildi ya... Kazan patlamış, gürültüden korkan Zübür Amca da yüreğine inerek altı saat sonra ölmüş. İşe Adliye de karıştı. Cesed, muayene için, mezardan çıkarılacaktı. Mezarlıkta, Zübür Amcanın mezarını bulmak oldukça zor oldu. Zübür Amcanın tabutu mezardan çıkarıldı. Aynur, hıçkıra hıçkıra tabutun eve getirilmesini istediyse de, doktor müsaade etmedi. Bu sefer Birsen,

— Öyleyse başında hafız beklesin! dedi.

Cesedi muayene eden doktor, sonradan
bizi de sorguya çekti:

— Dün mü öldü?

— Hayır, dedim, bir ay oluyor.

Doktor şöyle bir durdu. Sonra,

— Okula gidiyor muydu? diye sordu.

Cemile Hanım.

— Yüksek tahsilli sayılır, Sanayi-i Harbiyye'den mezundu...

dedi.
Doktor,
— Siz biraz bekleyin-., dedi.
Gitti, biraz sonra geldi.
— Peki, siz gidin, dedi.
Otopsi için Zübür Amcanın cesedi morga kaldırıldı. Otopside Zübür Amcanın kazan patlamasından ölmediği anlaşıldığından tazminat dâvası açılamadı. Oğuz, bir kimsesiz cenazesi gibi, babasının toprağa verilmesini istemiyordu. Cemile Hanım,

— Onu düşünmek size kalmadı, dedi.
İkincisinden daha parlak bir törenle Zübür Amca bir daha gömüldü. Mezar başında yine,
— Bizi nereye bıraktın da gidiyorsun? diye ağlaşıldı.
Bu sefer de mezar yapma işi yeni bir tartışma yarattı. Birsen'e göre, üveği anne paraların üstüne yatmak istiyor, babasının mezarına bir taş bile diktirmekten çekiniyordu. Cemile Hanım da üveğı çocuklar için aynı şeyi söylüyordu. Bu kavga, yeni bir dâvaya sebep oldu. Çünkü Zübür Amcanın sigortalı olduğu, ölümünden sonra Cemile Hanımın sigorta şirketinden onikibin lira alacağı anlaşıldı. Birsen, «mirasına konmak için üveği annem babamı zehirleyerek öldürdü» diye savcılığa bir dilekçe verdi. Savcılık işe el koydu. Zübür Amcanın cesedi bir daha mezardan çıkarıldı. Ama bu, o kadar kolay olmadı. Mezar taşı dikilmediği için, Zübür Amcanın mezarını pek zor bulduk. Ceset morgda muayene edildikten sonra şikâyetçi

Birsen sorguya çekildi. Ben de sorguya çekilenler arasındaydım. Savcı,

— Sizin neyiniz olurdu? dedi,

— Amcam, dedim.

— Amcanız mı?

— Evet...

Önündeki doktor raporuna baktı:

— Bir yanlışlık olmasın; erkek mi, kadın mı olduğunu iyi biliyor musunuz?

— Biliyorum, amcamdı...

Sorgu bitti. Zübür Amcanın zehirlenerek ölmediği anlaşıldı. Ev satılmış, parası da çoktan cenaze törenlerinde, mevlitte bitmişti. Oğuz, babasının bir yoksul cenazesi gibi toprağa gömülmesini istemiyordu. Üveği anne, sigorta parasını alıp, babasına bir mezür bile yaptırmıyacaktı. Cemile Hanım, bu lâfların altında kalmadı. Sigorta parasını asıl cebine atmak isteyen üveği çocuklarıydı. Zübür Amcaya, üçüncüsünden çok daha güzel bir cenaze töreni yapıldı.

Ben izin müddetimi bir ay da geçirdiğim için, onlardan ayrıldım. Sonradan duyduğuma göre, sigorta şirketi, bir ihbar üzerine Zübür Amcanın intihar ettiğini ileri sürerek, sigorta parasını alıp, babasına bir mezar bi- meye düşmüş. İntihar edip etmediği anlaşılması için, Zübür Amca bir daha mezarından çıkarılmış. Muayenede, yanlışlıkla başka bir mezardan bir kadın çıkarılmış olacak ki, Zübür Amcanın intihar etmediği, doğum yaparken öldüğü anlaşılmış. Ondan sonra Zübür Amcanın kaç kez daha mezarından çıkarılıp gömüldüğünü öğrenemedim.

KAÇAKLAR KRALI FARE

SABIKA sayısı arttıkça, sâbıkalı da giderek efsâneleşir, bir yapmışsa, bin olur. Ağızdan ağıza maceraları büyür de büyür.

Kendi gelmeden haberi geldi:

— Fare yine yakalanmış...

— Bu akşam hapishaneye geliyormuş.

— Görürsünüz, haftaya kalmaz, yine kaçar.

— Bu sefer zor kaçar. Arif Baba, hamama çeksin, belinde sopayı kırsın da kaçsın görelim.

— Görüşürüz... O ne Arif Babalar atlatmıştır.

O gün akşama kadar yüz sabıkası olan hapishaneler firar kralı Fare'den konuşuldu. Gazeteler de onu iyice şişirmişler. Birinin üçten yukarı sabıkası oldu mu, «99 sâbakalı» diye ad takmak görenektir. Amma bu Farenin sâbıkası da, cezaevinden kaçması da yüzü geçmiş.

İlk kaçışı şöyle olmuş: O zaman daha Fare, hapishanelerde nam salmamış. İlk girişi. Kimse, kendisini tanımıyor. Cezaevine girdiğinin haftasında, o gün tahliye edileceklerden birine,

— Arkadaş, al sana yüz lira, demiş. Tahliye listesi okunurken sen helâya gireceksin. Yarım saat geçmeden helâdan çıkma!..

Meydancı,

— Tahliyeciler, tahliyecileeeer, tahliyeciler!... diye bağırmaya başlamış, tahliye listesini okumuş. Yüz lirayı alan, doğru helâya. Tahliyeciler çıkıp gitmiş. Yarım saat sonra da adam helâdan çıkıp,

– Benim bugün tahliye günüm! diye Müdüre dayanmış.
– Yahu, sen demin tahliye olmadın mıydı?
– Yooo...
Farenin, o adamın yerine cezaevinden çıkıp gittiği anlaşılmış. Amma bu numara bir kere söker. Fare'nin kim olduğunu İyice öğrenmişler.
İkinci yakalanışında Başgardiyan Arif Baba, iyi bir sopa çektikten sonra,
– Ulan bu sefer de kaç, göreyim seni!., demiş.
Fare kaçmıyacakmış amma, İş İnada binince dayanamamış. Hapishaneye girişinden üç gün sonra: pırrr!..
Herkesin gözü üzerinde. Uçtu mu bu Fare?
Yine o gün cezaevinden beş kişi tahliye olacak. Tahliyecller, eşyalarını, yataklarını denk yapıyorlar. Fare, denklerden birinin içine girmiş. Sıkıca denk bağlanmış. Haydi dışarı
O günden sonra tehliyecllerln denkleri didik didik aranıyor. Fare yine enselenmiş. Arif Baba eşek sudan gelesiye bir daha dövmüş.
– Ulan alçak, erkeksen bir daha kaç da göreyim... demiş.
Mahkûmların anlattığına göre, Arif Baba böyle büyük söylemese, oğlanın kaçacağı yokmuş. Ama iş iddiaya bindi mi, dayanamıyor. On gün sonra Fare yine kaçmış. Nasıi kaçtığını tekrar yakalanınca sopa altında yine kendisinden öğrenmişler.
Her sabah koca bir çöp kamyonu cezaevi kapısına geliyor. Üç büyük çöp fıçısı kamyona boşaltılıyor. Fare erkenden çöp fıçılarının içine gömülmüş. Gardiyanların gözü önünde,

çön fıçısının içindeki Fare'yi dışarı taşımışlar. Makam arabasına bindirir gibi çöp kamyonuna yüklemişler.
O günden sonra çöp fıçılarını gardiyanlar didik didik didikliyorlar. Ama Fare yine kaçmış. Cezaevi idaresi deli olacak.
Fare için söylentiler öyle çok ki, hiçbiri İnanılacak iş değil. Bir kere dediklerine göre, asfaltta yürür gibi düz duvara tırmanırmış, tırmanırmış değil, düz duvarda yürürmüş.
Bir akşam koğuş sayımında kamışlar Fare yok,
— Ulan, yine mi kaçtı? Fareeel... diye bağırmıya başlamışlar.
— Kaçmadım, buradayım! diye bir ses gelmiş. Ses gelmiş ama görünürlerde Fare yok.
— Nerdesin Fare?
— Buraayım.
Bir de bakmışlar, Fare, koğuşun tavanında tepe aşağı dolaşıyor...
— Ne yapıyorsun orda?
— Canım sıkıldı, volta atıyorum.
— in aşağı!
— İnmem!
— in!
— Dövmiyeceğine yemin et.
Arif Baba.
— Vallaha billâha dögmem! diye yemin etmiş.
— Namussuna?
— Nâmisime dögmem.
— Irzına?
—

Irzıma arvadıma dögmem. Şart ossun dögmem.
Fare, elini kolunu sallayarak tavandan aşağı inmiş. Tabii bu olmuş değil ama Fare’nin dilde dolaşan bir efsanesi.
Bir kere de -yine söylenti- iki candarmanın arasında mahkemeye gidiyormuş. Trende esneye esneye, candarmaları da esnetmeye başlamış. Derken candarmaların ikisi de uyuya kalmışlar. Fare ilk istasyonda inmiş, candarmaları öyle uyutmuş ki, adamlar Ankara'dan İstanbul’a kadar uyumuşlar da, Haydarpaşa garında bile uyanamamışlar. Yolcular indikten sonra, tren memurları candarmaları dürte dürte zorla uyandırmışlar.
Bir keresinde, eli kelepçeliyken vapurdan atlamış. Yüze yüze Yalova’ya çıkmış.
Birinde de -yine uyduranlara göre- iki yanındaki polislere,
— Aaa... kuşa bak!... demiş. Adamlar, başı havada,
— Hangi kuş? demişler, martılar mı?
Kuşu göremediklerine mi yansınlar, Fa-
re’yi uçurduklarına mı?
Fareyi anlata anlata bitiremiyorlar. Fare onların dilinde, karada ceylân, denizde balık, havada kuş... Böyle bir fare.
— Fare yine kaçar, diyorlar.
— Amma bu sefer zor.
— Zor mor kaçar. Kaçar da, uçar da...
Arif Baba, kaçamazsın, diye iddiaya gitmezse kaçmaz.

Biz Fare'yi, cezaevine girişinin ertesi günü görebildik. Geldiği gece hamamda şahaba kadar dayak atmışlar. Fare’nin soluk alacak dermanı kalmamış. Ayakları şiş, suratı çürük içinde.

Sıskacık, ince bir oğlan. Çok da sevimli.
Başgardiyan Arif Baba, basmış sopayı,
— Erkeksen bu sefer de kaç ulan! demiş.
O da,
— Erkekliği karıştırma Arif Baba. Erkekliğime söz getirmemek için kaçarım... demiş.
Bir şeye dikkat ettim. Arif Baba Fare'yi seviyor. Dövmesine dövmüş amma, her sabah onu kendisi alıp viziteye çıkarıyor, ilâç aldırıyor. Fare'ye toz kondurtmadığı gibi, yemeğin en iyi yerinden önce ona verdirtiyor.
Fare inim inim inliyor. Arif Baba soruyor:
— Ula köppeğin tersi, bir ehtiyacın var mi?
— Sağ ol Arif Baba...
Fare, iyi oldu, ayağa dikildi. Kimsenin etlisine sütlüsüne karışmıyor. Dayağı yerken Arif Baha'ya,
— Vurma Arif Baba, eğer döversen, senin, müdürün, müfettişin, savcının gözü önünde kaçarım! demiş.
işte iş, böyle bir iddiaya girmiş.
Fare'nin en büyük eğlencesi Arif Babanın köpeğine bakmak. Arif Baha'nın «Yelli» adında küçük bir köpeği var. Fare, sabahtan akşama kadar «Yelli» ile oynuyor. Küçük Yelli'yi cambazhane köpeği gibi yetiştirdi. Fare'nin elinde kırmızı bir bez. Bezi atıyor. Yelli ile kırmızı bezi kapmasıyla yel oluyor. Yelli'yle Fare, cezaevi avlusunda dört dönüyorlar. Bütün mahkûmlar da arkalarında, Yelli'yi tutmanın imkânı yok. Sonra Fare, ne demeğe geldiğini kimsenin bilmediği,
— Ge beşe, len Yelli!., diyor.

O söz, her ne demeye geliyorsa, Yelli anlıyor. Kuyruğunu sallaya sallaya gelip, kırmız» bezi Fare’nin ayakları dibine bırakıyor. Her seferinde Fare de Yelli'ye ya bir et parçası, ya bir kesme şeker veriyor.

Fare’yle Arif Baha'nın arası çok iyi.

— Nasılsun ula köppeğin tersi?

— Sağ ol Arif Baba...

Fare’nin cebinde her zaman kabuklu fındık dolu. Arif Baha’ya bir avuç fındık veriyor.

— Ağzımda diş nlrde köppeğin tersi...

— Arif Baba, takma diş yaptırsana yahu...

— Takma dişe para nirde köppeğin tersi?

Fare, Arif Babanın yanında çatır çatır fındıkları kırıyor.

— Arif Baba, takma dişin olsa, bak, İşte böyle fındık kırarsın. Diş demek kuş demek. Biş insanı otuz yaş gençleştirir Arif Baba...

Sabah akşam, üç ay bu böyle.

— Fındık yesene Arif Baba.

— Diş nirde köppeğin tersi...

— Dişin olsa işte böyle çıtır çıtır fındık kırarsın. Takma diş insanı otuz yaş gençleştirir.

Böyle söyleye söyleye, ağzından girdi, burnundan çıktı, Arif Baha’ya takma diş yaptırdı. Amma Arif Baba, başına bir belâ aldı. Bir kere hiç yüzü gülmeyen ters bir ihtiyar.

— Köppe... derken ağzındaki takma diş lak diye fırlıyor.

Herkes kahkahadan kırılıyor.

Arif Baba, söverken elini ağzına götürüyor. Çoğu zaman, çok kızarsa elini ağzına götürmeye kalmıyor, kapağı açık

kalmış kafesteki kuş gibi, takma dişler ağzından uçuyor. Fare alesta bekliyor. Hemen dişleri havada yakalayıp,

– Tuttum Arif Baba! diye bağırıyor.

Arif Baba takma dişlerini takmasa, onlara dünya kadar para vermiş, taksa ne konuşabiliyor, ne bağırabiliyor, ne sövebiliyor. Takma diş değil, bir belâ...

Günlerden bigün, müfettiş geliyor, denildi. Cezaevinde hazırlık başladı.

Bir sabah da müfettiş geldi. Bizi avluya topladılar. Müfettiş, savcı, müdür, memurlar, gardiyanlar avluda. Yelli de dolanıp duruyor. Her nasıl yaptı, ne dediyse Fare, Arif Babayı kızdırdı. Arif Baba,

– Köppe ...derken, ağzından takma diş fırladı. Fırlamasiyle, daha yere düşmeden Yelli, takma dişi havada yakaladı. Yakalar kakalamaz da bir ok gibi demir parmaklıklı kapıdan uçtu.

– Tut!..

Kim tutacak? Arif Baba ağlamaklı sesle Fare'ye yalvarıyor:

– Ula Fare tut! Tut getir şunu!

Arkadan kapı gardiyanına bağırdı:

— Aç gapıyı!

Fare. Yelli'nin arkasından, Arif Baba Fa- re'nin arkasından fırladılar. Müfettiş, savcı, müdür, hep şaşırmış bakıyorlar. «Ne oldu, neyin nesi?...» derken Arif

Baba süklüm püklüm soluk soluğa geldi:

— Dişler getti. Yelli gettl. Fare getti... Ben oradayken Fare daha dönmemişti. Tevkif edilen Arif Baba'nın muhakemesi yapılıyordu. Fare'yi kaçırdı diye.

NE ENAYİLER VAR!

PIRPIR Enver geldi. Saçlarını kesmişler. Giyimi kuşamı kont. Arkasından da İki bavul geldi. Eski arkadaşları,
— Geçmiş olsun! dediler.
O da onlara,
— Eyvallah ağa... dedi.
Meydancı demli çay getirdi.
Pırpır Enver ocakçıya,
— Arkadaşlara da çay yap! dedi.
Koğuş ağası Kürk Abo, Pırpır Enver'in
ensesine dostça bir şaplak indirdi.
— Ulan Pırpır, yoksa bu sefer de karakol binasını mı sattın? diye sordu.
Pırpır Enver,
— Yok ağa, bu sefer camiden yakalayıp getirmediler, dedi.
«Camiden yakaladılar» demek, hapisane dilinde «suçsuzum» demektir.
Ordakiler, Pırpır'ın bu sözüne güldüler.
Akşam, Kürk Abo'nun koğuşunda Pırpır'a ziyafet çekildi. Yemekten sonra, hapisane dilinde «sarı kız» denilen esrar doldurulmuş çift kâğıtlı cigara elden ele dolaştı. Birkaç kere dolaşan cıgaradan içine derin derin duman çekip boğulurcasına öksüren Pırpır,
— Ben kafamı tuttum, dedi.
Kürk Abo adamlarına,
— Postayı kurun! dedi.

Yere bir battaniye serildi. Erketeci kapıyı tuttu. Kürk Abo, kırmızı kuşağının arasından çıkardığı bir çift kemik zarı, yazmanın üstüne fırlattı.
Pırpır zarı avucundan salladı, salladı, elini «hıh!» diye bir ses çıkararak göğsüne vurduktan sonra fırlattı.
Oyuncu beş kişiydi. Zar elden ele dolaşı yordu.
Pırpır birkaç el üstüste verdi; Kendisine atılan zarı, sağ elinin tersiyle itti,
— Kesik! dedi.
Şans deniyordu. Ama yine verdi. Bir yüz. lira fırlattı.
— Zarı sallayan,
— Önü arkası? diye sordu.
— Şano pano... Yirmi ön, seksen arka.
Bir düşeş yüz lirayı kaldırdı.
O gece Pırpır beş yüz lira ütüldü. Ertesi gece daha çok, daha ertesi gece daha da çok. Hep ütülüyordu.
On gün sonra Pırpır'da para suyunu çekti. Önce bavulda getirdiği ipek pijamayı, çamaşırları, sonra bavulları okuttu. Parmağındaki yüzükle, kol saatini daha önce rehine koymuş, ama rehinden kurtaramamıştı.
İdarede param var, diye Kürk Abo'dan borç İstedi. Manoyu toplayan Abo,
— Postayı kesin! dedi.
Barbut kalktı. Abo, Pırpır'ın idarede paresi olup olmadığını öğrenmek için adam yolladı. Pırpır'ın İdarede on parası yoktu. Bunu öğrenince Abo, Pırpır'a iki tokat attı, kıçına bir tekme vurdu. Pırpır'ı başka koğuşa attılar. Pırpır yatağını da sattı, tam bir «Âdem baba» oldu.

Pırpır, hapisanede bu duruma düşünce koğuşta arkadaşlarına kendi maceralarını anlatırdı. Çok tatlı, sürükleyici bir anlatışı vardı. Onun dolandırıcılık hikâyelerini dinleyen herkes kahkahadan kırılırdı.
Hapisaneye Çevgenli Sülüman Ağa adında biri geldi. Köyünün ağasıymış. Düşmanlarından birini, parayla tuttuğu birine öldürtmüş. Sonra iş anlaşılınca kodesi boylamış. Çevgenli Sülüman Ağa, ellisini geçgin, iri yarı bir adam. Meraklı, mal mülk sahibi olmak. Cinayeti de bu yüzden işletmiş. Köyün yarıdan çoğu onunmuş. Çift, çubuk, davar, sığır dolu. Bir de değirmeni var. Her hafta ziyaretine üç karısı birden, bir sürü de hısımı geliyor.
Koğuşta herkes Pırpır Enver'e,
— Ulan Enver, şu karakol hikâyesini anlatsana! diyor.

Pırpır belki yüz kere anlattığı karakol hikâyesini bir daha anlatıyor.
— Bir gün Yusuf'un kahvesinde rahmetli Banker Ali'yle oturuyoruz. Bir enayi kendi ayağıyle düştü, işsizmiş, üstelik yeni de evlenmiş. Karısı da herifin işsiz olduğunu bilmiyor. İşe gidiyorum diye sabah evden çıkar, akşam eve dönermiş.
— Kahve köşelerinde sürtmekten bıktım artık, dedi.
Rahmetli Banker Ali,
— Senin hâline acıdım efendi, sana bir iyilik yapmak isterim, dedi.
Adam,
— Hay Allah senden razı olsun! diye duaya başladı.
Banker Ali beni gösterip,

– Bu arkadaş Emniyet âmiridir, sana bir iş bulur, dedi.

Ben hemen,

– Komiserlik yapabilir misin? dedim.

Adam,

– Valla bilmem ki… dedi, Benim pek o kadar okumam yazmam yoktur. İlk'i bitirdim.

– Daha iyi, dedim, bu okumuşlarda iş yok.Yufka yürekli oluyorlar. Bizim meslekte eline bir sanık düştü mü, Allah yarattı demiyeceksin. Vurduğun yerden ses gelecek.

Adam,

– Ondan yana korkma, dedi. Evvelallah'ın izniynen seni mahçup etmem.

Ben işim var, diye ordan çıktım. Banker Ali'yle adam kahvede kaldı. Banker Ali pazarlık etmiş.

– Ben on para istemem, benimkisi iyilik, demiş, ama emniyet âmiri 300 lira vermezsen seni komiser yapmaz.

Adam 300 lirayı vermiş.

Çevgenli Sülüman Ağa, sağ elini başına vurdu,

– Vay ulan vay, dedi, şu olan işlere bak be. Bu dünyada ne enayiler var!… Sonra Pırpır efendi?

Çevgenli Sülüman Ağa, Pırpır Enver'e, «Pırpır Efendi» derdi. Pırpır anlattı:

– O zamanın 300 lirası ne demek, simidin 3 bini… Akşam rahmetli Banker Ali'ynen buluştuk. Yılıbık Cafer'in bitirimhanesinde kerize oturduk. Sabaha ikimiz de nanây. Balat' dan Çarşamba'ya doğru çıkıyoruz. Köşebaşında kocaman ahşap iki katlı bir ev gördük.

Üstünde bir mukavvaya «Kiralık hane. Müracaat: Yandaki berber» diye yazılı.
Rahmetli Banker Ali berbere girdi,
— Şu kiralık evi bir gezelim, dedi.
Evi gezdik. Banker Ali,
— Kaça? diye sordu.
Berber,
— Altmış lira, dedi.
Ben hemen,
— Tuttuk... dedim.
Berber,
— Kaparo verin! dedi.
— Ne kaparosu yahu, burası karakol olacak, dedim. Sen hemen «evim karakol olarak tutuldu, aylığı altmış liradan bir yıllık karısını peşin isterim!» diye içişleri Bakanlığına bir dilekçe yaz!
Berber, bir senelik peşin parayı duyunca sevindi, Banker Ali'ye,
— Ben gidiyorum, sen evi bir daha iyice gez, taksimatı yap! dedim.
Ben gittim. Banker Ali, Berbere,
— Bu giden adam müfettiştir İstersen evi yüzelli liradan kiralar. Bu iş sana ikiyüz papele patlar. Ben sevabıma yapıyorum. Ama müfettiş para ister, demiş.
Berber de ikiyüz elli papeli toka etmiş.
Çevgenli Sülüman Ağa, sağ elini başına vurdu,
— Vay ulan vay... dedi, yahu şu dünyada ne hayvanlar var be... Bu kadar eşeklik de olur mu? Sonra Pırpır Efendi?
—

Ondan sonra biz ikiyüz papeli alınca doğru gidip bir bayrak, satın aldık. Evin olduğu yerin adını sorup öğrendik. «Selâmün Kavlen Karakolu» diye bir levha yazdırdık. Levhayı evin kapısına çaktık. Bayrağı da evin ikinci katının balkonuna bir direkle astık.

Çevgenli Sülüman Ağa, kendi başına bir şaplak indirdi,

— Vay ulan vay, dedi, ulan Pırpır Efendi atıyorsun. Hiç öyle karakol olur mu?

Pırpır,

— Yalanım varsa şurdan çıkmaya kısmet olmasın, dedi. Yahu, o zamanın karakolları öyleydi: bir saç sobadan duman tüterse, odanın damı akarsa, iki kırık iskemleyle bir masa, bir de yanpiri dolap olursa, masanın üstünde de iğnelenmiş tomarla evrak durursa anla ki orası karakoldur.

— Sonra Pırpır Efendi?

— Sonra, ordan, bir gün önce adamı gördüğümüz kahveye gittik. Adam bizi bekliyor. Banker Ali adama,

— Senin işin oldu arkadaş, dedi. Selâmün Kavlen Karakoluna tayinini yaptırdık. Hemen bir komiser elbisesi yaptır, işe başla.

Adam, nasıl teşekkür edeceğini bilemiyor.

Ben adama,

— Yalnız dedim, karakol yeni kuruldu. Onun için kadro eksiktir. Bir kaç zaman için karakolda bir başına çalışacaksın. Bir aya kalmaz, polisler, bekçiler gelir.

Adamı alıp karakola götürdük.

Çevgenli Sülüman Ağa, bir elini başına vurarak,

—

Vay ulan vay, dünyada ne eşekler var bel… diye bağırdı.

— Biz, iki gün sonra karakola gittik. Adam gıcır gıcır bir komiser elbisesi yaptırmış. Beni görünce ayağa fırlayıp selâmı çaktı. Baktık işler iyi. Banker Ali ile dışarı çıktık. Yoldan geçenlerden gözümüze kestirdiğimiz birini çevirdik.

— Biraz karakola kadar gelir misiniz?

Adam,

— Neden? diye sordu.

— Nedenini karakolda öğrenirsin.

— Benim karakolluk bir işim yok.

— Efendi, bizi zor kullanmaya mecbur etme! Kanun namına karakola kadar gel, işte o kadar

Adamı karakola soktuk.

Ben komisere,

— Yazın şunun hüviyetini dedim.

Odadan çıktım. Pazarlığı Banker Ali yapıyor. Herifin on beş kâğıt kesiyor. Adam yakasını karakoldan kurtarsın da onbeş değil, yirmibeş verecek.

Çevgenli Sülüman Ağa, elini başına vurup,

— Vay ulan vaay, diye bağırdı. Dünyada ne hayvanlar var be… Sonra Pırpır Efendi?

— Sonra birader, biz artık, yoldan geleni geçeni çeviriyoruz. Herifi, sözde sâbıkalılardan birine benzetiyoruz. Adam, ben o değilim, diyor. «Müdüriyete git de derdini anlat!» Hiçbir eksikliği yoksa nüfus kağıdını soruyoruz. Yoksa yandı. Günde on, onbeş kişiyi kesiyoruz.

— Vay ulan vaay… Dünyada ne sersemler var be…

—

Derken kardeşim, komiser başladı, ben işleri bir başıma yetiştiremiyorum, buraya polis lâzım diye söylenmeye. «Ne işi birader?» diye sorduk. Bir tomar evrak çıkarmasın mı ortaya! Biz dışarda yol keserken, bizim karakola sahiden evrak gelirmiş, karakolu sahici karakol sanmışlar. Kavgacılar, dâvacılar, şikâyetçiler karakola dolarmış. Bizim komiser de onun bunun istidasını, ifadesini alıp Müdüriyete gönderirmiş. Dahasını söyliyeyim mi, Müdüriyetten de cevaplar, emirler, yazılar gelmeye başlamış.

Çengenli Sülüman Ağa,

— Vay ulan vaay… dedi, atıyorsun ulan Pırpır Efendi.

Pırpır Enver elindeki dolma kalınlığında içi esrar dolu cigarayı öptü,

— Atıyorsam, nah şu nimet çarpsın… dedi. Ben rahmetli Banker Ali'ye «oğlum hemen tüyelim, enseleneceğiz» dedim.

O,

— Daha dur bakalım, diyor.

Bigün de karakola geldik, içerde bizim komiserden başka iki de başka polis var. Bizim komiser,

— Müdüriyete kadro eksiğinin tamamlanması için yazmıştım, şimdilik bu arkadaşları göndermişler dedi.

Bizim karakol, basbayağı, sahici karakol oluyor. Ama biz yine işleri yürütüyoruz. Gel- gelelim kira için İçişleri Bakanlığına yazılan dilekçe işi bozdu. Bir de üstelik bizim komiser «iki aydır maaş almadım» diye yazmış. Devletten para istenir mi yahu? Hiç para istenmese, bizim karakol bal

gibi yürüyüp gidecek. Komiser aylığını, ev sahibi de kira isteyince «bu Selâmün Kavlen Karakolu da nereden çıktı? Gidip hele bir bakın!» demişler. Biz de yoldan geçen birini, üstünde nüfus kâğıdı yok, diye karakola tıkmışız. Bir de içeri girdik ki, bütün Müdüriyet içerde. İkinci Şube memurları bizi görünce «Ulan Pırpır, ulan Banker Ali, biz de sizi arıyorduk» diye bileğimize yapıştılar. Bizim komiser de içerden, müdüriyetten gelenlere bar bar bağırıyor: «Yahu, ben bu Selâmün Kavlen Karakolunun iki aydır resmen komiseriyim!..»

İşte o karakol hikâyesi böyle... Bizi enseleyip içeri tıktılar. Çevgenli Sülüman Ağa, alnına bir şaplak daha indirdi.

— Vay ulan vaay, diye bağırdı. Yahu şu dünyada ne adamlar var be...

Pırpır Enver hergün bir başka hikâye anlatıyordu. Beyazıt yangın kulesini ikibln liraya nasıl satmış? Hikâyeyi dinlerken Çevgenli Sülüman Ağa, sağ elini ayasını belki on kere başında şaplatıp,

— Vay ulan vaay... diye bağırıyor, yahu şu dünyada ne hırtlar var be... Ulan, Beyazıt kulesi de satın alınır mı be?...

Pırpır Enver'e,

— Ulan Pırpır, Köprü'yü nasıl satın? Anlaşana şunu, diyorlar.

Pırpır, ağzından bal akarak tatlı tatlı Galata Köprüsünü üç bin liraya nasıl sattığını anlatıyor. Çevgenli Sülüman Ağa o anlatırken hop oturur hop kalkıyor:

— Vay ulan vay... Köprü satın alınır mı? Dünyada ne hıyarlar

var be...

Pırpır Enver'in üstüne düşüyorlar:

— Pırpır, tamvayı nasıl satmıştın anlat- sana-..

Çevgenli Sülüman Ağa,

— Yok deve!, diyor, ulan hiç tramvay satılır mı?

Pırpır Enver, tamvayı nasıl sattığını anlatıyor.

Çevgenli Sülüman Ağa,

— Vay ulan vaaay... diye bağırıyor, demek bu dünyada tramvayı da satın alacak öküzler var ha...

— Ulan Pırpır, Eminönü meydanındaki saati nasıl satmıştın?

Pırpır anlatıyor. Çevgenli Sülüman Ağa şaşırıyor. Etraftan,

— O daha bişey değil, bu Pırpır tirenleri satar, denizi bile satar be... diyorlar.

Sülüman Ağa,

— Yahu, diyor. Bu zamanda da böyle enayiler, böyle hayvanlar var demek?

Pırpır Enver'le Çevgenli Sülüman Ağa çok iyi uyuştular, sıkı fıkı arkadaş oldular. Hep beraberler. Hapishanenin bahçesine çıkıp fısıl fısıl birşeyler konuşuyorlar.

Cezaevinin iki bahçesi var. Orta bahçe, bir de üst bahçe. Üst bahçenin otları adam boyu büyüdü.

Bir zaman sonra Pırpır Enver, yine Kürk Abo'nun koğuşunda görünmeye başladı. Yine kumara oturuyor. Her gece beş-altıyüz lira ütülüyor.

Bir akşam üzeri, hapishane bahçesinde acı acı bir çığlık duyuldu. Herkes sese koştu. Çevgenli Sülüman Ağa almış Pırpır'ı ayağının altına, vuruyor, ha vuruyor. Pırpır cıyak

cıyak bağırıyor. Sülüman Ağa'nın elinden Pırpır'ı kurtarmak çok zor oldu. Biraz daha kurtarmasalar Pırpır can verecekti. Çevgenli Sülüman Ağa'ya Pırpır'ı neden dövdüğünü soruyorlar, bir türlü söylemiyor. Neden sonra iş anlaşıldı, Pırpır Enver, hapisanenin üst bahçesini Çevgenli Sülüman Ağa'ya beşbin liraya satmış, paranın hepsini de alıp kumara vermiş.

0 günden sonra koğuştakiler ne zaman Pırpır'a,

— Ulan Pırpır, anlat şu tramvayı nasıl sattığını... deseler, Çevgenli Sülüman Ağa hemen koğuştan dışarı fırlar, Pırpır hikâyesini bitirmeden içeri girmezdi.

BEN GÖSTERİRİM SANA

KADIKÖY'den kalkan vapurda, bir adam arkadaşına anlatıyordu:

— Bu sabah evden çıktım, tamvaya binecektim. Tramvay yoluna çıkan sokak, dikine iner. Durak da uzaktan görünür. Baktım, durakta tramvay var. Hemen koştum. Tam tutamağına elimi atacakken tramvay kalktı. Yetişeyim diye arkasından koştum. Vatman, dikiz aynasından beni görür. Dursa ya... Büsbütün hızlandı. Bu tramvaya yetişemezsem belki yarım saat bekliyeceğim. Tabanları kaldırdım, ben de tuzladım. Ama tramvay aldı gidiyor, yetişecek gibi değil. Durdum. Ben durdum, tramvay da 20-20 adım ileride durdu. Demek vatman insan evlâdıymış. Yetişemiyeceğimi görünce tramvayı durdurdu. Bir koşu daha tutturdum. Beş-altı adım kala, yine kalktı tramvay. Hem koşuyorum, hem.

— Vatmaan! diye bağırıyorum.
Tramvay yavaşlar gibi oldu. Yetiştim, ayağımı atarken yine hızlandı.
Kapıdaki yolcular elimden tutup çekmeseler düşebilirdim. Arka kapıdan içeri girip canımı kurtarınca vatmana söylenmeye başladım. Yolculardan biri,

— Size yaptığı daha bişey değil. Öteki duraklarda neler yapacak, onları görün... dedi.

Tramvay çok dolu. Benimle konuşan adamla kapıda duruyoruz. O adam.
— Durağa geliyoruz, bakın şimdi ne yapacak... dedi.
Durağa on adım kala vatman tramvayı durdurdu. Durakta bekleşenler, tamvaya binmek için bize doğru koşarlarken, bir takım yolcular da inmeye çalışıyorlar ama, tramvay durağa gelmeden durduğu için, hazırlanama- mışiar. Kimisi yerinden daha yeni kalkıyor. Tramvay kapısında inenlerle binenler arasında karambol oldu. Herkes birbirine «insene!» «binsene!» diye bağırıyor. Bu karışıklık sırasında tramvay birden kalkmaz mı! İnmek isteyen bir kadın yere yuvarlandı. Onun arkasından bir yaşlı erkek de atlayım derken kapaklandı. Binmek isteyenlerden hiçbiri binemedi. içerdeki yolcular söylenmeye başladılar. Ama her söylenen, vatmana değil, yolculara söyleniyor.
— Mâdem ineceksin, zamanında davran- sana ...
— Vaktiyle kalksanız olmaz mı?
Binemiyenler de tramvayın arkasından koşuyorlar. Durağı 20-30 adım geçince vatman tramvayı bir daha durdurdu. Tramvayın durmasıyla kalkması bir oldu.

Kimisi düştü, kimisi yuvarlandı. Bir iki kişi de ancak binebildi.
içerdekiler, yine öbür yolculara söyleniyorlar:
— Tramvay durduğu zaman binsenize...
— Tramvaya atlanır mı?
— İyi oldu, düşsünler de akılları başlarına gelsin...
— Yahu, zavallı vatman ne yapsın, adamcağız tramvayı iki kere durdurdu.
Benimle konuşan adam.
— Gördünüz ya, dedi, bu daha bişey değil, Kadıköy'e gidene kadar, bakın, daha neler yapacak...
Adamın lâfını bitirmesine kalmadı, tramvay birden zınk diye durunca hepimiz, sanki önümüzdekini dövecekmişiz gibi birbirimizin üstüne fırladık. Bir kadının kucağındaki üç-dört yaşında bir çocuk, bir yaşlı adamın ensesine sıçradı. Benim başım, tramvayın iç kapısının pervazına çarptı. Hep birden öne doğru yüklendik. Birbirinin ayağına basan, ezilen, düşen... Biz şöyle doğrulup dengemizi bulalım derken tramvay nasıl zınk diye durduysa yine öyle birden yürüdü. Bu sefer öne yıkılanlar, hep birden geriye devrildik. Birbirimizin kucağına düştük. Demin alnım kapıya çarpmıştı, bu sefer de şişman bir kadın göğsümün üstüne düşünce ensem, tamvayın kapı demirine çarptı. Dengemizi bulur bulmaz oturdukları İçin, her nasılsa bu kazadan kurtulan birkaç yolcu öbürlerine söylenmeye başladı:
— Tramvayda durmasını bilmiyorlar ki...
— İnsan tramvayda sıkıca tutunur.
Benimle konuşan adam.
—

Bunlar daha bişey değil, Kadıköy’e gidene kadar neler olacak, neler, dedi.

Neler olacağını her durakta, her iki durak arasında, olunca görüyordum. Tramvay, ya duraktan biraz önce, ya biraz sonra duruyordu. İnecekler inmeden, binecekler binmeden kalkıyor, her durakta bir kaç kişi yuvarlanıyor, düşüyordu. Duraktan kalkınca binemiyenler, tramvayın arkasından koşuyorlar. Tramvay durur gibi oluyor, koşanlar yetişirken. tramvay yine hızlanıyordu. Durak aralarında da, tramvayın birden hızı kesilince ileriye yıkılıyorduk. Birden kalkınca da tramvay, geriye yıkılıyorduk. Hele virajlarda, ya sağa, ya sola düşüyorduk. Bir seferinde tramvayda ters durmuş bir adamla burun buruna çarpıştık.

Benimle konuşan adam, tekrar,

— Daha neler de neler olacak Kadıköy'e kadar, dedi.

— Ben hep tramvayla gider gelirim, böyle şey ilk defa başıma geliyor, dedim.

— Tabi, dedi, bir daha tramvaya binmeden vatmana iyice bakın, eğer vatman Salih’se o tramvaya binmeyin. Ben her sabah öyle yapardım ama, bu sabah aceleden vatmanın kim olduğuna bakamadım. Salih'in vatman olduğu tramvaya binilmez.

— Başımıza bir kaza gelmeden, insek şu tamvaydan...

Nasıl ineceksiniz? İnmek kolay mı? Bir kere bir yanlışlık yapıp binmişiz. Nasıl inersiniz? İnsan ineyim derken, Allah korusun tepe-taklak gelir. Görmediniz mi kaç kişi yuvarlandı. Ben Kadıköyü’ne gelip de, vatman Salih

inmeden, katiyyen tramvaydan inmem... Ay, ay, ay... Aman sıkı durun, iyi tutunun...

Demeğe kalmadı, yine birbirimize girdik. Bir çuval içine doldurulmuş kediler gibi, tutunalım derken birbirimizi tırmaladık.

— Bu Salih kim? diye sordum.

— Şöyle sağlam bir yerlere tutunun da anlatayım, dedi. Bu Salih, benim çocukluk arkadaşımdır. Bir mahallede otururduk. Bir mektebe giderdik. Bunlar bizim mektepte iki kişiydi. Biri bu, Salih, biri de Reşat... Reşat'ı bilirsiniz. O milyoner oldu şimdi!

— Hangi Reşat bu?

Bana adam, Reşat'ın hangi Reşat olduğunu anlatınca şaşırdım.

— Ya... Demek Reşat sizin sınıf arkadaşınız?..

— Evet, bu Salih, Reşat, bir mahalle çocuğuyuz. Hep bir mektebe giderdik. Reşat'la, Salih'in huyları çok birbirine benzer. İkisi de tembel, uyuntu, huysuz, arsız çocuklardı. Bu yüzden, adam oluncaya kadar herkesten dayak yediler. Dayak yedi dersem, şaşarsınız. Bu Salih'le Reşat dayak yemeden duramaz olmuşlardı. Dayak için kaşınırlardı. Aman durağa geliyoruz, sıkı durun.

Salih'e Sümüklü Salih, Reşat'a da Sidikli Reşat derdik. Bunlar, mahallenin, mektebin yüz karası idi. Her sabah bizim mahallenin iki evinden feryat yükselir. Biri Reşat'ın, biri de Salih'in feryadı. Bunlar bir posta babalarından, bir posta analarından dayak yerler. Hiçbigün bu ikisi tam zamanında mektebe gelmez. Biz sınıfa gireriz, ders başlar,

biraz sonra Reşat pantolonunu, Salih de sümüğünü çekerek içeri girer, öğretmenin de canına tak demiş, bunlara basar sopayı...
Reşat'la ben, bir sırada otururduk. Bu Salih de benim arkamdaki sırada oturur. Hoca ders anlatır, bunlar da bütün ders boyunca burunlarını, içlerini, çeke çeke ağlarlar. Onun için Reşat'ın bir adı Sidikli Reşat, bir adı da Çekçek Reşat..: Bunların ikisinin de bir huyu var, dayak yerken, ağlarken «ben sana gösteririm, ben sana gösteririm» diye mırıldanır dururlar. Biri yanımda, biri arkamda olduğu için ben bunların durmadan «Ben sana gösteririm» dediklerini hep duyardım.
Aman, bacaklarınızı iyice açın da, dengeniz bozulmasın.
Sonra efendim, ders arasında bunları muallim bir de derse kaldırır, ikisi de bişey bilmez. Vazifelerini yapmamışlardır. Ya kalemleri yoktur, ya kitapları. Ders arasında da bir güzel sopa yerler. «Ben sana gösteririm» diye ağlar dururlar.
Ara paydosu olur. Çocuklar durmaz, bu Reşat'la Salih'i pataklarlar. Dayağı yedikçe «ben sana gösteririm!» diye bağırırlar. Onları döven de kızar «Ulan sen bana ne gösterecekmişsin? Göster de göreyim!» diye daha çok döver.
Sonra derse gireriz, bunları öğretmen döver. Eve giderler, anneleri döver. Sokakta arkadaşları döver. Akşam da babaları eve gelince döver.
Uzatmıyalım kardeşim... Aman viraja geliyoruz, sıkı durun...
Bunlar dayak yiye yiye büyüdüler. Ben bu Salih'le Reşat'a, ikisine ayrı ayrı dedim ki,

— Yahu, dayak yerken «Ben sana gösteririm» deme… Daha çok dayak yiyorsun… Sen ne gösterebilirsin?
İkisi de hemen aynı cevabı verdiler. Bunlar, çok büyük adam olacaklarmış. İşte o zaman göstereceklermiş.
Sonra efendicağızıma söyliyeyim, bu Salih fakir çocuğu olduğundan orta mektepden sonra okumadı. Öbürü, Reşat, o da zengin çocuğu olduğundan okudu, liseyi, üniversiteyi bitirdi. Biz, Reşat'ı kaybettik. Ama bu Salih'i arada bir görürdüm. Çok sürüngü zavallı. Hangi işe girdiyse tutunamadı. Yine her zaman «ben sana gösteririm» der dururmuş ama, zavallının eline bitürlü fırsat geçmedi ki, göstersin… Bir zamlar, vapur biletçisi oldu. Bitürlü gişeyi zamanında açmaz. Vapur gelir, yolcular çıkar, ahali yığılır. Tam vapur kalkacağı zaman gişeyi açar. Yolcuların yarısından çoğu bilet alamaz, ya biletsiz binerler, ya vapuru kaçırırlar. Ama «ben sana gösteririm» diyen Salih insanlara göstereceğini gösterdiği için memnun… Sonra şikâyetler olmuş, Salih'i gişe memurluğundan alıp, iskele memuru yapmışlar. Bu sefer de iskelenin kapısını bir türlü açmaz. Tam vapur kalkacağı zaman iskelenin kapısını açar. Açmasiyle de vapurun kalkması bir olur, yolcuların, yarısı bile binemez! Hele yolculardan biri, açılan vapura atlarken denize düşerse, Salih'i görmeyin: Sevinçten ağzı kulaklarında!
Şikâyetler çoğalmış, Salih'i işten atmışlar. Bir gün otobüse bindim. Önümdeki şoför, boyuna:
— Ben sana gösteririm, ben sana gösteririm, diye söyleniyor.

Bir de baktım, bizim Sümüklü Salih. Otobüsü duraktan ya ilerde, ya geride durduru yor. Yolcular koşuşuyor. Bir yolcu tam binerken, düğmeye basıp otobüsün otomatik kapısını kapatıyor. Yolcu, yarısı otobüsün içinde, yarısı dışında, kapıya sıkışmış, barbar bağırıyor. Salih de otobüsü hızla sürerken, memnun, dudakları kıpırdıyor:

— Ben sana gösteririm-..

Efendim, bunu şoförlükten de atmışlar. Bir sabah, her zamanki gibi Bostancı'dan tramvaya bindim. Ama tramvay, bir başka türlü gidiyor. Tramvay değil, felâket arabası! Bir de öne gidip baktım ki, vatman bizim Salih değil mi... O günden sonra, tramvaya binmeden vatmanın kim olduğuna bakarım. Sümüklü Salih'se, binmem. Bugün aceleye geldi de bakamadım.

Ben adama sordum:

— Peki, öteki ne oldu?

— Kim? Çekçek Reşat mı? Yâni Sidikli Reşat... O da tıpkı bunun gibi. Yalnız o, tramvay idare etmiyor da daha büyük işler idare

ediyor: Şirketler, mirketler, fabrikalar mabrikalar, filân idare ediyor, karaborsayı, maraborsayı idare ediyor. Onun için Reşat'ın «ben sana gösteririm!» diye, herkesi nasıl sarsıp silkelediğini fark edemiyoruz. Tıpkı, ne gibi biliyor musun? Fırıldağın döndüğünü görürüz de, çok büyük olduğu için, dünyanın döndüğünü fark edemeyiz. Sidikli Reşat, çok büyük, milyonluk işler idare ettiğinden, insanları sallayıp, sallayıp nasıl yıktığını, anlayamıyoruz. Bu zavallının gücü, bir tramvaya yetiyor. Ama öteki?..

Maaazzallah… O bir âfet o bir felâket, o… Aman Kadıköy’e geliyoruz, öne geçelim!
Öne geçtik. Vatman, önündeki kolu, büyük bir hınçla,
— Hıhh diyerek çevirdi. Araba zınk diye durdu. Yolcular birbirinin üstüne yıkıldılar, kimisi de kapılardan döküldü. Vatman «ben sana gösteririm!» diye söylenmedi ama, candan-yürekten «hıhh!» deyişinden, gözlerindeki sevinçten içinden böyle dediği okunuyordu.
Önce Vatman Sümüklü Salih arabadan indi, biz arkasından indik. Canımızı kurtardık çok şükür. Aklınızda olsun, onun sürdüğü tramvaya binmeyin. Şöyle orta boylu, şişmanca, mavi gözlü bir adam…

YERLİ AMERİKALI

Gar Lokantasının geniş duvarı dibindeki masalardan birinde bir genç erkek bir başına oturmuş içiyor. Bu genç erkeğin, Gar Lokantasında bulunanların dikkatini üzerine çekmesi, bir başına oturup rakı içmesinden değil. Kendi kendine konuşuyor da ondan herkes ona bakıyor. Kendi kendine konuşan insanlar da çok görülebilir. Ama bu delikanlının konuşması, ister istemez gözleri kendisine çekiyor. Başı önünde, eli çatalında fısır fısır konuşurken, birden gülmeye, sonra yüksek sesle konuşmaya başlıyor. Yumruğunu masaya vuruyor, başını iki elinin arasına alıp saçlarını darmadağın ediyor.

Onu gözleyenler, bir acıma duyuyorlar da, gözleri onunkiyle karşılaşırsa delikanlı utanır diye ona açık açık bakamıyorlar.

Gar Lokantasına bir Amerikalı girdi. Bu adamın Amerikalı olduğunu gösteren ayrı üniforması yok ama, alâmetlerinden az çok bu Amerikalılar ayırt ediliyor. Ayakkapları dar, uzun. Pantolon da daracık, kalçaya sıkı sıkıya oturmuş. Belli, içeri giren delikanlının, şapkasını kafasının gerisine atışından, yalpalayarak yürüyüşünden, giyiminden Amerikalı olduğu belli.

Kendikendine konuşarak rakı içen genç erkeğin masasının yanındaki masaya geldi, oturdu. Garsona bire söyledi.

Amerikan delikanlısı da, oradakiler gibi kendi kendine konuşan delikanlıya bakmaya başladı. Baktı, baktı, sonra sandalyesini onun masasına çekerek.

— Müsaden var mı arkadaşım, burada oturabilir miyim? dedi.

Amerikan delikanlısı, Tahtakale ağzıyla çok güzel Türkçe konuşuyordu. Kendi kendine konuşan delikanlı,

Ne demek, buyur arkadaşım, dedi.

Sonra çatalı tabağına vurarak,

— Garson! diye bağırdı.

Garson geldi.

— Bir servis getir beye, bir de kadeh!..

Afili Türkçe konuşan Amerikalının önüne kadeh kondu. Kendikendine konuşan delikanlı kadehleri doldurdu,

— Şerefe!..

— Şerefe arkadaşım.
— Ben seni, namussuzum, Amerikalı sandım. Vitrinin Amerikan vitrini. Aşkolsun, numaranı kıyak çevirmişsin. Bu yollar sana helâl olsun arkadaşım.
— Eh, yarım Amerikalı sayılırız. Ben de şu masadan dikiz ettim seni. Baktım, bozulmuşsun arkadaşım. Başımızdan çok geçtiğinden çaktım. Bozulan delikanlının mededine koşacaksın. Delikanlılığın raconu bu.
— Eyvallah arkadaşım. İyi dedin, bozulmuşum.
— Karı dalgası mı?
— Üstüne bastın arkadaşım.

Bunu söyledikten sonra, göğsünü iki kere yumruklayıp,

— Ah ulan ah-... Ah ulan!... diye bağırdı.

«Ah» çekerken gırtlağı sökülecek gibi «ah» ların üstüne basıyordu. Ağzını açtıkça, alev fışkıracaktı sanki...

— Yanıyorum arkadaşım, yanıyorum...

Amerikalı gülerek,

— Bozulma arkadaşım, bozulma, dedi. Delikanlılıkta olur bu dalgalar.
— Topunu temizliyeceğim, ulan bana ha?... Perihan'ı da, sülâlesini de kaldıracağım ortadan. N'olacak, be arkadaşım? Şurada Az- raillen kardeş olsam, on sene daha yaşarım yaşamam. Temizlerim mikropları...
— Yavaş ol arkadaşım. Boş ver bu dalgalara da dökül!... Döküldükçe açılırsın...
— Abi, bu Perihan denen kız...
— Sana boş mu verdi?
— Bu Amerikan dalgaları modası çıktı çıkalı beni boşladı.
—

Çaktım, dedi, çaktım dalgayı âbi… Beş dakka taş koy da beni dinle. Karşıdan bi dikiz ettim, baktım dalganı bulmuşsun, kendikendine nutuk çekiyorsun. Ulan, bu bizim derdimizden dedim. Nasıl da bildim be… Arkadaşım, tıpkısına senin başına gelen bana da geldi. Bir kıznan işi pişirdik. Sinema locasına gidiyoruz, kız filimdeki Amerikan oğlanına bakıp iç geçiriyor. Ulan!… Bir, iki… Filmde heyecanlanıp boynuma sarılınca, »Kis mi, kis mi!» diye inliyor. Araba bu bana «Brando.. Brando…» diye sesleniyor, Ulan bu Brando da kim? Filmde oynayan artizmiş. Başka filme gidiyoruz. Gaco heyecanlanıp «Ceymis, Ceymiş…» diye boynuma sarılıyor. Ulan, ben bu artizlerin vekili umumiyesi miyim? Kıyak iş, kız bana bakıp, onları görüyor. Malebicide iki tokat attım, «bas ulan!» dedim, «Ceymis neredeyse oraya git.» Di mi ya… Derken arkadaşım, bi başka kız bulduk. Benim niyetim sağlam. Velâkin, kız üç tane Türkçe söylese, otuz tane Amerikanca döktürüyo, «Yavrum, bu ağızları bırak, çakmıyorum.» Bi Amerikan şarkısına başladı mı, tamam… «Ay lav yu, Ay lav yuu…» bırak kızım bu dalgaları. Yok. Ulan ben senin Av lav yu’ndan başlarım.

Derken arkadaşım, baktım olacağı yok «hadi yavrum, gülegüle» dedim, kızı bayıltana kadar marizleyip, gönül rızasıylan ayrıldım. Ondan sonra arkadaşım, kıyak bir kız buldum. Ne yalan söyliyim, niyetim sağlam, kıznan evleneceğim. Velâkin, kızın gözü Amerikalıda. Bir Amerikan gemisi gelmiyor mu, kız rıhtımda volta vuruyor. Anasına,

— Nerde ulan kız? diyorum.

Kocakarı mırın kırın ediyor. «Ulan bugün Amerikan gemisi beldi mİ?» «Geldi.» Tamam, Kızı, rıhtımda enseliyorum. Arkadaşım, bu Amerikan dostluk münasebetiynen her gün bi Amerikan gemisi gelir. Kızı, rıhtımdan sökmenin mümkünü yok. O sırada bir arkadaşım evlendi. Çocuğu oldu. Çocuğa bi baktım, vay anasını, ulan çocuk hâlis muhlis Amerikan çocuğu. Kafa topatan kavunu gibi uzamış. Arkadaşa: «Ulan bu ne?» dedim. Karı kısmı gebeyken aşerdiğl zaman kimin suratına bakarsa çocuk ona benzermiş. İmanım, karıların gözü, bizim suratımızı görmüyor kİ... Nereye baksa Amerikalı. Senin anlayacağın, çocuğu kendimize benzetmenin mümkünü yok.
Neyse arkadaşım, biz bi kızlan arayı yaptık. Kız, ehil namus. «Bak yavrum» dedim, «Amerikan suratına bakmak yok. Nereye bakarsan bak. Amerikana bakma...»
Biz ona öyle dememişiz, gir Amerikalı denizcinin koluna, efendime söyliyeyim, Beyoğlu'nda fing at demişiz. Biliyor musun arkadaşım. Allah seni inandırsın, bi fiske vurmadım. Kendikendime kahrettim. Böyle senin gibi içip içip, kendi kendime nutuk çekmeye başladım.
Yahu, evlenemeyeceğiz be... Ulan işe bak bi aile yuvası kuramıyacağız. Kahrettim arkadaşım. Ulan, dedim, ben size gösteririm. Bir ecnebiye gemisine tayfa yazıldım, gurbete çıktım. İsveç gemisinde, İlgiliz gemisinde. Amerikan gemisinde dolaştım durdum. Bu Ameri- kancayı iyicene söktüm. Ulan karı milleti, ben . sizden intikamımı almaz mıyım? Nasıl oldum arkadaşım, işte böyle; tığ gibi Amerikan... Var mı ulan bi diyeceğiniz? Amerikansa, işte

Amerikan olduk. Altı sene anam, babam, Altı senede işte bu gördüğün gibi Amerikan oldum. Bi gemiynen buraya geldim. Yemin etmişim karı kısmına Türkçe bi tek lâf yok. Rıhtıma çıktım, yürüdüm. Karılar, kızlar, gözümün elifine bakıyor. Ulan, ben size kazık atmaz mıyım? Karaköy'den yürüdüm. Bana bakanların hiç birini gözüm tutmadı. Altı sene, Amerikan olacağım diyerekten iflâhım kesilmiş. Bunlara bakar mıyım hiç? Bana kadın milletinin feriştahı olmalı.

Beyoğlu'na çıktım... Üç kız önümde fıkır fıkır fıkırdıyor. Arkadaşım, kız ama, ne diyorum sana, kız be... Gözünün içine baka baka öl! Üç kızı bir porsiyona koy, ekmeğin dilimine tereyağı gibi süre süre, ye! Kızlara yanaştım, Amerikanca,

— Affedersiniz, ben buranın yabancısı- yım. Su içmem iktiza etti. Nerede bu işi yapabilirim? diyerekten sordum.

Kızlar kıkır kıkır güldüler. Benim Amerikan çaylağı olduğumu şıp diye çaktılar.

— Buyrun, biz size içirelim, dediler,

— Aman içirin, yandım,

Kızlar başladılar birbirleriyle Türkçe kavgaya. Biri, malebiciye sokalım, diyor. Biri orda bir otel varmış, oranın gazinosuna sokalım, diyor. Sarışını da,

— Bizim eve götürelim! diyor.

Götürün be. Ulan imansızlar, götürün de nereye götürürseniz götürün. Yolda kızlar Türkçe kavgaya başladılar.

— Kardeş, malebicide ayıp olur. Sen, bizim malebicileri

bilmez misin?

— En iyisi otel... Terasına çıkarız. Yabancıya karşı... di mi ya...

— Canım, eve neye götürmüyoruz? Hem de herif bizim misafirperverliğimizi görür.

Baktım, kavga uzuyor. Ben gene Amerikanca,

— Bi soğuk bira olsa da hep beraber içsek... dedim.

Otelin terasına çıktık. Konuşmaya başladık. Kumral kız,

— Siz buraya hangi sebepten geldiniz? diye sordu.

— Ben turistim, dedim. Ben, dünyanın her bir yanını dolanırım. Şimdilik te buraya geldim.

— Burasını nasıl buldunuz?

— Olursa bu kadar olsun... Hiç bi bööle güzel yer görmedim. Hele sizin kadar güzel kız bi yerde yok. Ben sizin erkeklerinizi kavuklu, kadınları da çarşaflı bilirdim.

Kızlar kıkır kıkır gülüyor. Fındık kurdu esmer,

— Bizim evlerimizi de görün, dedi, sizin evlerinizden hiç farkı yok. Görseniz, şaşar da kalırsınız.

— Aman, dedim, evlerinizi de görmeyi o kadar isterim ki...

Aman babam, kızlar yeniden Türkçe üzerine neşriyata başlamadılar mı? Sarışını,

— Ah, diyor, şu buruna bak kardeş, ne burun... Bu Amerikalıların burnu bi başka oluyor. Hiç bizimkilerin burnuna benzemiyor.

Benzemez. Arkadaşım, komşunun tavuğu komşuya kaz görünür, demezler mi? Ulan, bu benim burnum eski burnum değil mi? O da mı Amerikan oldu. Eskiden hiç bir karı burnumu beğenmezdi, şimdik ne oldu?

—

Boynu ne kadar uzun. Bu Amerikalıların boynu uzun oluyor.

Derken arkadaşım, kızlar, sen eve götüreceksin, ben götüreceğim, diye çingar çıkardılar. Türkçe bilmemiş olduğumdan,

— Şunu sıraya bindirin. Hepinize bir bir uğrarım... diyemiyorum.

Kızlar, birbirlerinin gözünü oyacak. Derken kura çektiler,

— Ne oluyor? dedim.

— Sizi misafir etmek için kura çekiyoruz, dediler.

Ben, sarı kızın üstünde kaldım. Bakırköy'de oturuyormuş. Hep birden trene bindik. Kızlar, benimle bağıra bağıra konuşup, etrafa caka yapıyorlar. Bir kelime İngilizce söyleyip basıyorlar kahkahayı...

Sarı kızın evine gittik. Kızın bi de ablası var. Anası, babası bana pervane oldular. Koyacak, oturtacak yer bulamıyorlar. Misafirler çağırıp, beni gösteriyorlar... Her gelen,

Aman, kendimizi iyice tanıtalım. Bir kaç gece de bizde misafir kalsın, diyor.

Arkadaşım, sarı kız, esmer kız, beyaz kız, kumral kız... Ablası, yengesi, anası... Babası, oğlu... Amcası... Kekâh... Çaktın mı arkadaşım? Sen şimdi of puf etme. Doğru bir ecnebi gemisine tayfa yazıl, buradan cızlamı çek. Üç. dört sene sonra dön... Dön de o zaman sana boş veren karıyı gör. Mıhladız görmüş iğne gibi, arkandan koşar. Bak ben meselâ, bi ay dayanamadım da, yine bi gemiye atlayıp gidiyorum. Arkadaşım boş ver. Sen gel, bizim gemiye tayfa yazıl. Böyle yanıp tutuşacağına, kendikendine nutuk

çekeceğine biraz da karılar nutuk çeksin!... Hadi arkadaşım, şerefe!..
— Şerefe!...

BÜYÜK ADAMIN YEĞENİ

BİZ, dairede kardeş gibi geçiniriz. Hepimiz eski memuruz, kaç senedir birbirimizi tanırız. Öyle aramızda dedikodu filân olmaz. Herkes birbirini sever sayar. Hani akraba gibi bişey olmuşuz.
Biz tatlı tatlı geçinip giderken, günün birinde müdür, bizim kısma girdi. Yanında bir delikanlı. Doğrusu artist gibi bir oğlan. Saçla- fını bir kuru biryantinle iyice macunlamış, bakınca insanın gözü kamaşıyor. Müdür, biraz saygılı, biraz babacan, delikanlının omuzuna elini koymuş, önce delikanlıyı içeri buyur etti, arkadan kendisi girdi. Ayağa fırladım, arkadan arkadaşlar ayağa kalktılar.
Bizim Müdür çok iyi adamdır ama, çok da serttir. Hiç birimize yüz vermez. Bizim odaya da hiç gelmezdi. Bu gelişinde bir iş var. Delikanlıya bakıyorum, blşeye benzetemiyorum. Bir yüksek âmir desem, hiç benzemiyor. Hoş şimdi gencecik çocuklar müfettiş oluyorlar ama, bu öylesi de değil. Müdür bunu, neden böyle koltukluyor?
Müdür, delikanlıyı benim önüme getirdi, ilkin benimle, sonra ötekilerle tanıştırdı:
— Tekin Bey...
Tanışma bittikten sonra Müdür,
— Tekin Bey, sizin kısımda çalışacak, dedi. Ben şimdi daire müdürüne söylerim, bir masa, koltuk göndersin.

Ben bir pot kırdım,
— Ne işde çalışacak? diye sordum.
Müdür kıpkırmızı oldu,
— Ben sonra söylerim size... dedi.
Delikanlıya döndü, boş bir sandalye göstererek,
— Siz şimdilik şöyle buyurun, oturun, ben sizin için masa getirtirim, dedi.
Müdür çıktı. Hepimiz göz kuyruğu ile Te
kin Bey denen delikanlıya bakıyoruz. Bacak bacak üstüne atmış, kolunu da benim masama dayamış, cigarasını tüttürüyor.
— Hoş geldiniz oğlum, dedim.
— Hoş bulduk, dedi.
Arkadaşlar da delikanlıya hoş geldiniz, dediler.
Bir zaman öyle durduk. Delikanlı,
— Siz, burada ne yaparsınız? diye sordu.
— Biz mi? Burası üçüncü kısım. Bize gelen evrakın muamelesini yaparız.
Ne yaptığımızı anladı mı bilmem ama,
— Sıkıcı bir iş dedi.
Amma terbiyesizlik...
— Sıkıcı mıkıcı ne yapalım, işimiz... dedim.
Biraz sonra odacı geldi,
— Müdür Bey, sizi istiyor, dedi.
Hemen fırladım, önümü ilikleyip, müdürün kapısını vurdum, içeri girdim.
—O gelen kim biliyor musun?
— Bilmiyorum dedim.
—

Aman ha… dikkatli olun. Fişgittin Beyin yeğeni…

— Yaaa-..

Ağzım açık kaldı.

Sabehleyin Fişgittin Bey telefon etti. «Size yeğenimi göndereceğim, münasip bir iş verin» dedi, iki saat sonra da bu delikanlı geldi. «Amcam size telefon etti mi benim için?» dedi. «Etti» dedim. Ama ben delikanlının ahvalini pek beğenmedim. «Nasıl bir iş istersiniz?» diye sordum. «Bu meseleyi amcamla görüşün» dedi. Oğlan yüksekten konuşuyor. Neyin nesidir, bilmiyorum ki ona göre iş vereyim. Şöyle bir bakarsan, yirmisinde var yok. «Askerliğinizi yaptınız mı?» dedim. «Tabii yaptım» dedi. Tahsilini sordum. Yüksek tahsilliymiş. «Diplomanızı, askerlik belgenizi, nüfus kâğıdınızı getirin de, münasip bir iş verelim» dedim. Öğleden sonra şıp diye İstediklerimi getirdi. Şimdi ben bunu başka yere versem arkadaşlar idare edemezler, başımıza iş çıkar. Siz ne de olsa tecrübeli bir memursunuz. Aman bir sızıltıya meydan vermeden, şunu idare edin gitsin; onun için sizin yanınıza verdim.

— Başüstüne. Ne gibi işler vereceğiz?

— Vaila, bak işte sen… Ne münasip görürsen. Pek de iş vermesen iyi olur.

Dönüp bizim kısma geldim. Bir de baktım, bu Tekin Beye bir camlı masayla bir koltuk gelmiş, hayatımda öyle bir masada oturmadım. Ben bu delikanlıya ne iş vereyim, diye düşündüm, düşündüm, hani lâf olsun diye dolaptan bir dosya çıkarıp,

— Tekin Bey, vakit buldukça şu dosyanın fihristini çıkarın

lütfen, dedim.
— Neyi çıkacak? dedi.
— Fihristi.
— Fişti mi, fişti nedir?
Şaşırdım, sutarına baktım. Fihristin ne olduğunu anlatmaya çalıştım. Ensesini kaşıdı,
— Yâni bu n'olacak? dedi.
İçimden «Fişgittin Bey'in yeğeni olma- san, ben sana verilecek cevabı bilirdim. Hadi amcana dua et» diye geçirdim.
— Lâzım... dedim.
Dosyayı aldı. Parmağını tükürükliye tükü- rükliye sayfaları çevirdi. Biraz sonra,
— Ben gidiyorum, dedi.
Hiç sesimi çıkarmadım, çekti gitti. Ertesi gün de on bir buçukta geldi. Biraz oturdu, gitti. O gün bir daha gelmedi. Daha ertesi gün öğleden sonra geldi. Elleri cebinde ıslık çalarak dolaşıyor, bir dışarı çıkıyor, bir içeri giriyor.
Epey bir zaman geçti, birgün bizim arkadaşlardan Safiye Hanım.
— Bu Tekin Bey nerden mezun? diye sordu.
— Hukuk Fakültesinden, dedim.
Kadın durdu, düşündü.
— Ben size bişey söyleyeyim mi, dedi, orta okuldan bile mezun değil bu oğlan...
Doğrusu ben de şüphe ediyordum. Çünkü doğru dürüst yazı yazmasını bile bilmiyordu.
Safiye Hanım,
—

Bana öyle geliyor ki, dedi, bu, Fişgittin Bey'in yeğeni filân da değil. Bizim Müdürü kandırmış. Şimdi böyle şeyler çok oluyor. Gazetelerde okumuyor musunuz?

Ben de gittim, olduğu gibi Müdüre söyledim. Müdür.

— Aman, sus dedi, ben de şüpheleniyorum. Bu kadar cahil adam görmedim. Yani Fşi- gittin Bey'in yeğeniyim diye kandırdıysa, başım derde girer. Nasıl yapsak da öğrensek şunu?

— Siz bana o diplomayı verin, ben gider öğrenirim, dedim.

Diplomayı aldım, doğru Hukuk Fakültesine. Bir de öğrendik ki, diploma sahte.

Müdür,

— Aman biraz daha bekliyelim, muameleye koymıyalım, dedi, sahiden Fişgittin Bey'in yeğeniyse başımız belâya girer.

Aradan bir zaman daha geçti. Bizim kısımda bir acayip işler olmaya başladı. O zamana kadar, bizim bir toplu iğnemiz bile kaybolmamışken, paralarımız, dolmakalemlerimiz çalınmaya başladı. Bu Tekin Beyin geldiği gün ille bir-iki şey eksiliyor. Bir gün de Müştak Beyin paltosu askıdan kayboldu. Odacıyı sıkıştırdık,

— Ben biliyorum hırsızı ama, söylemem, başım derde girer, dedi.

«Söylemeyiz kimseye» diye söz verdik. O zaman odacı,

— Herbişeyi çalan Tekin Bey, dedi. Kapıdan kaç kere gözetledim. O çalıyor.

Derken, demirbaş eşyalar da çalınmaya başladı. Birgün de daktilo makinesi yok olunca, gidip Müdürü durumu

anlattım. Müdür,

— Hiç sorma, dedi, arada bir benim odama geliyor. Ne zaman gelse bir şeyim eksiliyor. Geçen gün de çakmağım gitti.

Dönüp odaya geldim. Bir anlasak Fişgittin Bey'in yeğeni olmadığını, canına okuyacağız. Bigün Müştak Bey,

— Bu herif askerliğini yapmış mı? dedi.

— Yapmış. Yedek üstteğmenmiş.

— Yalan... Askerliğin «A» sini bilmiyor.

Koşup Müdür'e söyledim.

— Ben de şüpheleniyorum. Nasıl anlasak? dedi.

— Askerlik Şubesine gider, öğrenirim.

Bir de öğrendim ki, askerlik vesikası da
sahte değil miymiş...

Müdür'e,

— Artık bunu polise teslim edelim, dedim.

Müdür de,

— Edelim, dedi, edelim ama ya Fişgit tin Bey'in yeğeniyse...

Biz yine bişey yapamadık.

Yavaş yavaş bu Tekin Bey dosyayı, mos- yayı karıştırmağa başladı... Eskiden daireye pek seyrek gelirken, şimdi sık sık uğruyor. Arkadaşlar gözkulak oluyoruz ama.

— Oraya buraya dokunma! denmez a...

Derken bunun da kokusu çıktı. Vatandaşlardan ben sizin işinizi çarçabuk çıkarırım diye paralar almaya başlamış.

Arkadaşlardan irfan Bey,

— Bu herif, kattiyyen Fişgittin Bey'in yeğeni olamaz! dedi,

— Olamaz olamaz... Olamaz ama, ya olursa...

—

Olamaz, çünkü bunun adı bir kere Tekin değil.

— Ya ne?

— Doğan…

— Sahi mi?

— Vallahi… Bunun bir arkadaşını gördüm. Sinemada beraberdiler. Buna hep Doğan diyordu. Bir kere bile Tekin demedi…

Koştum Müdür'e, işittiklerimi anlattım. Müdür, ,

— Ben de çoktan beri şüpheleniyordum. Nasıl etsek de anlasak? dedi.

— Ben anlarım.

Bir de sordum, soruşturdum, nüfus kâğıdı da sahte değil miymiş?

— Eh artık durmanın zamanı değil, hemen polise teslim edelim.

— Edelim… Edelim ama, ya Fişgittin Bey'in yeğeni çıkarsa?..

Tekin'in karıştırdığı iş bu kadar değil. Seninle evleneceğim diye dairedeki kızlardan dördünü iğfal etmiş. Kızlara çok kızdım.

— Siz de hemen iğfale hazır mıydınız? Bu herif gelsin de aman bizi iğfal etsin diye mi beklerdiniz?

Kızlar şikâyet edecekler ama, ya Fişgittin Bey'in yiğeniyse diye korkularından şikâyet edemiyorlar.

Kayıt'ta çalışan dul bir kadının da «Seninle evleneceğim» diye oniki bin lirasını al mış.

Hademe kadın iki gözü iki çeşme ağlar.

Evleneceğim diye kandırıp onun da bin lirasını çarpmış.

Geleli altı ay olmadı, daireyi birbirine kattı. Kafeslemediği, dolandırmadığı adam yok. Bir iş için daireye gelen vatandaştan Müdür'e kadar, herkese bir kazık attı.
En sonunda bu belâyı nasıl başımızdan atacağız diye dairedeki bütün arkadaşlar toplanıp bir kongre kurduk. Herkes şikâyetlerini söyledi. Seni memur kadrosuna aldırtacağım diye kapıcıyı 200 lira çarpmış, iki ay, otel gibi muavin beyin evinde kalmış. Adamın halısını, rodyosunu satmış.
Şikâyet etsek, ya Fişgittin Bey'in yeğeniyse diye korkuyoruz. Arkadaşlardan biri,
— Böyle bir hergele, Fişgittin Bey gibi tanınmış bir zâtın yeğeni olamaz... dedi.
— Canım olamaz olmaya... Olamaz ama ya olursa... Zayıf da olsa bir ihtimal... Ya olursa işte o zaman yandık.
— Aramızdan bir delege seçip Fişgittin Bey'e gönderelim. Yeğeni olup olmadığını tahkik etsin...
Son kararımız bu. Biz bu kararı ala duralım, bir de duyduk ki Fişgittin Bey bizim daireye gelecekmiş. Hah, şimdi tamam... Herifin foyası çıkacak. Fişgittin Bey onu görün ce... Tamam. Biz her türlü hazırlığımı yaptık. Hemen tutup polise teslim edeceğiz.
Müştak Bey,
— Yoo... Yağma yok, dedi. Suratına iki tükürük atmadan polise vermem.
Muavin Bey,
— Ben de evire çevire bir güzel döverim, dedi.

İğfal ettiği kızlardan biri, çantasında, sivri topuklu bir iskarpin taşıyor. Kafasına kafasına vuracak. Herkesin bir hazırlığı var. Arkadaşlara,
— Aman linç etmiyelim de, ne yaparsak yapalım… dedim. Benim niyetim, yarım kiloluk bir mürekkep şişesi var onu, kafasına geçirmek. Şişe hazırda duruyor.
Fişgittin Bey'in geleceğini duyarsa, o gün daireye uğramaz diye, ondan saklıyoruz. Tam Fişgittin Bey'in geleceği gün, onun da dairede bulunması için türlü numaralar çevirdik. En sonunda, Fişgittin Bey geldi. Tekin de bizim odada. Müdür, bir yolunu bulup Fişgittin Bey'i bizim odaya sokacak. Bütün memurlarda bir heyecan. Herkes hazırlığını tamarnlamış. Kahveci ocakta bir teneke su kaynatıyor, kaynar suyu Tekin'in kafasına geçirecek. Hattâ Emniyet Müdürlüğüne söyledik, üç de sivil polis geldi, bekliyor. Hemen yakalayıp götürecekler.

Derken Fişgittin Bey bizim odaya girdi. Arkasında Müdür, Muavin …
Bizim dairede bütün çalışanlar da kapının arkasına yığılmış bekleşiyor. Kiminin elinde sopa, kimisinin elinde süpürge… Fişgittin Bey içeri girer girmez, bu Tekin olacak edepsiz, yerinden fırlamasiyle koştu, şap diye Fişgittin Bey'in elini öptü. Fişgittin Bey şaşırdı, o şaşkınlıkla,
— Berhudar ol oğlum, dedi.
Tekin,
— Yengem nasıl, iyi mi? diye sordu.
Fişgittin Bey,
— İyiler hamdolsun, dedi.

– Kaç kere yengen «Tekin eve gel, Tekin gel» dedi, bitürlü vakit bulup gelemedim. Yengeme çok mahçup oldum. Beni bu
raya yerleştirdiğinizden beri hiç vakit bulamıyorum, dedi.
Fişgittin Bey, bir Müdüre baktı, bir Te- kin'e baktı,
– Nasıl Tekin'den memnun musunuz? diye Müdüre sordu.
Müdür,
– Çok memnunum efendim, dedi.
– Şefi kimdir?
Müdür, beni gösterdi. Fişgittin Bey bana sordu:
– Nasıl, iyi çalışıyor mu Tekin?
– Çok iyi çalışıyor.
– Oh oh
Dışarı çıktılar. Çıkarlarken Tekin bir daha Fişgittin Beyin elini, sarılıp öptü.
Biz öyle kala kaldık. İki ay sonra da bu Tekin terfi etti.
Geçen gün, üçyüz lira verirsem, bana doktordan bir aylık istirahat raporu alacağını söyledi. Vereyim mi, vermiyeyim mi, diye düşünüyorum.

KOLTUĞUNDA RAHAT OTURAMAYAN ADAMA MEKTUP

Sayın Bay,
Görünüşü rahat, geniş, sağlam, pahalı, çok güzel bir koltuğunuz var. Ama neden siz koltuğun içinde rahat değilsiniz? Üstelik, yumuşak, geniş koltuğunuzun önündeki o koca masaya dirseklerinizi de dayayınca, koltuğunuzda

rahat rahat oturmanız gerekir. Oysa siz oturduğunuz koltukta tedirginsiniz. İğneli fıçıya düşmüş gibi hep kıpır kıpır kıpırdayıp duruyorsunuz. Nedir bu tedirginliğiniz? Sanki haşarı öğrenciler koltuğunuzun oturak yerine, uçları yukarı gelen raptiyeler koymuşlar da, siz de oturunca altınıza batmış gibi... Hayır, hayır, öyle de değil, o geniş, o rahat görünüşlü, o güzel koltukta, ha düştünüz, ha düşecekmişsiniz gibi sallantıdasınız. Elindeki denge sırığının 'bir ucunda su dolu bir kova, öbür ucunda taş dolu sepet asılı bir ip cambazı bile, havada gerili ipin üzerinde, sizin o koltukta oturduğunuzdan çok daha rahat duruyor. O cambazın ip üstünde yürümesi, sizin koltukta oturmanızdan çok daha dengeli. Sanki altınız da o koltuk canlanıp huylu bir katır olmuş da, siz de yaşamımızda ilk olarak, tırnaklarınızı da geçirerek koltuğunuzun dayanak yerlerine, düşmemek için, sanki katırın yelesine yapışmışsınız. Sizi o koltukta öyle ha düştü, ha düşecek durumda gördükçe, biz de yüreğimiz ağzımızda, korkular geçiriyoruz. Bu yürek çarpıntılarından kurtulmamız için en iyisi, sizin o tedirgin durumunuza, tehlikeli görüntünüze sırtımızı çevirip bakmamak. Ama elde mi? Bir insan, oturak yerine dikenler ya da iğneler batmış gibi koltuğunda acılar çekerek kıvranırken, ha düştü ha düşecek diye korkudan soğuk terler dökerken, böyle birine kim arkasını dönebilir? Altınızdaki koltuk geniş. Önünüzdeki masa büyük. Hele odanız sımsıcak, koskocaman. Peki, nedir derdiniz? Nedir bu tedirginliğiniz? Düşseniz bile, yere yumuşak halı serili olduğundan bir yeriniz acımaz. Ne oluyor size böyle? Sanki

çok derin bir uçuruma yuvarlanıp paramparça olacakmışsınız gibi, sizi öyle yuvalarından fırlamış fincan fincan gözlerle korkular içinde çırpındıkça, biz de gerçekten büyük bfr tehlike içinde olduğunuzu sanarak size acıyoruz.

Ay yapmayın, ne olur ...Bir o yana, bir bu yana, bir sağa, bir sola yalpalayıp durmayın... Oturun şu koltuğa! İyice yerleşin!
Oturduğunuz o koltukta rahat ettirebilmek için ne yapmalıyız, bilmem ki... Sizi koltuğunuzda ha düştü, ha düşecek korkuları İçinde gördüğümdenberi düşündüğüm işte bu: Koltukta oturan bir insan neden yuvarlanır?
Hah, bakınız, düşünürken düşünürken, şimdi birdenbire eskiden tanığı olduğum bir olayı hatırladım. Belki sizin koltuktan düşmemenize yarar diye, anlatayım.
Çok yıllar oldu. Bir yaz gecesi, bir açık- hava gazinosuna gitmiştim. Çok zengin programı olan gazino o gece çok kalabalıktı. Orkestra çalıyor, şarkılar söyleniyor, artistler türlü gösteriler yapıyorlardı. Birara gazino bahçesinin ortasındaki pistte bir akrobat, iki sandalyenin üstüne çıkarak, zor cambazlık numaraları yapmaya başladı. O sırada seyircilerden bir sarhoş müşteri boyuna konuşuyor, cambaza laf atıyor, yöresindekileri tedirgin ediyordu. Bir yabancı dilde konuştuğundan sarhoşun ne dediğini anlayamıyorduk ama, davranışlarından ortaya çıkıp cambazlık etmek istediği belli oluyordu. Laf atmakla yetinmedi, saldırıya da geçti. Cambazın numaralarını beğenmemişti. Kendisinin cambazdan çok daha iyi

numaralar yapabileceğini göstermek istiyordu. Sarhoş müşterinin sululuğu yüzünden gazinoda soğuk bir hava esmişti.
Lüks bir gazinoydu. Müşteriler de seçkin kişilerdi. İşte buyüzden garsonlar, o sulu sarhoşun kolundan tutup dışarı atmıyorlardı. Bir adam -gazinonun müdürü olacak- sarhoşu yatıştırmak için istediğini yapmasına seyircilerin izin vermelerini diledi. Bunun üzerine iki ayağının üzerinde bile zor duran sarhoş, masalara sandalyalara çarpa çarpa piste geldi. Ağzının kenarında bir cigara, ortadaki masaya çıkmaya çalıştı. Ama bitürlü masanın üstüne çıkamıyordu. Sarhoşun sallanıp yalpalayıp durması, seyircileri eğlendiriyordu.
Bir alay konusu bulan müşteriler sar- tün yüreklenen sarhoş, dört sandalye alıp masanın üstüne koydu. Tam bir sarhoş sarsaklığıyla önce masanın, sonra da masanın üstündeki sandalyaların üstüne çıktı, oturdu, cigarasını tüttürdü. Sarhoşun hiç beklenmeyen bu başarısını seyirciler daha çok alkışladılar, iyi işte, başardı, artık yatışsa da yerine gitse ya.. Sarhoş hiç yatışır mı! indi aşağıya. Kollarına üç sandalya taktı. O üç sandalyayla, masa üstündeki dört sandalyaya tırmanmaya çalıştı. Nasıl bir korkulu görüntüydü, anlatır gibi değil... Yukarı çıktı, ikidebir ayağı tökezliyordu. Ha düştü, ha düşecek... Gazinodaki kadınlar korkudan çığlıklar atıyorlardı. Birkaç kez, sarhoşun tepe üstü yere çakılmasına kıl payı kalmıştı. Tam düşecekken, sandalyalardan birinin ayağına, arkasına, bir yerine tutunup dengesini buluyor, düşmekten

kurtuluyordu. Yukarı tırmanıp çıkması kadar inmesi de bizler için heyecanlı oluyordu. Neyse indi... Artık bu tehlikeli numarasını bitirdi diye hepimiz alkışladık... Siz misiniz alkışlayan... Kollarına iki saldalya takmış, geldi. Yine ağzının kenarında cigara, İki kolunda birer sandalya tırmanmaya başladı. Önce masaya, sonra masanın üstündeki dört sandalyanın üstüne, sonra onun üstünde duran üç sandalyanın üstüne, kolundaki iki sandalyayı yerleştirip en üste çıktı, oturdu. Ama bütün bunlar, anlatıldığı kadar kolay, çabuk olmuyordu. Sarhoş, altı-yedi metre yükseklikteydi. Her sendeleyişinde kadınlar çığlık çığlığa bağrışıyorlardı.

Sarhoş, saldalyaya oturdu. Nerdeyse dudağını yakacak kadar içilmiş olan cigara izmaritini yere attı. Cebinden cigara paketini çıkardı. Ağzının kenarına cigarasını yerleştirdi. Cigarasını çakmağiyle yaktı. Bütün bunları yaparken birkaç kez düşme tehlikesi geçirdi, hepimizi korkuttu. Cigarasından birkaç soluk aldıktan sonra inmeye başladı. İnmesi bir zorluk, çıkması bir başka zorluk..'. Az kaldı yuvarlanacaktı, Neyse indi. Oh kurtulduk, demeye kalmadı; koluna bir sandalya daha takıp yeniden tırmanmaya davrandı. Bu kez, engel olunması için bağırıp çağıranlar oldu. Ama kimse sarhoşu tutamadı. O, kolunda sandalyayla bu kez bir maymun çevîkliğilye birden tırmanıp ta en üste çıktı, kolundaki san- dalyayı, altındakilerin üstüne yerleştirip üstüne oturdu, cigarasını tüttürdü. Sonra ayağa kalktı. Bir ayağını havaya kaldırıp tek ayağının üstünde durdu. Ama yine sallanıyordu. Öyle ki, onun

düşüşünü görmemek için kadın seyircilerden elleriyle yüzlerine kapatanlar vardı.
İşte o sırada... Hiç olacak şey değil. Sarhoş, iki elini sandalyanın arkalığına koyup ayaklarını havaya kaldırdı. Sandalyanın arkalığını tutmuş iki eli üstünde amuda kalkmıştı. O durumda bile fırtınada bir dal gibi sallanıyor, ama düşmüyordu. Üstelik, clgara da hâlâ ağzının kenarındaydı.
Ancak o zaman, bir sarhoş müşteriyi değil, büyük bir cambazı seyrettiğimizi anlayabildik.
Sayın bay! Sizin büyük ve ılık bir salonda, önünüzdeki kocaman masaya dirseklerinizi dayayarak oturduğunuz o rahat görünüşlü, yumuşak, geniş koltuktaki tedirginliğinizi, bi- türlü rahat oturamayıp kıvır kıvır kıvranmanızı, sanki derin bir uçuruma düşecekmişsiniz gibi korkular çektiğinizi görünce, yıllar önce bir gazinoda seyrettiğim, kendisine sarhoş müşteri süsü vermiş olan o usta cambazı hatırladım. O cambaz, masada üstüste duran dört katlı sandalyaların üstüne tırmanıyor, en tepedeki sandalyanın arkalığına tutunup amuda kalkıyor, yine düşmüyor da, siz neden geniş, sağlam koltuğunuzun içinde bitürlü rahat oturamıyorsunuz? «O cambaz da ondan...» diyeceksiniz. Sizin neyiniz eksik o cambazdan, demeyeceğim. Evet, o cambaz olduğu için de altı-yedi metre yükseklikteki sandalyanın üstünde amuda kalkıyor. Size, koltuğunuzun üstünde amuda kalkın diyen yok, koltuğunuzda rahat rahat oturun, altınıza dikenler batmış gibi kıpırdayıp durmayın, yeter diyoruz. Cambaz o denli yüksekte amuda kalkıp

düşmüyor da, siz neden geniş koltukta otururken düşme korkuları çekiyorsunuz? Bunu anlamak için cambazın neden düşmediğini bilmemiz gerekir. O cambaz düşmez bayım. Çünkü, üstünde amuda kalktığı bütün sandalyalar dengede duruyor. Cambazla, altındaki sandalyaların ağırlıkları, sandalyaların hem sağ, hem sol ayaklarına dengeli olarak dağılmış. Oysa hem sizin, hem üzerinde oturduğunuz koltuğun dengesi bozulmuş. Lütfen başınızı birazcık eğip, üzerinde oturduğunuz koltuğun ayaklarına bir baksanıza! Gördünüz mü koltuğun bir yanındaki ayakları var, öbür yanındaki ayakları yok. Nasıl? Düşersiniz bayım, düşersiniz, elbet düşersiniz. Sizin o geniş koltuğa yerleştirdiğiniz poponuz ne denli büyük olursa olsun, doğa yasalarına, toplum yasalarına karşı koyacak güçte değildir. Düşersiniz sayın bay! Hem de düşeceksiniz! Hiç olmazsa, neden düşeceğinizi, düşünce de neden düştüğünüzü anlamış olsaydınız... Sizden öncekiler de patır patır düştüler, ama ne yazık ki, neden düştüklerini bitürlü anlayamadılar. Siz de onlar gibi düşüvereceksiniz, yuvarlanarak düşeceksiniz!-

BENDE GÖRSÜN ASIM BEY

Bir ilçede, genç bir memur olarak ilk göreve başladığım dairenin, müdürü, Asım Bey adında, babacan, iyiyürekli, güleç yüzlü, dünyaya boşvermiş, çok görmüş geçirmiş görünüşlü yaşlıca biriydi. Memurların kimisi ona, yüzüne karşı, beyefendi der, kimisi de Asım Bey derdi, ama hepsi de arkasından «Bende görsün Asım Bey» diye ondan

sözediyordu. Bendegörsün lakabına kızıp kızmadığını bilmiyordum.
İlçelerdeki memurlar arasında, büyük kentlerde olduğu kadar üstlük, astlık ayırımı çok değildir. Küçük yerlerde herkes birbirini daha yakından tanıdığından üstler, astlarına tepeden bakıp pek öyle kasılmazlar.
Genellikle cumartesi gecelen, yarı kumar
hane, yarı meyhane olan Şehir Kulübüne gidiyorduk. Bir akşam Şehir Kulübü'ndeydik. İçki sofrasında, bizim kısmın şefiyle iki de eski memur vardı. Söz bende görsün Asım Bey'- den açılınca, şefe, neden bizim müdüre Bendegörsün denildiğini sordum. Bilmem gereken, herkesin bildiği bişeyi bilmiyormuşum gibi, sofradakiler benim soruma şaştılar.
Şef,
— Onu sen Asım Bey'in kendi ağzından dinlemelisin... dedi.
Memur arkadaşlardan biri de,
— O olayı kimse onun kadar tatlı anlatamaz... dedi.
Asım Bey'in bir büyük kentte çok önemli bir görevi varken, o kentte durmak istemeyip kendi isteğiyle bu küçük, kıyı ilçedeki bir küçük dairenin müdürlüğüne geldiğini anlatıp o konuyu kapadılar.

İlk memurluğum olan o dairedeki görevime başlayalı bir yıl oluyordu. Bir kızla evlenmek üzereydim. Kızın ailesi, nişanı, nikâhı, düğünü hep bir arada yapmak istiyordu. Oralarda bir kızla bir erkeğin arkadaşlığı çok kınandığından, ben evleneceğim kızla arkadaşlık edememiş, onu yakından tanıyamamıştım.

Bigün dairede bir yazıyı imzalatmak için müdürün odasındaydım. Bendegörsün Asım Bey, masasına koyduğum kâğıttan başını kaldırmadan.

— Evleniyormuşsunuz diye duydum, öyle mi? dedi.

Ben bir küçük memurdum. Müdürle de o kadar az karşılaşıyorduk ki, böyleyken benim evleneceğimi duymuş olmasına, benimle ilgilenmesine şaştım.

— Daha kesin değil müdür bey, ama düşünüyorum... dedim.

Gözlük camlarının üstünden bana bakarak,

— Kız kimin nesi? diye sordu.

— Tanımazsınız efendim, dedim, buralı bir ailenin kızı.

Gözlüğünü çıkardı, önce bir «Yaa...» dedikten sonra ekledi:

— Bu akşam vaktin varsa yemeği birlikte yiyelim.

iltifc ma teşekkür ettim,

— 'edersin z, dedim.

Rica ederim, dedi, akşam Şehir Kulubünde buluşalım.

Akşam Şehir Kulübü'nde buluştuk. Kalabalıktan uzak, salonun köşesinde bir masa seçti.

— Rakı içeriz, değil mi? dedi.

— Evet, dedim.

Bendegörsün Asım Bey'i tanıyan garson mezelerle donattı. İçmeye başladık. Asım Bey,

— Uzaktan seni izliyorum, iyi bir delikanlıya benziyorsun, dedi.

Dilimin döndüğünce, iltifatına lâyık olmaya çalıştığımı söyledim.

— Bana neden Bendegörsün Asım Bey dediklerini biliyorsun, değil mi? diye sordu.

—

Bilmiyorum, dedim.

— Gerçekten bilmiyor musun, yoksa alınmayayım diye bilmezden mi geliyorsun?

— Gerçekten bilmiyorum efendim.

— Öyleyse anlatayım da dinle… Ama önce sen anlat. Evleneceğin kız nasıl bişey?

Cevabı verilmeyecek bir soruydu bu. Ben susunca.

— Oldukça sıkıntı çeken bir ailenin kızıymış? dedi.

— Evet, dedim, ben küçük bir memurum…

Sözümü kesip,

— Gözü yükseklerde olmasın diye düşündün, dedi.

— Evet, dedim.

— Sende olanla yetinsin, dedin.

— Evet efendim.

— Gözü açılmamış olsun, dedin.

— Evet efendim.

Bikaç kez pek şaşmış gibi «Allah allah…» dedikten sonra,

— Tıpkı bir zamanlar benim düşündüğüm gibi… Yalnız aramızda bir fark var; ben oldukça geç evlenmiştim, sen erken davranıyorsun. Çok iyi… dedi.

Boşalan kadehlerimizi doldurdu.

— Hadi bakalım, mutluluğunuz için. Bak, şimdi sana vereceğim öğüt, kulağına küpe olsun. Alacağın kız babasının evinde hangi cins, kaç paralık çorap giyiyorsa, babasının evinden senin evine nasıl bir çorapla gelmişse, sende ona öyle çorap al. Sakın değiştirme. Aman bende görsün, memnun olsun diye sakın daha iyisini, daha pahalısını alma… Sonra benim gibi yanarsın.

Ne demek istediğini anlamamıştım ama, müdürün karşısındaki küçük memur alışkanlığıyla,

— Başüstüne efendim, dedim.

— Biliyorum, sen şimdi içinden «Ne münasebet!» dersin. «Ne diye karıma daha iyi çorap almayayım» dersin. Sakın haaa, alma! Bir çorap deyip geçme oğlum, herşey çoraplan başlıyor çünkü. Çorap derken iskarpin, iskarpin derken eşarp... Eşarp derken bluz... bir de bakıyorsun, karı elden gitmiş. Yaaaa! Ben de küçük bir memurdum, böyle senin gibi gencecik... Ama ben, dargelirli aylığımla kendime güvenip de evlenmedim, karımı mutlu edemem diye yıllarca bekâr kaldım. Eh, yıllar geçti aradan, yükseldim, aylığım arttı. Bir de küçük apartman dairesi satın aldım, kendime göre döşedim. Yaşım da oldu otuz sekiz, o kadar çok Kız, kadın varmış ki... Şaştım huyda... Kimisi liseyi bitirmiş, kimisi üniversite gece de bizde misafir kalsın, diyor.

Sıra geldi evlenmeye...O zamana kadar bilmezdim, meğer evlenmek için koca bekleyen teyi ...İstersen okumamış ya da az okumuş ev kızı al. Sarışını, esmeri, beyazı, kumralı... Şişmanı, zayıfı, balıketiisi, tombulu, tombulcası... İçlerinde zengini de, zenginceleri de vardı. Hatta birinin sekiz daireli bir apartmanı bile vardı. Neyse uzatmayalım... Hele doldur kadehlerimizi... Mutluluğun içini! insan bir konuyla ilgilenmeyince, o konuyla ilgilenenleri bilemiyor. Ben de bu kadar çok kızın evlenmek için beklediğini, ancak evlenmeye karar verdiğim zaman anlayıp şaştım. O zamanki kafamla şöyle düşündüm: öyle bir kız alayım ki, yoksulca olsun,

bende olanla yetinsin, gözü yükseklerde olmasın, herşeyi bende bulsun, bende görsün, gözü açılmamış olsun… Böylesini bulursam, gözü dışarda olmaz, bana bağlı olur diye düşündüm. Benimle evlenmeye istekli onca kız içinden arayıp tarayıp, Sabiha adında, böyle birini seçtim. Yaşı yirmi bir. Ortaokulu bitirebilmiş. Öyle albenili, çarpıcı güzel değil, ama çirkin de sayılmaz, yüzüne bakılır, akça pakça… Biz bununla evlendik. Çeyiz meyiz de getirmedi. Buna daha çok sevindim. «Sana şunu alayım Sabiha» diyorum. «Benim herşeyim var» diyor. «Yahu etme, Sabiha, bak, bunu alayım sana …«istememe,» diyor, bir mendil, bir çorap bile aldırmıyor. «Benim öyle giyimde kuşamda gözüm yoktur; insanlık giyimle kuşamla değil» diyor… işte kadın diye ben böyle- sine derim. Ben artık mutluluktan uçacağım. Sabiha öyle ruj, rimel bilmez. Ojeymiş, Losyonmuş, pudraymış, onları da bilmez. Böyle bişey almaya kalksam, «Neden erkekler kendileri boyanıp süslenmiyor da, kadınlar makyaj yapıyor; demek, erkekler kadınları süslü bebek olarak görmek istiyor» diye öyle akıllı akıllı konuşuyor ki, şaşar kalırsın… Hele incik boncuktan, küpeden kolyeden, yüzükten, bilezikten hiç hoşlanmaz. «Ben yamyam mıyım?» der, küpe filan takmaz. Öyle pek okumamış ama okumuş yazmışlara taş çıkartır, sağduyusu var. Evet, bunca yıl bekâr bekledim, bekledim, ama en sonunda işte turnayı gözünden vurdum.

Altı ay kadar böyle geçti. Bigün onunla sokaktayız. Hiç olmazsa karıma bir çorap olsun alayım, şöyle iyi, pahalı,

incecik bir çorap olsun, dedim. Yine istemem diye tutturdu. «Benim iki çift çorabım var» diyor. Yahu
iki çift çorap da çorap var mı sayılır. Benim bile, erkekken, sekiz-on çift çorabım var... Sabiha'nın ayağındaki çorap da, en ucuzundan, kalın, koyu renk bişey... «Sabihacığım, yavrum, bak bacakların çok güzel... Şu çoraptan alayım sana...» Neyse, ben buna en pahalısından, incecik, ten rengi iki çift çorap aldım. Almamı istemedi ama, bir görsen, aldım diye de teşekkür teşekkür üstüne... Eh o sevindi diye ben de daha çok sevindim. Gel- gelelim, aradan bir ay geçti, ikiay geçti, yeni aldığım çorapları bitürlü giymiyor. Sanki atla deve almışım gibi, «Yeni aldığım çorapları giy!» de diyemiyorum. Kendikendime, herhalde böyle çoraba alışmamıştır da ondan, diyorum. Sonunda bigün,

— Neden yeni çoraplarını giymiyorsun Sabiha? dedim.

— Giyeceğim, giyeceğim ama... dedi, sözün sonunu getirmedi.

Ben üsteleyince söyledi, iki çift ayakkabısı varmış, biri hergünlükmüş, öbürü yabanlıkmış. Ama ikisi de iyi değilmiş. Yeni aldığım o incecik, ten rengi çorapla o eski ayakkabılar giyilemezmiş, uygun düşmezmiş.

— Öyle söylesene Sabihacığım, hemen çorabına uyan bir ayakkabı alalım.

İstemez falan diye mırın kırın etti ama, hemen o gün götürüp, kadın ayakkabıcılarının en büyüğünden Sabiha'ya en pahalı olan bir çift iskarpin aldım.’ Bir tanıdığımıza ziyarete gideceğimiz bigün, bitek gün. İşte o iskarpinle yeni

çorabı giydi, bir daha giymedi. Nedenini sordum, utana sıkıla,

— Elbiselerim, yeni ayakkabımla çorabıma uymuyor da ondan... dedi.

Haa, anlaşıldı.

— Elbet hakkın var Sabiha'cığım.

Hemen o gün buna en iyisinden hazır bir takım elbise aldım, ayrıca bir elbiselik te çok güzel bir kumaş... Kumaşı da terziye verdik.

Elbise yeni, iskarpin yeni, çorap yeni... Benim Sabiha bir oldu, bir oldu. Ama yine her zaman yenilerini giymiyor. Nedenmiş?

— Herşeyin yaraşığı var şekerim, dedi, bu eski bluzla olmuyor ki...

Doğru Sabiha'ya biriki de bluz aldık. Bu kez,

— Eşarp, dedi, bu güzel takımıma uyan eşarp olmalı ki...

— İstediğin eşarp olsun Sabiha...

Eşarpları da alınca, artık herşey tamam ya; Sabiha'da bir cansıkıntısı, bir cansıkın- tısı...

— Neyin var Sabihacı'ğım?

— Vallahi söylemeye utanıyorum şekerim. Ben istemeden sen bana herşen aldın... Yalnız... Nasıl söyliyeyim, bilmem ki... Dışı seni, içi beni yakar, derler ya. işte ben öyle oldum. İççamaşırlarım, üstümdekilere hiç uymuyor.

— Üzüntün bundan mıydı Sabiha'cığım.. Hay Allah, söylesene canım...

Bunca kadının kızın içinde ben neden Sa- biha'yı seçip de aldım, herşeyi bende görsün, gözü başkalarında olmasın diye...

Hemen o gün işten çıkınca, Sabiha'cığımla doğru mağazalara ...Belki bilirsin, belki bilmezsin; kadın iççamaşırı deyip de geçme haaa... Sabahlığı varmış, geceliği varmış, kombinezonu, kilotu, şusu busu, korsesi, süt- yeni... Allah allah... Yahu, bu benim Sabiha eskiden sütyen kullanmazdı. Ama şimdi o elbisenin, o çamaşırın içinde göğüsleri sutyensiz durmaz, hakkı var... Bunları almakla iş bitmiyor etbet. Çünkü aldığın eskiyor. Haydi yenisini alıyoruz. Yenisini almakla iş bitiyor mu? Modası geçiyor. Haydi yeni moda olanını alıyoruz. Öyle ya, ben bu Sahiba'yı neden kendime eş diye seçtim, onca kızın, kadının içinden? Bende görsün diye... Elbet alacağım.

Bir akşam Sabiha,

— Benim bişey istediğim yok şekerim, hep sen istiyorsun diye giyinip kuşanıyorum, ama bu saçlarım, giyinip kuşanmada uymuyor... deyince şaşırıp kaldım. Yahu, kadına saç alacak değiliz ya...

— Peki, ne olacak Sabiha?

— Her kadın berbere gidiyor... dedi.

Benim Sabiha, kadın berberine gitmeye
de başladı. Ama doğrusu, beni de çok düşünüyor. Sık sık,

— Ben öyle her kadın gibi, iki-üç günde bir berbere gitmiyorum ki..; Haftada, on günde bir... diyor.

Herşeyin yaraşığı değil mi? Bunca giyim kuşam, eh elbet oje de ister, ruj da ister, derken rimel de, pudra da, şu da,

bu da... Ne dedik biz baştan; kadın bende görsün, dedik.. Gel zaman git zaman, Sabiha'yı bir kara kara düşüncedir aldı.

— Nedir Sabiha’cığım, senin bir derdini var?

Sabiha,

— Şekerim, dedi, biliyorsun ki, ben senden bişey istememiştim. Sen bana herşeyi zorlayarak aldın.

Doğru, Sabiha’nın daha başta çorap mo- rap istediği yoktu benden, ben zorlaya zorlaya aldım.

— Eksik olma bana herşeyi aldın ...

— Peki, şimdi neyin eksik Sabiha’cığım?

— Çok şükür bişeyim eksik değil ama şu benim giyinip kuşanmama bak, bir de evimizin eskipüskü eşyasına bak... Bu giyim- kuşamla, bu eski eşya arasında oturmak hiç uygun düşmüyor.

Siz söyleyin haklı değil mi? Hadi içelim efendim... Mutluluğunuza!... Evin eşyasın» yenilemek kolay iş değil. Ama ne yapacaksın, Sabiha her ne görecekse bende görecek... Önce koltuk takımını değiştirdik. Onları değiştirince, onlara uygun perde almak gerekti. Koltuklarla perdeler, eski yemek masasına uymadı, ister istemez, onlara uygun düşsün diye yeni bir yemek takımı aldık. Yemek takımıyla iş bitiyor mu? İşte böyle evin bütün eşyasını değiştirdik.

— Şekerim, bu eşyanın bir eksikliği var...

— Nedir?

— Televizyon da ister, yoksa eksik kalıyor. Vallahi ben

istemiyorum ama, uygunu bu...
Babasının evinde radyo bile olmayan Sabiha, haklı olarak, evin eşyası eksik kalmasın diye televizyon istiyordu. Eh, bir kadın nerde görür: kocasının evinde... Televizyonu da aldım... Aradan uzun zaman geçmedi, Sabihacığım yine üzgün... Nedir, neyin var? Efendim, kadın haklı... Diyor ki, giyimi kuşamı, eşyası, herşeyi yerinde... iyi ama, güzelim eşya, bu giyim kuşamlı kadın, bu kıyı mahalledeki bu eski, bu küçük eve hiç yaraşıyor mu? Her şeyin bir yaraşığı var... Yoksa onun bişey istediği yok, ama yeni, güzel eşya, kendine uygun ev istiyor.
Daha iyi bir semtte pahalı bir apartman dairesine eşyalarımız uygun düşmedi. Herşeyin bir yaraşığı var... Eskilerini satıp yeni eşya aldık. Eşyayı, oturduğumuz eve uygun alamamışız. Giderimiz arttıkça, geçim zorluğu da başladı. İyi ki, terfi ediyorum da aylığım yükseliyor. Eskiden biriktirdiğim parayla yeni aldığımız eşyamıza uygun iyi bir apartman dairesi satın aldık. Herşeyi bende görsün istediğimden, elbet aportıman tapusunu Sabiha'nın üstüne yaptım.

Sabiha'da yine bir surat, bir surat... Sabiha mı dedim, aman efendim, herşeyin bir yaraşığı, bir uygunu var, öyle değil mi? Bu giyim kuşum, bu süspüs, bu eşya, bu ev... Herşey değişir de Sabiha’n.n adı değişmez mi? Benim Sabiha, oldu Sabiş... Sabiş aşağı, Sabiş yukarı...
— Sabiş, yine ne üzüntün var canım...
Sabiş'in bişey istediği yokmuş ama, onaltı daireli bu apartımanda oturanların bizden başka hepsinin özel

arabaları varmış. Neden? Böyle bir yerde oturmanın da bir yaraşığı, bir gereği, bir uygunu varmış... Adaba olmayınca ev de, eşya da, giyimkuşam da eksik kalırmış.
Haklı olmasına haklı, ama ben artık dayanamadım,

— Ulan Sabiş, suç senin değil benim! diye bağırdım, hani sana o ilk çorabı almıştım ya, hani o İnce, pahalı çorabı... Hay ellerim kırılsaydı tía alamaz olaydım... Ulan, o fitilli kara kalın çoraplar senin neyine yetmez? Senin dünyadan haberin mi vardı?

Neye yarar, iş işten geçmiş artık... Bikez o güzel, ten rengi, ince çorabı almıştım. Çoraba uygun ayakkabı, ayakkabıya uygun entari, entariye uyun manto... Derken derken, özel arabaya kadar geldik. Hadi içelim efendim... Sağlığınıza! Sizin de... Derken... Eh, biz bu Sabiha'yı yani uygun yeni adıyla Sabiş'I, neden bunca kadının kızın içinden seçip aldık herşeyi bende görsün diye... Şimdi arabayı da alacağız. Birikmiş biraz param vardı. Eplyce de borca girdim, arabayı aldım. Arabayla bitiyor mu? Özel arabaya uygun, Sabiş'e deri eldiven... Spor kılık.
Tek bende görsün, gözü başkasında olmasın diye ne isterse alıyorum, ama borç gırtlağa geldi dayandı...
Sabiş'in suratından düşen bin parça oluyor. Ne alsam, mutlu değil yine...

— Neyin var Sabiş'ciğim? diyorum.

— Herşeyin yaraşığı, herşeyin uygunu... diyor.

Peki ama, yaraşığı dediği ne? Anlayabilirsen anla...
Bira içemeyen Sabiş, herşeyin yaraşığı diyerek, oturduğumuz çevrenin yaraşığı olarak içkiye de başladı;

viski, rakı, konyak, ne olsa… Fosur fosur cigara İçiyor, hem de filitreli kaçak amerikan cigarası…

— İçmek istediğimden değil, diyor, ama içki içince, içkinin yaraşığı…

Derken, konken, bezik daha adlarını bilmediğim bilmem ne kumarları…

Sabiş'in suçu yok, eşeklik bende ki, kadına zorla ince, ipekli, pahalı çorabı aldım…

Herşeye razıyım, tek mutlu olsun, tek bende görsün herşeyi…

— Neden üzgünsün Sabiş’ciğim?..

— Herşeyin bir uygunu bir yaraşığı var…

Derken oğlum… İçelim hadi. Başarılarınız için… Afiyet olsun… Bizim eve gelenler gidenler çoğalmaya başladı. Partiler veriyor Sabiş, çaylar veriyor… Ama mutlu değil.

— Sabişçiğim derdin ne?

— Herşeyin bir yaraşığı olmalı öyle değil mi?

Anlıyorum, ne demek istediğini ama, anlamazdan geliyorum, Çünkü, Sabiş’in hayatında herşey birbirine uygun, yaraşmış, evi, eşyası, giyimi, süsü, arkadaşları, çevresi, yaşayışı, arabası… Yalnız uygun olmayan yaraşık olmayan birşey var; o da ben… Sabiş’in yaşayışına para yetiştirmek için ben… Sabiş’in yaşayışına para yetiştirmek için ben eskisinden de beter olmuşum. Evimizin semtine yakışmıyorum, eve yakışmıyorum, eşyaya yakışmıyorum, komşulara, arabaya, konuklara, hepsinden önemlisi eskiden Sabiha olan Sabiş'e yakışmıyorum… Fitilli kara kalın

çorabını değiştirdikten sonra, uygunu olsun, yaraşığı olsun diye değiştire değiştire, şimdi de beni değiştirecek... Yahu işe bak sen. Bende görsün, aman bende görsün derken, şu başıma gelenlere bak...
Ben istediğim kadar anlamazdan geleyim, neye yarar... Sabiş, boşanma dâvası açtı... Eh, zorla güzellik olmaz ya, boşandık. Boşanmakla bitiyor mu? Ev onun üstüne, eşya onun, araba onun... Üstelik adım da çıktı Bendegörsün Asım Bey'e...
İşte böyle evlât... Ben de herşeyi bırakıp, bu ilçeye geldim kendi isteğimle... Yahu, bende görsün, aman Sabiha'cığım bende görsün derken, Sabiş benden başka herkeste gördü... Hay ellerim kırılaydı da o çorabı olamaz olsaydım. Şimdi söyle bakayım, alacağın kız nasıl çorap giyiyor?
Evlenmek istediğim kızı, o da başkalarının yanında, ancak üç kez görmüştüm. Bendegörsün Asım Bey böyle sorunca, kızın karşımda oturuşu gözümün önüne geldi. Bacaklarında, kalın en ucuzundan, koyu pembe renkli çorap vardı. Ama Asım Bey'in sorusuna,

— Hatırlamıyorum, dedim.
Bendegörsün Asım Bey,
— Benden sana baba öğütü oğlum, dedi, sen sen ol, aman bende görsün diye, sakın
bişey alma. Herşey o çorapla başlıyor. Hadi içelim efendim... Mutluluğumuza!... Ya işte böyle, bende görsün; bende görsün derken... Karı benden başka herkeste gördü...

Bendegörsün Asım Bey böyle söylerken, sanki geçmişinden acı bir olayı değil de, gülünçlü bir anısını anlatır gibi, tatlı tatlı gülüyordu.

ANNNN-LA BE ARTIK

Bir Şevki usta vardı. Usta denilince aklınıza hangi nitelikler, ortamlar, üstünlükler gelirse, hepsi bu Şevki usta'da toplanmıştı. Akyürekli, iyiliksever, arkadaş canlısı, herkesin yardımına koşar, hem de işinin eri bir ustaydı. Her makinenin, her motorun dilinden anlardı. Tornacılık, tesviyecilik, elektrikçilik, kaynakçılık, demircilik, kalıpçılık, modelcilik, bu gibi bütün işlerin üstesinden gelirdi. Onun ne yaman bir usta olduğunu anlatmak için derlerdi ki, hiç tanıyıp bilmediği bir makineyi şöyle bir uzaktan çalışırken görsün, hele bir de incelesin, hemen o makinenin tıpkısını yapabilir. Bozulan radyo, televizyon, radyo makinesinden, araba moturuna, elektrik süpürgesinden gemi kazanma dek, bozulan herbişeyi onarırdı. Hastanelerden birinde bir ince aygıt bozulmuş, kimseler onaramamış, sonunda Şevki Usta onarmıştı.
Günlerden bigün Şevki Usta'nın işliğine, kendi yaşıtı görünen, saçları dökülmüş, zayıf, kırtıpil kılıklı biri geldi. Tornacı olduğunu, işsiz kaldığını. Şevki Usta’nın övgülerini, ününü, iyilikseverliğini duyup yardım dilemeye geldiğini bildirdi.
Bir yaşlı işçinin işsiz kalmasına gönlü elvermeyen Şevki Usta,

– Hay hay, dedi, bu işlikte üç kişi çalışıyoruz. Elbet senin gibi bir eski ustaya da yerimiz bulunur. Gel buyur; giy şu tulumu da hemen çalışmaya başla.

Yeni gelenin adı Ahmet'ti. Şevki Usta, yaşına başına bakarak, ona, Ahmet Usta diyordu. Şevki Usta, oldum olasıya terbiyeli, saygılı, kimsenin gönlünü kırmayan bir adamdı.

Ahmet Usta,

– Sağol Şevki Usta! dedikten sonra, es

ki giysisinin üstüne, duvardaki çivide asılı duran iş tulumunu giymek için, işliğin gerisine doğru giderken bir gürültüdür koptu, şangır şungur bişeyler devrildi.

Şevki Usta,

– Ne oldu Ahmet Usta? diye sordu.

Ahmet Usta,

– Ne olduğunu anlayamadım Ustacığım, langıırrt dedi, fıçı devrildi... dedi.

Gres yağı dolu koça fıçı, üstündekilerle birlikte devrilmişti. işe yeni aldığı ustanın moralini bozmak istemeyen Şevki Usta,

– Aldırma, önemi yok. Çıraklar kaldırır,.. dedi.

Ahmet Usta,

– Bilerek yapmadım, dedi.

Şevki Usta da,

– Elbet bilerek yapmadın. Boşver... dedi.

Az sonra Şevki Usta,

– Şalteri açın. dedi.

Ahmet Usta, çıraktan önce elini şaltere uzatmasıyla bir şangırtı şungurtu kopunca, Şevki Usta,

— Yine ne oldu yahu? diye sordu.

Ahmet Usta,

— Tam şalteri açacakken, elimi uzattım, raftaki koca çivi sandığı langııırrrt dedi, düştü Ustacığım, nasıl oldu hiç anlamadım... dedi.

Şevki Usta,

— Sen zahmet etme Ahmet Uusta, bırak çocuklar toplasın... dedi.

Ahmet Usta,

— Vallahi isteyerek yapmadım, dedi.

Şevki Usta,

— Elbette canım, kim isteyerek bişey devirir... Üzülme! dedi.

Ahmet Usta, yerden çivileri toplayan çıraklara yardım ederken, büyük bir gürültüyle tezgâh devrildi.

Yavaş yavaş canı sıkılmaya başlayan Şevki Usta,

— Ne oldu yahu? diye seslendi,

Ahmet Usta,

— Birden nasıl olduysa langııırrrrt dedi devrildi tezgâh, vallahi nasıl oldu anlamadım... dedi.

Şevki Usta,

— Zarar yok Ahmet Usta, sağlık olsun... diye kazanın üzerinde durmak istemediyse de, Ahmet Usta,

— Vallahi, billahi isteyerek yapmadım... dedi.

Şevki Usta,

— Canım, elbette... dedi.

O gün akşama dek, Ahmet Usta iki kez ayaklı merdiveni, bir kez tergâhı devirdi, çivi sandığını, boya kutularını düşürdü, üzerine bastığı çay bardaklarını, bir makine parçasını kırdı. Ahmet Usta'nın elini attığı yerden bir şangırtı şungurtu, adımını attığı yerden bir gürültü patırtı geliyordu. Onu tanıyanlar, Şevki Usta'nın yanına aldığını duyunca,

— Haaaa, şu kıçıyla dağ deviren Ahmet Usta mı! diyorlardı. Ahmet Usta öyle bir adamdı ki, eline aldığını yere düşürüyor, yere düşürdüğünü almak için eğilirken kıçını başka bir. şeye çarpıp kırıyor, kıçını çekerken başını bir yere çarpıyor, kıracak, çevresinde hiçbişey bulamasa, durduğu yerde ayakları birbirine dolanıp yere yıkılıyordu. Ertesi gün, daha ertesi günler de Ahmet Usta, Şevki Usta'nın işliğinde epiyce şey döktü, düşürdü, kırdı, duvarladı. Şevki Usta. Ahmet Usta'nın her kırıp döküşünden sonra, alınmasın diye,

— Sağlık olsun ...İş ki gönüller kırılmasın... Kaza, mala gelsin, insana gelmesin... gibi avutucu sözler söylüyordu. Kırıla döküle, düşe parçalana, artık işlikte kırılıp dökülecek pek bişey kalmamıştı ama, yeryüzünün en sakar adamı olan Ahmet Usta, sakarlıkta öyle becerikliydi ki, ne yapıp edip yine de devirecek, kırıp düşürecek bişey buluyor, hiçbişey bulamasa, elini, kolunu, daha olmazsa kafasını oraya buraya çarpıp yine bir gürültü, patırdı çıkarıyordu. Yuvarlanmadan merdiven inip çıktığı hiç olmamıştı. İşlikte kopan her şangırtı şungurtu, her gürültü patırtıdan sonra, gittikçe canı sıkılmaya başlayan Şevki Usta'nın,

— Yine ne oldu yahu? sorusuna, Ahmet Usta hep o

kalıplaşmış aynı sözü tekrarlıyordu:

— Langııırrrt dedi yuvarlandı Usta'cığım, nasıl oldu anlayamadım.

Şevki Usta, üzülmesin diye avutucu bir söz söyleyince de,

— Vallahi isteyerek yapmadım… Billahi bilerek yapmadım… diyordu.

Şevki Usta’nın ençok kızdığı da. bu isteyerek, bilerek yapmadım, sözüydü.

Her şangırtı şungurtu, her gürültü patırtı duyuşta, Şevki Usta sinirden başını iki yanına bikaç kez sallıyor, cıkcık sesleri çıkarıyor, ama öyle İyiyürekli bir adamdı ki, kendisine bunca zarar veren Ahmet Usta’yı bitür- lü işten çıkaramadığı gibi, ona sert bir söz söylemeye de dili varmıyordu. Verdiği büyük zararı artık anlasın da, Ahmet Usta kendiliğinden çekip gitsin diye bekliyordu.

Ahmet Usta’nın bu işliğe gelişinin üzerinden bir aya yakın zaman geçmişti. Büyük bir hastanenin ameliyathanesindeki çok değerli bir aygıt bozulmuştu. Bunu onarsa onarsa, ancak Şevki Usta onarabilirdi. Elekrikle işleyen o aygıtı işliğe getirmişlerdi. Şevki Usta, uzman bir hekimin bir hastayı inceden İnceye muayene etmesi gibi, aygıtı uzun uzun muayene etti. Bozukluğun nerde olduğunu anladı. Evet, onarabilirdi. Bozuk aygıtı getirenler, bu habere çok sevinmişlerdi. Şevki Usta, bu onarım için her ne istese vereceklerdi. Şevki Usta da sevindi. Çünkü bu işten alacağı parayla, sakar Ahmet Usta'nın kırıp döküp, düşürüp yıkıp, devirip atıp verdiği zararları kapatabilirdi. Böyleyken, Ahmet Usta’ya güvenemediğinden,

—

Yapamam! dedi.
— Aman Usta’cığım… diye yalvarıp yakardılar.
İyi ama, sakar Ahmet Usta, ya bu aygıtı devirir, bir parçasını kırarsa… Onun için Ahmet Usta'ya, yalvarır bir sesle,
Aman Ahmet Usta’cığım, gözünü seveyim Ahmet Ustacığım, sakın şu aygıta yaklaşma, yakınlarından dolaşma! Uzağından, geç! Bunun bir yerini bozar, bir yanını kırarsak, artık ömür boyu ödeyemeyiz… dedi.

Ahmet Usta rahatlıkla,
— Olur. Usta’cığım, sen hiç meraklanma Usta’cığım… dedi.
Ahmet Uusta'nın verdiği bu söz üzerine, Şevki Usta da aygıtı onarmaya sözverdi. İki hafta sonra aygıtı onarıp geri verecekti. Hemen işe giriştiler. Daha aradan on dakika bile geçmemişti ki, yine bir şangırtı şungurtu koptu. Aygıtın üstünden bir bölüm yere yuvarlanmıştı. Kızgınlıktan bıyıklarını dişlerinin arasında çiğneyen Şevki Usta,
— Yine ne oldu be Ahmet Usta? diye sordu.
Ahmet Usta da her zamanki soğukkan-
— Yanına yaklaşma, dedin, ben de aygıtın uzağından geçerken aygıtın kordonu ayaklarıma dolandı. Ben yere düşünce o parça da langııırrrt dedi yuvarlandı. Vallahi nasıl oldu, hiç anlamadım be Ustacığım… dedi.
Sinirden tirtir titreyen Şevki Usta,
— Peki, peki… dedi.
Ahmet Usta yine her zamanki gibi,
— Vallahi, billahi bilerek, isteyerek yapmadım… dedi.
Patlamamak için kendini zor tutan Şevki Usta,

– Yok bir de isteyerek, bilerek mi yapacaktın? diye ilk olarak ona bağırdı.

Demeye kalmadı, bir gürültü daha kop
tu. Yumruklarını dişlerinin arasinda ezen Şevki Usta,

– Ne oldu yine? diye bağırdı.

Ahmet Usta, yine her zamanki gevşekliğiyle,

– Vallahi anlamadım be Usta'cığım, langııırrrt dedi yuvarlandı, nasıl oldu hiç anlamadım… dedi.

Şevki Usta nerdeyse başını duvarlara çarpacaktı.

– Ahmet Usta, sen otur, oturduğun yerde dur öylece… Sakın yerinden hiç kıpırdama… diye yalvardı.

Nerdeyse ağlayacaktı. Aygıtın üzerinde çalışıyordu ama, aklı hep kopacak gürültüdeydi. Şimdi yine bişey şangır şungur devrilecek diye bekliyordu. Evet, çok beklemedi. Yine bir şangırtı kopmuştu. Şevki Usta'nın ciğerlerinin ta derinliklerinden fışkıran bir basınç, ıslık gibi dişlerinin arasından fırladı:

– Yine ne oldu be Ahmet Usta?

Ahmet Usta, hiç yitirmediği her zamanki soğukkanlılığıyla, o kalıp sözünü tekrarladı:

– Lannn gıııırrrt dedi yuvarlandı, nasıl oldu hiç anlamadım be Ustacığım…

Şevki Usta, uzun süre Ahmet Usta'nın yüzüne baktı, baktı, baktı… Sonra kendi başını yumruklayarak, sıktığı dişlerinin arasından,

Annnn-la be artık Ahmet Usta, annn-la be artık! diye bağırırken olduğu yere yığılıp kaldı.

İLLEDE ZENGİN EVİN GÖLGESİ OLACAK

Komşusunun oğlu Bilâl'ın Almanya'ya işçi olarak gideceğini duyunca, Mustuva emmi,

— Çığırın onu bana, telessin gelsin! dedi.

Mustuva emmi, seksenini aşkındı. Köyün en yaşlısıydı. Bütün oralarda Deli Mustuva diye ünlüydü.

Bilâl soluk soluğa geldi.

— Beni çağırmışsın Mustuva emmi, dedi.

— He ya, seni çığırdım… Almanya'ya gidiciymişsin, he mi? dedi.

— Öyle oldu Mustuva emmi.

Eyi. Eyi olmasına eyi de, yaban illerde gözünü, kulağını açacaksın. Çünkü neden, oralarda anası belli, babası yüzelli insanlar çoktur Bizim bura insanlarına benzemez onlar. Alamanya'ya giderkene sana biriki öğüt vereyim, dedim. Sen benim canbirlik arkadaşımın torunusun. Senin dedenle birlikte askerden kaçtık. Biz bu köyden seferberlikte kırk kişi asgere gittiydik. Altımız sağ döndük, gerimiz şehit düştü. Sağ kalan biz altımız da, beş yıl askerlikten sonra kaçtıydık. Askerlikten kaçmasaydık, biz de şehitlik şerbetini içecekmişiz kısmetimiz yokmuş. Zati ben kısmetsizin biriyim, şehitlik şerbetini bile içemedim. Yaa. bubanla biz askerden kaçtık, geldik köye… Sonra buban öldü, ben sürünüyorum işte… Şimdi sen Alamanya'ya neden gidiyorsun?

— İşçiliğe Mustuva emmi.

— Ulan, elbet işçiliğe. Koca Alaman içine banka açmaya gidecek değildin ya… Benim sorduğum o değil… Neden

işçilik için Al- nim sorduğum o değil... Neden işçilik için Ala- manya'ya gidiyorsun?

— E buralarda iş çok Mustuva emmi, gidip oralarda bikaç kuruş kazanırım da...

— Hah, işte benim demem de o... Şimdi kulağını aç, beni dinle. Bak oğlum Bilâl yaban illerde zengin olmak kolaydır; yeter ki yolunu bulasın ve yolunu bilesin. Sen benim canbirlik asker kaçaklığı arkadaşımın oğlu olduğundan, ben şimdi yaban illerde zengin olmanın yolunu göstereceğim. Öğütlerimi eyi dinle.

— Aman nedir yolu Mustuva emmi, can- kuğıyla seni dilemekteyim.

— Aferim... Bunun yolu oğlum, yestehleyeceğin zaman, bir zengin evinin gölgesini arayıp bulacaksın. Yook, senin benim gibi bir yoksulun damının gölgesine yestehlersen, bedavadan kendi pisliğini yediğinle kalırsın... Sen ne dersen de, denenmiştir, sınanmıştır da ondan biliyorum.

— Heç anlayamadım Mustuva emmi...

— Dur hele... Telesme! Şimdi anlatırım. Hani bizim ilde bir Yılmaz Bey var, bildin mi?

— Bilemedim Mustuva emmi.

— Ne demek? Ulan Bilâl, Alaman içine değil, capon içine gitsen, gene adam olamazsın. Yılmaz Bey'i tanımamak olmaz. Herifin ünü dünyayı tutmuş. İlin girişindeki büyük garaç kimin? Yılmaz Bey’in. İlin heykelli alanındaki böyük öteli bildin mi?

— Bildim.

— Kimin?

—

Bilemedim.

— Bileceksin. O da bu Yılmaz Bey’in. Peki, ildeki en büyük, aynalı sinemayı bildin mi?

— Bildim.

— O sinema kimin?

— Bilemedim.

— Bileceksin hey oğlum, o da Yılmaz Bey’in. Peki ulan, ildeki koca fırını bildin mi?

— Bildim.

— Kimin o fırın?

— Bilemedim.

— Tuh sana… Bileceksin. O da Yılmaz Bey’in. Anlaşıldı, senin heç bişeyi bileceğin yek. Yılmaz Bey’i bilmeyen mi var? Herifin öyle mağazaları var ki, içine nah bu bizim köyü alır da, daha da iki köylük boş yeri kalır. İşte bu Yılmaz Bey'ln dedesi de bizim köydendi.

— Bizim köyden?

— He ya… Adı da Cinli Memet’ti. Bubanla benim çok iyi arkadaşımızdı. Bir içtiğimiz su ayrı giderdi. Bigün bana, «Deli Mustuva kardaşım» dedi, «ben Amerika’ya gideceğim» dedi. Bu anlattığım, Birinci Dünya Savaşından önce oluyor. «Aman Cinli Memet, Amerika nere, bura nere yahu… Oralarda Peyleyeceksin?» dedim. «Amerika’ya gidip zengin olacağım» dedi. Hadi sen şimdi Alamanya’ya gidip nasıl para toplayacaksın, Cinli Memet de öyle… O zamanlar, Amerika denildi mi, sınırından içeri adımını attın mı, her yanı, her yeri tepeleme altın dolu bir ülke bilmekteyiz. Bize Amerika'yı öyle anlatmışlar. Altın

dedimse, ham altın, külçe altın belleme; hani yanları tırtıllı, üzerinde de ora padişahının resmi basılı, bildiğin halis altın para. Sınırından içeri adımını attın mı, altınların yanmasından, ışımasından gözlerin kamaşırmış. Artık doldur ceplerini, doldur heğbeni, torbanı... Taşıyabildiğin kadar. Bu namussuz altın da ağır olduğundan taşınması zordur.

— Ağır mıdır Mustuva emmi?

— Ben hiç taşımadım ama, başkalarını taşırken görenler, ağırdır, derler. Her neyse, doldur altınları, döngel. Orda kalmak gerekmez. Çünkü neden, dersen, orda herkes altından bıkmış da, altını görünce midesi dönüp öğürüp kusuyormuş. Herkese altından iğrençlik gelmiş. Aman dışardan gelenler olsa, alıp alıp taşısalar da, biraz yollarımız açılsa, diyorlarmış. İşte bize o zamanın Amerika'sını böyle anlatırlardı.

— Kim anlatırdı Mustuva emmi?

— Bizim bura köylerinden Amerika'ya gidenler vardı o zamanlar Gider, dönmezlerdi. Dönmeyince, biz de burda, demek orası bir iyi yer, bir altını bol yer ki, giden dönmüyor, derdik.

— Tıpkı cennet gibi mi Mustava emmi?

He ya, duvarları altın, inci olan cennetten nasıl kimse geri dönmüyorsa, işte öyle... Cehenneme gideni zaten geri bırakmazlar. Neyse... Biz bu Cinli Memet'e, gitme, etme, dedikse de dinletemedik Kalktı, gitti. Geçmiş zaman, yalan demiyeyim, aradan altı ay mı, yoksa bir yıl mı ne geçti, bu Cinli Memet döndü geldi. «Ulan, Cinli Memet, altınlar ner-

de?» Cinli Memet «Altın toplayamadıksa da, kâhat para aldık, zengin olduk Deli Mustuva kardaşım» dedi. «Ulan Cinli Memet Amerika'nın dağı, bayırı altın dolu dedikleri doğru mu? diye sordum. Değilmiş. «Öyleyse nasıl zengin oldun Cinli Memet kardaşım?» dedim. Şöyle anlattı: «Oralarda zengin olmanın iki yolu var; başkalarının pisliğini yemeyeceksin, yalnız kendi pisliğini yiyeceksin, bu bir… Pislik de olsa kendi pisliğin olacak. İkincisi de sıkıştın da yestehleyecek bir yer mi arıyorsun, bir zengin evinin gölgesi olacak, oraya yestehleyeceksin, bu da iki… Bu ikisini denk düşürdün mü, kolayından zengin oldun gitti.»

Anlattı Cinli Memet, Amerika'yı bizim buralar gibi bir yer bilirmiş. Vapurdan inince, oralarda bizim hemşerilerin toplaştığı kahveyi bulup onlardan iş isterim, diye düşünmüş. Bir de vapurdan inmiş ki, amanın, bir kalaba, bir kalaba …Ne ortalarda kahve var, ne görünürlerde hemşeri var… Yollarda, insanlar, arabalar, kamyonlar vızır vızır… Cinli Memet'- in başı dönmüş. Dil bilmez, yol bilmez, söz bilmez, iz bilmez… Bizim hemşerilerimizin bulunmadığı dünyada hiçbir yer olmaz, gide gide hemşerilerin toplaştığı kahveyi nasıl olsa bulurum diye düşmüş yollara. Bizim köylümüz çok kurnazdır. Bilâl oğlum; bizim Cinli Memet de, gâvur içinde yolunu yitirmesin diye, bir yerden bulduğu biriki kiremiti parça parça edip ceplerine doldurmuş ki, yolda giderken, duvarlara, elektrik direklerine kiremit parçalarıyla birer kırmızı çizik koysun da, dönüşünde bu işaretlere baka baka, yolunu yitirmesin. Sen şu bizim köylümüzdeki akla bak… Kırmızı kiremitle, yol boyu orasını

burasını çize çize gidermiş. O kent de içine girdikçe kalabalıklaşırmış. Derken... Sen şu rezilliğe bak bre Bilâl oğlum, bizim Cinli Memet’- ln büyük abdesti gelmiş. Evet, terslik ki, işte o kadar olur... O yana koşmuş, bu yana dönmüş, hacetini görecek uygun bir yer bulamamış. İşte ben bu yüzden bizim memleketi severim. Çünkü neden, nereye gitsen, sıkışınca rahatlayacak, bir yangın yeri, bir tenha arsa, bir yıkıntı, bir çukur, bir çalı dibi bir uygun yer bulursun. Gâvur ülkesi öyle mi ya... Zavallı Cinli Memet az kala atına kaçıracakmış, işte o zaman temelli rezillik olacak, yürüse yürüyemez, dursa duramaz. Bunun üzerine uygun bir yer aramaya başlamış. Bir de bakmış ki, duvarla çevrili koskoca bahçe içinde saray gibi bir köşk mü, yoksa konak mı, işte öyle bil yer... Oranın bahçesi, cennet bahçesi gibi bir yermiş; her yanı çimenler, çayırlar, çiçeklerle bezeliymiş. Dalmış içeri ki, bir kuytu yer bulsun da, boşalıp rahatlasın. Bir ulu ağacın altına kendini zor atmış. «Oh Allahıma bin şükür, bizim gibi yoksulun rahatlaması da anca böyle olur» diyerek kalkıp uçkurunu bağlar, pantolu toplar toparlanırken, bir ses duymuş. Bir de bakmış, o saray gibi konağın penceresinden bir herif bağırıyor; bağırmakla da kalsa iyi, tüfeğinin amlusunu bu bizim Cinli Memet'e doğrultmuş. Cinli Memet, herifin ne dediğini anlamıyor. Kaçsa, herif Cinli Memet’i ardından mıhlayacak.
Herif, tüfek elinde, pencereden bağırıp çağırırken, oralardaki başka konaklardan, köşklerden, saraylardan adamlar çıkmış, yoldan gelip geçenler yığılmış. Hep birden birbirlerine bağırarak bişeyler söylerlermiş. Ama

penceredeki adamın elinde tüfek olduğundan, bitürlü Cinli Memet’in yanına varamıyorlar- mış.
Bu bizim Cinli Memet’in bahçesine girdiği konak, oranın en büyük zengininin konağıymış. Her ülkenin kralı bir dene olur, bu Amerikan ülkesinin bin deneden çok kralı varmış da zenginliği de ondanmış. İşte o konağın sahibi de bir Amerikan kralıymış, hem de en böyüklerindenmiş. Güzelim bezeli, çiçekli, bakımlı, temiz bahçesinde yestehlediği için Cinil Memet’e çok kızmış. Pencereden Memet’e eliyle işaretler ederek, pisliği yemesini söylüyormuş. Eyvaaah! Şimdi ne olacak? Cinli Memet, ettiğini yemese, Amerika kralı Cinli Memet’i kurşuna dizecek! Yese, ulan yenir şey değil. Can tatlıdır Bilâl oğlum, Cinli Memet, bu işi yaparken de, dışardaki kalabalık kızmış, o penceredeki herife bağırıyormuş. Cinli Memet'in anladığına göre, herife «Bu yaptığın insanlığa sığmaz!» gibilerden çıkışıyor- larmış. Gelgelelim, Amerikan kralı kıyıcı ki, hiç imanı yok, orasını iyice temizletmeden Cinli Memet’i bırakmamış. Cinli Memet canını bahçeden dışarı atınca, orda toplanan kişiler bunu yakalamışlar. Bişeyler derlermiş, Cinli Memet anlamaz. Sonunda, orda bizim dilimizi bilir bir ermeni bulmuşlar. Ermeni bizim Cinli Memet’e demiş ki:

— Senin bu kralın bahçesine yaptığın bir belediye suçudur, ama onun sana yaptırdığı ise insan haklarına aykırıdır, ağır bir suçtur. Onun için burda toplaşanlar, senin bu kralı mahkemeye vermeni istiyorlar. Kendileri sana avukat tutacaklar. Gayet yüksek tazminat dâvası açacaklar. Dâvâ

yürüyene dek de, sana yatacak yer gösterecekler, yiyecek parası verecekler...
Cinli Memet bir iyilik kurumunun verdiği parayla bir otele yerleşmiş. O kurum, insan haklarına aykırı davranıp kendi pisliğini yedirdi diye o Amerikan kralını mahkemeye vermiş. insan hakları diyerekten ayrı bir hak varmış, orda yazarmış ki, kimse kimseye zorla kendi pisliği olsa bile yediremez... Amerikan kralı, tazminat parasını ödememek için «Bu adam karaderilidjr. Karaderiliye, insan sayılmayacağından, ne olsa yediririm» diye kendini savunmuşsa da, Cinli Memet'in karaderiii değil, koyu esmer derili olduğu is- batlanıp, kral ne dese söktürememiş. Şu Amerika, nasıl bir memleket ki, anla artık, kendi kralını bile tazminat ödemeye mahkûm etmiş. Bizim Cinli Memet'e kendi yestehlediği şeyi yedi diye, bir dolu para vermişler. Cinli Me- met'tir bu, Amerika'nın daha başka kentlerini dolaşıp gördüğü her güzel bahçeye dalıp yestehlemiş de, ilki gibi talihi yüzüne gülüp kralın bir titizine rastlamadığından, başka bir tazminat alamamış. Sonunda, bu paralar bana yeter, deyip, paraları cebine, kuşağına doldurunca köye gelmiş.
İşte Bilâl oğlum, Almanya'ya para kazanmaya giderken, bizim Yılmaz Beyin dedesi Cinli Memet'in başından geçenleri hiç unutma. Yollarda sıkışırsan, şakın bizler gibi bir yoksul damının gölgesine yestehleyeyim, deme, çünkü gâvur sana hem ettiğini yedirir, hem de yoksul olduğundan tazminat parası vermez. Onun için sen sen ol, yestehlemek için ille de bir zengin evinin gölgesini seç ki, herif de insan haklarını çiğnemek zorunda kalıp, sana para versin...

Bilâl şöyle bir düşünüp,

– Mustava emmi, dedi, bunca zengin adam var, bunların hepsi de kendi ettiklerini yemediler ya

Deli Mustava,

– Helbet öyle, dedi, ben, bizdeki büyük zenginleri söylemiyorum, onlar başkalarının ettiklerini de yerler.